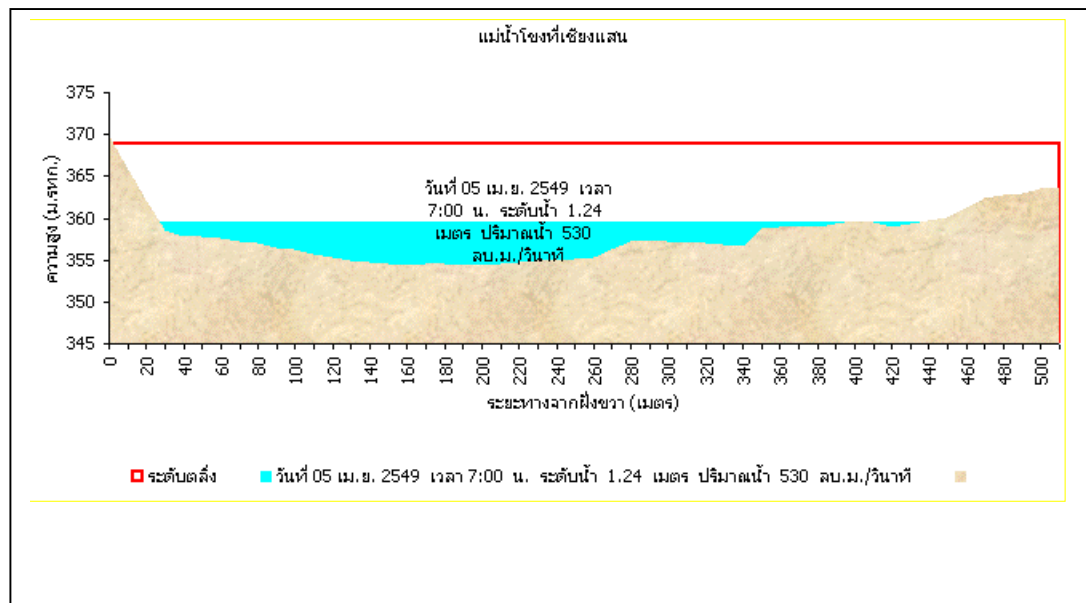
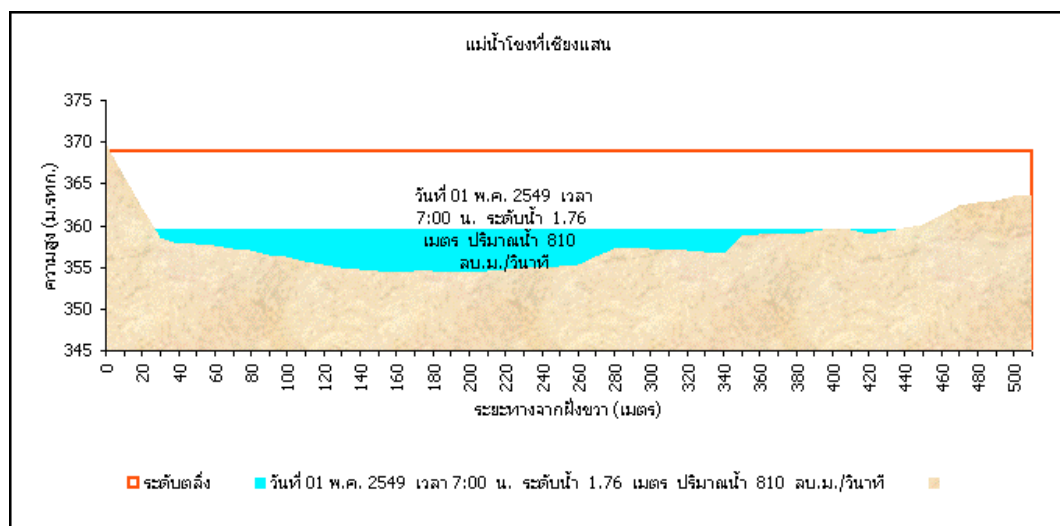

รูปที่ 7.28 ระดับน้ำในแม่น้ำโขง ณ วันที่ 5 เมษายน 2549

รูปที่ 7.29 ระดับน้ำในแม่น้ำโขง ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2549

ตารางที่ 7.2 ปฏิทินการเปิดน้ำในเขื่อนของจีนเดือนธันวาคม 2548- มิถุนายน 2549

ธันวาคม 2548						
จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		
มกราคม 2549						
จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
กุมภาพันธ์ 2549						
จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	16	27	28
29	30	31				
มีนาคม 2549						
จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ที่มา: ด้านตรวจพืชเชียงใหม่

ตารางที่ 7.2 ปฏิทินการเปิดน้ำในเขื่อนของจีนเดือนธันวาคม 2548- มิถุนายน 2549 (ต่อ)

เมษายน 2549						
จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

พฤษภาคม 2549

จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	16	27	28
29	30	31				

มิถุนายน 2549

จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

ที่มา: ด้านตรวจพืชเชียงใหม่

7.7 สถานภาพของการขนส่งในปัจจุบัน

7.7.1 เรือขนส่งสินค้า

ปัจจุบันปริมาณเรือที่วิ่งในแม่น้ำโขงมีจำนวนเรือขนส่งสินค้าประมาณ 118 ลำ เป็นเรือจีนประมาณ 112 ลำ เรือพม่าประมาณ 1-3 ลำ และเรือจากลาวประมาณ 1-3 ลำ ถึงแม้ว่าจะมีเรือของไทยบ้างแต่การจดทะเบียนจะเป็นเรือจีน เพื่อความสะดวกในการขนส่งผ่านประเทศพม่าและสปป.ลาว การเดินเรือทวนน้ำจากท่าเรือเชียงแสนถึงจีนตอนใต้ จะมีความปลอดภัยมากกว่าการเดินเรือตามกระแสน้ำ เนื่องจากผู้เดินเรือสามารถมองเห็นเกาะแก่งหินในแม่น้ำได้ชัดเจนกว่า เรือขนส่งสินค้าในแม่น้ำโขงมีลักษณะเป็น Bulk Carrier ใช้ขนถ่ายสินค้าประเภทเทกอง ส่วนใหญ่มีขนาดระวางประมาณ 120 ตัน กินน้ำลึกประมาณ 80-120 เซนติเมตร เรือขนาดใหญ่ที่สุดมีระวางบรรทุกประมาณ 300 ตันและขนาดเล็กที่สุดมีระวางบรรทุกประมาณ 40 ตัน โดยสามารถบรรทุกสินค้าประมาณ 2 ใน 3 ของ Dead Weight ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในการขนส่ง

7.7.2 ระยะเวลา

การขนส่งสินค้าผ่านลุ่มน้ำโขงจากไทยถึงจีนตอนใต้เริ่มจากท่าเรืออำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ไปสู่ท่าเรือสบห้วย(พม่า) ระยะทางประมาณ 160 กิโลเมตร ซึ่งเป็นจุดที่สามารถขนส่งสินค้าเข้าจีนบริเวณชายแดนได้สะดวกที่สุดใช้เวลาในการขนส่งที่वल่องเพียง 6 ชั่วโมงและเที่ยวขึ้นเพียง 1 วัน หรือจากเชียงแสนขนส่งสู่ท่าเรือกวานเหล่ย ซึ่งตั้งอยู่ในจุดเชื่อมต่อระหว่าง จีน พม่าและลาว ถือเป็นท่าเรือสำคัญของแม่น้ำโขง เนื่องจากมีระยะทางระหว่าง ไทย-จีน 220 กิโลเมตร ใช้เวลาขนส่งสินค้า ที่वल่อง 12 ชั่วโมง และเที่ยวขึ้น 18 ชั่วโมง เรือสินค้าระวาง 150 ตันสามารถเดินเรือได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ ยังมีท่าเรือเชียงรุ่ง (เชียงรุ่ง) และซือเหมา มณฑลยูนนาน ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญและเป็นท่าเรือในเขตเมือง ที่สามารถขนส่งสินค้าต่อไปนครคุนหมิงและเมืองอื่นๆ ได้สะดวกที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 7.3)

**ตารางที่ 7.3 ระยะทางและเวลาเดินเรือสินค้าระหว่างไทยกับมณฑลยูนนาน
(โดยประมาณ)**

เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)	เที่ยวขึ้น (ชั่วโมง)	เที่ยวลง (ชั่วโมง)
1. ท่าเรือเชียงแสน (ไทย) – ท่าเรือสบหุลวย (พม่า)	160	12	6
2. ท่าเรือเชียงแสน (ไทย) – ท่าเรือกวนเหล่ย (จีน)	220	18	12
3. ท่าเรือกวนเหล่ย (จีน) – ท่าเรือเชียงรุ่ง (จีน)	80	4	3
4. ท่าเรือเชียงรุ่ง (จีน) – ท่าเรือซือเหมา (จีน)	80	4	3

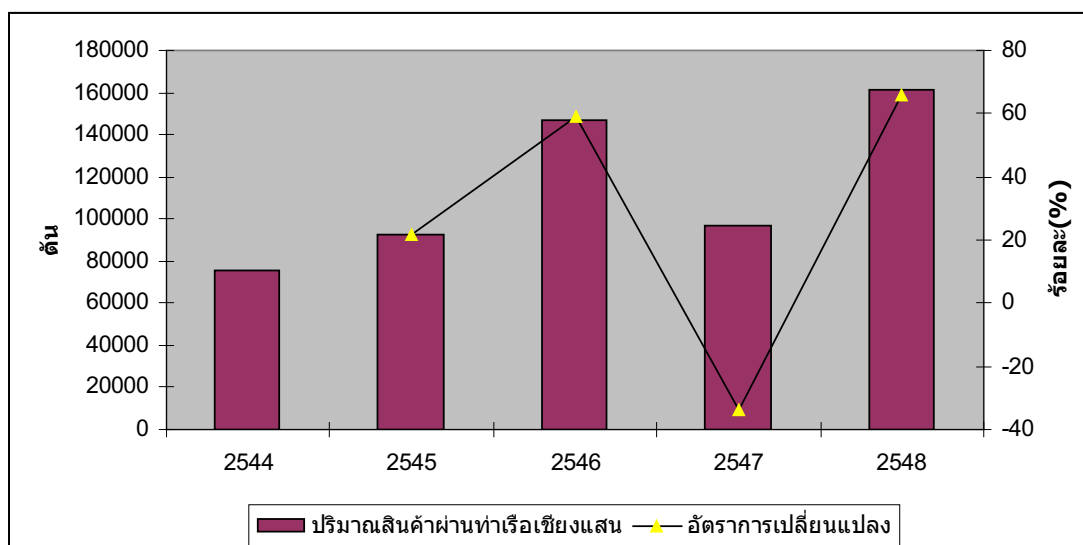
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2548)

ปริมาณการขนส่งผ่านท่าเรือเชียงแสน

การขนส่งสินค้าทางน้ำผ่านแม่น้ำโขง ผ่านด่านศุลกากรเชียงแสน ปีละประมาณ 150,000 ตัน เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 40.3 ต่อปี

สำหรับค่าระวางการขนส่ง ขึ้นอยู่กับความต้องการของการขนส่งสินค้าในแต่ละช่วงเวลา หากความต้องการขนส่งน้อย ค่าระวางจะลดลงเหลือประมาณ กิโลกรัมละ 0.50 บาท หากความต้องการขนส่งมากค่าระวางจะเพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 2 บาท แต่โดยทั่วไปค่าระวางการขนส่งประมาณกิโลกรัมละ 1 บาท เฉลี่ยแล้วการขนส่งผ่านแม่น้ำโขง ในระบบ (ที่ผ่านด่านศุลกากร) จะมีค่าขนส่งประมาณปีละ 150 ล้านบาท โดยค่าขนส่งสินค้า ในปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 58.8

อย่างไรก็ตาม หลังจากมีข้อตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ไทย-จีน (Early Harvest) เหลือร้อยละ 0 ทำให้ผู้ประกอบการไทยและจีนเริ่มหันไปขนส่งสินค้าผักและผลไม้ทางทะเลมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการค้าไม่ต้องหลีกเลี่ยงภาษีนำเข้าระหว่างกัน นอกจากนั้น ยังขนส่งถึงเมืองปลายทางได้โดยตรง จึงทำให้ค่าระวางขนส่งในแม่น้ำโขงในบางช่วงลดลงเหลือประมาณ กิโลกรัมละ 0.50 บาท

หมายเหตุ ปี 2548 (ม.ค.-พ.ย.)

ที่มา: กรมศุลกากรและด่านศุลกากรเชียงแสน

รูปที่ 7.30 ปริมาณการขนส่งผ่านท่าเรือเชียงแสน

7.7.3 ข้อจำกัดในการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง

ข้อจำกัดในการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง มีเกาะแก่งกลางแม่น้ำมาก ในช่วงน้ำน้อยร่องน้ำตื้นเขิน เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ ทำให้การขนส่งทางเรือส่วนใหญ่ทำได้ในช่วงกลางวัน ขณะที่กลางคืนสามารถเดินเรือได้เฉพาะบางช่วงเท่านั้น อีกทั้งยังไม่มีเรือห้องเย็นสำหรับขนส่งสินค้าประเภทอาหาร นอกจากนี้ท่าเรือในจีนตอนใต้ ยังขาดครุภัณฑ์ยกตู้สินค้าเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนถ่ายสินค้า ขาดคลังสินค้า และงานด้านพิธีศุลกากรในจีนยังมีความเข้มงวดต่อสินค้าจากไทยมาก

ตารางที่ 7.4 สถิติปริมาณเรือ รถบรรทุก และปริมาณสินค้า เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2547 2548 และ 2549 ณ ท่าเรือเชียงแสน

เดือน	ปริมาณเรือ (เที่ยว)			ยานพาหนะผ่านท่า (คัน)			ปริมาณสินค้าผ่านท่า (เมตริกตัน)			สินค้ารถยนต์ (คัน)			จำนวนผู้โดยสาร (คน)		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
ปีงบประมาณ	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
ตุลาคม	43	206	251	220	809	2,408	2,113	8,370	18,603	16	169	48	244	592	238
พฤศจิกายน	132	227	241	790	1,191	2,063	5,424	14,918	12,356	242	20	11	152	263	359
ธันวาคม	153	210		762	1,063		6,018	12,973		332	47		23	636	
มกราคม	130	175		427	1,129		4,804	13,982		334	33		18	332	
กุมภาพันธ์	128	95		525	528		4,694	6,815		365	13		111	469	
มีนาคม	101	215		425	1,215		2,960	17,682		333	58		28	150	
เมษายน	112	178		418	902		3,256	12,198		238	12		85	167	
พฤษภาคม	189	179		765	931		7,067	12,672		611	44		56	161	
มิถุนายน	165	166		822	862		8,497	10,009		259	85		211	145	
กรกฎาคม	161	193		662	1,241		6,674	14,418		366	37		416	48	
สิงหาคม	204	262		1,260	2,251		12,236	25,354		371	41		259	168	
กันยายน	182	226		946	2,041		10,671	17,053		169	57		448	233	
รวม	1,700	2,332		8,022	14,163		74,414	166,534		3,636	616		2,051	3,364	

หมายเหตุ	ปริมาณเรือ	หมายถึง	เรือสินค้าเข้าเทียบท่า	ทชส. 1 ลำ / 1 วัน = เทียบ	จำนวนผู้โดยสาร	หมายถึง	จำนวนผู้โดยสารที่มาหรือไปกับเรือท่องเที่ยว
ยานพาหนะผ่านท่า		หมายถึง	1 รอบของการเข้าออก	ทชส. ของรถยนต์ขนส่งสินค้า = 1 เที่ยว	สินค้ารถยนต์	หมายถึง	รถยนต์ที่ใช้แล้วเป็นสินค้าผ่านแดน
ปริมาณสินค้าผ่านท่า		หมายถึง	สินค้านำเข้าและส่งออก				

7.8 ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าระหว่างไทย - จีนตอนใต้

ตารางที่ 7.5 ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า

เส้นทาง	ค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนเงิน (หยวน)	หน่วย
ภายในไทย	1. ค่าขนส่งกทม.-ท่าเรือเชียงแสนโดยรถบรรทุกสิบล้อ*	600 - 1,000		ตัน
	2. ค่าขนส่งกทม.-ด่านแม่สาย	600 - 700		ตัน
	3. ค่าขนส่งเชียงใหม่/ลำพูน-เชียงแสน	250		ตัน
	4. ค่าขนส่งจากลำปาง/ลำพูน-ด่านแม่สาย	4,000		ใบขนสินค้า
	5. ค่าดำเนินการท่าเรือโดยตัวแทน/บริษัทขนส่ง	500 - 1,000		ครั้ง
<u>ทางบก</u> <u>ผ่านลาว</u>	1. ภาษีผ่านทางลาว	ร้อยละ 2		มูลค่าสินค้า
	2. ภาษีทางหลวงในจีน	500 - 1,000	100 - 200	คันรถ
<u>ทางบก</u> <u>ผ่านพม่า</u>	1. ค่าขนส่งเมืองเสินเจิ้น-คุนหมิง-ท่าซี้เหล็ก (รวมค่าประกันและค่าใช้จ่ายอื่นๆ)	100		ลัง
	2. ค่าขนส่งเชียงแสน-สบห้วย (พม่า)	1		กิโลกรัม
<u>ทางเรือ</u> <u>ผ่านแม่น้ำ</u> <u>โขง</u>	1. ค่าเช่าเรือเหมาลำ	800 - 2,000	160 - 400	ตัน
	2. ค่าผ่านด่านน่านน้ำลาว	2,000 - 5,000		ลำเรือ
	3. ค่าขนส่งสินค้าชายแดนพม่า-ชายแดนจีนโดยคนจีน	2,000		ครั้ง
	4. ค่าดำเนินการพิธีศุลกากรชายแดนจีนและค่าขนส่งโดยบริษัท Shipping	15	3	กิโลกรัม
<u>ทางอากาศ</u>	1. ค่าขนส่งเชียงใหม่-คุนหมิง			
	น้ำหนัก 0-2.9 กก.	700		เหมาจ่าย
	น้ำหนัก 3-44.9 กก.	40		กิโลกรัม

ตารางที่ 7.5 ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า (ต่อ)

เส้นทาง	ค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนเงิน (หยวน)	หน่วย
	น้ำหนัก 45 ขึ้นไป	30		กิโลกรัม
	2. ค่าขนส่งคุนหมิง-เชียงใหม่	700		เหมาจ่าย
	น้ำหนัก 0-2.9 กก.	40		กิโลกรัม
	น้ำหนัก 3-44.9 กก.	30		กิโลกรัม
	น้ำหนัก 45 ขึ้นไป			
		1,150	230	เหมาจ่าย
		70.45	14.09	กิโลกรัม
ภายในจีน		52.85	10.57	กิโลกรัม
	1. ค่าขนส่งสิบสองปันนา-คุนหมิง	600	3,000	ครั้ง
	2. ค่าขนส่งสิบสองปันนา-ฟุเจี้ยน/ กวางตุ้ง	5	25	กิโลกรัม
	3. ค่าขนส่งท่าเรือเซียงรุ่ง-คุนหมิง	1	0.2	กิโลกรัม
	4. ค่าขนส่งคุนหมิง-ฟุเจี้ยนทางรถยนต์	5	1	กิโลกรัม
	5. ค่าขนส่งคุนหมิง-ฟุเจี้ยนทางรถไฟ	3.5	0.7	กิโลกรัม
	6. ค่าขนส่งคุนหมิง-เซียงไฮ้	4-5	0.8-1	กิโลกรัม

ที่มา: จากการสอบถามผู้ประกอบการของธนาคารแห่งประเทศไทย (2548)

หมายเหตุ: *กรณีที่สินค้ามีน้ำหนักเบา ค่าขนส่งประมาณ 1,300 บาทต่อตัน

หากเปรียบเทียบต้นทุนการขนส่งสินค้าจากไทยไปมณฑลยูนนานในแต่ละเส้นทางแล้ว จะพบว่า การขนส่งทางน้ำมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด เนื่องจากเรือสินค้าปริมาณบรรทุกต่อครั้งสูงกว่ารถยนต์เกือบ 10 เท่าตัว และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกระบบ รวมทั้งค่าผ่านด่าน แม้ว่าการก่อสร้างถนนในพม่า(ท่าขี้เหล็ก-เซียงตุง-ต้าหลี่) จะแล้วเสร็จ แต่ค่าใช้จ่ายในการขนส่งยังสูงเมื่อเทียบกับการขนส่งทางเรือ เนื่องจากปริมาณบรรทุกจำกัด มีความเสี่ยงด้านการขนส่งสูง ระยะเวลาถนนจากท่าขี้เหล็ก-ต้าหลี่ (ชายแดนจีน) ไกลกว่าจากท่าเรือเซียงแสน-ท่าเรือกวนเหล่ย์(จีนตอนใต้) โดยใช้ระยะเวลาการขนส่งที่ใกล้เคียงกับการขนส่งทางเรือ (ประมาณ 6-9 ชั่วโมง)

ปริมาณการขนส่งผ่านท่าเรือเชียงแสน

การขนส่งสินค้าทางน้ำผ่านแม่น้ำโขงผ่านด่านศุลกากรเชียงแสน ปีละประมาณ 150,000 ตันเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 40.3 ต่อปีสำหรับค่าระวางการขนส่ง ขึ้นอยู่กับความต้องการขนส่ง หากมีความต้องการขนส่งน้อยค่าระวางจะลดลงเหลือประมาณ กิโลกรัมละ 0.50 บาท หากมีความต้องการขนส่งมากค่าระวางจะเพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 2 บาท แต่โดยทั่วไปค่าระวางการขนส่งประมาณกิโลกรัมละ 1 บาท เฉลี่ยแล้วการขนส่งผ่านแม่น้ำโขงในระบบ (ที่ผ่านด่านศุลกากร) จะมีค่าขนส่งประมาณปีละ 150 ล้านบาท โดยค่าขนส่งสินค้าในปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 58.8 อย่างไรก็ตาม หลังจากมีข้อตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ไทย-จีน (Early Harvest) เหลือร้อยละ 0 ทำให้ผู้ประกอบการไทยและจีนเริ่มหันไปขนส่งสินค้าผักและผลไม้ทางทะเลมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการค้าไม่ต้องหลีกเลี่ยงภาษีนำเข้าระหว่างกัน นอกจากนี้ยังขนส่งถึงเมืองปลายทางได้โดยตรง จึงทำให้ค่าระวางขนส่งในแม่น้ำโขงถูกลงเหลือประมาณ กิโลกรัมละ 0.50 บาท

7.9 สถานการณ์เส้นทางการขนส่งสินค้าจากไทยสู่จีนตอนใต้ปัจจุบัน

จากข้อมูลสถิติกรมศุลกากรพบว่าการส่งออกและนำเข้าผ่านด่านเชียงแสนทางแม่น้ำโขงคิดเป็นร้อยละ 96.5 และ 99.6 ตามลำดับ โดยจากการสอบถามปริมาณการใช้เส้นทางการขนส่งสินค้าจากไทยภาคเหนือไปจีนตอนใต้ปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขนส่งสินค้าทางน้ำโดยผ่านแม่น้ำโขง โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเข้าเรือจีนเป็นรายเดือนหรือรายปีตามความเหมาะสมในการขนส่งสินค้าหรือลักษณะการให้บริการของบริษัทเดินเรือสำหรับการประกันภัยทางน้ำ บริษัทประกันภัยของประเทศจีนเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายหากมีความเสียหายเกิดขึ้นระหว่างการขนส่ง แต่การเรียกร้องค่าเสียหายจากบริษัทประกันภัยจีนนั้นมักจะยุ่งยากและล่าช้า ส่วนการส่งออกและนำเข้าผ่านด่านอื่น ๆ ซึ่งเป็นการคมนาคมทางบก เช่น ด่านศุลกากรแม่สาย ด่านศุลกากรเชียงของ หรือผ่านทางอากาศ ณ ด่านศุลกากรเชียงใหม่ทางอากาศ มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย สินค้าที่ขนส่งทางบกมักจะเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่าย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าทางการจีนมีเป้าหมายชัดเจนในการขยายเขตการค้าเชื่อมกับไทยโดยเฉพาะการปรับปรุงเส้นทางการคมนาคมทางบก ผ่านพม่า หรือผ่านลาว แต่ก็ยังประสบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ดังที่กล่าวมา

จากการศึกษาเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าระหว่างไทยกับจีนตอนใต้ มีข้อสรุปได้ว่าเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าจากไทยไปยังจีนตอนใต้นั้นสามารถกระทำได้ 3 ทาง ไม่ว่าจะเป็นเส้นทางบก (ผ่านพม่าและสปป.ลาว) ทางน้ำ (แม่น้ำโขงและเส้นทางทะเล) และทางอากาศ (เชียงใหม่-คุนหมิง) ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการค้าชายแดนจะเลือกช่องทางการขนส่งสินค้าไทยเพื่อเข้าสู่จีนตอนใต้ได้อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะสินค้าและเป้าหมายในการกระจายสินค้าออกสู่ตลาด ทั้งนี้ แต่ละเส้นทางมีข้อดีและข้อด้อย แตกต่างกันไป ดังนี้ (อักษรศรีพาริขสาส์น, 2548)

- **การขนส่งทางอากาศ** จะช่วยประหยัดเวลาในการขนส่งที่รวดเร็วที่สุด และสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดค้าส่งและค้าปลีกได้รวดเร็ว สินค้ามีการขนถ่ายน้อย มีโอกาสเสีย หายน้อย เหมาะสำหรับสินค้าต้องการความรวดเร็วในการวางจำหน่าย (เช่น ผลไม้สด) แต่ก็มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูงกว่าเส้นทางอื่นๆ

- **เส้นทางขนส่งผ่านแม่น้ำโขง** มีข้อดีในเรื่องระยะทางและระยะเวลาเดินทางที่ไม่ยาวนานนัก (ในฤดูน้ำหลาก) และมีค่าขนส่งและต้นทุนดำเนินการต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับเส้นทางอื่น ๆ ที่สำคัญ พิธีการและขั้นตอนในการผ่านด่านศุลกากรต่างๆ ที่อยู่ในมณฑลยูนนานค่อนข้างมีความยืดหยุ่นให้กับสินค้าไทยพอสมควร รวมทั้งในขณะนี้ มีท่าเรือพาณิชย์ตามแม่น้ำโขงเพิ่มขึ้นหลายแห่ง อย่างไรก็ตาม เส้นทางแม่น้ำโขงยังมีจุดอ่อนอีกหลายประการ เช่น ปัญหาในเชิงภูมิศาสตร์ ระดับน้ำไม่แน่นอน ระบบการขนถ่ายไม่เป็นสากล ไม่มีระบบห้องเย็นหรือตู้คอนเทนเนอร์ และต้องมีการขนถ่ายสินค้าหลายครั้ง อาจสร้างความเสียหายต่อสินค้า

- **เส้นทางบก** ในการเชื่อมโยงไทย-จีน แม้จะมีข้อได้เปรียบเรื่องระยะทางและระยะเวลา แต่ต้องพึ่งพาประเทศเพื่อนบ้าน (พม่าและลาว) โดยเฉพาะการผ่านทางในประเทศพม่ายังไม่แน่นอนเรื่องความปลอดภัย ต้องผ่านด่านตรวจสินค้าหลายครั้ง มีการเรียกเก็บค่าผ่านทางราคาสูง และระบบเดินรถในประเทศจีน พม่าและลาวมีความแตกต่างจากไทย (เลนขวา) แต่อย่างไรก็ตามหากในอนาคตเมื่อโครงการก่อสร้างเส้นทางสาย R3 (ผ่านลาว) โดยการสนับสนุนของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian development bank: ADB) แล้วเสร็จ จะเป็นการเพิ่มทางเลือกของเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าไทยไปจีน เส้นทางนี้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางหลวงคุนหมิง-กรุงเทพ ตามโครงการ North-South Corridor ของ ADB จึงมีศักยภาพในการขนส่งสินค้าจากไทยเพื่อเชื่อมโยงไปยังมณฑลยูนนานและกระจายต่อไปยังมณฑลตอนอื่นๆ และในขณะนี้ ภายใต้แผนพัฒนาภาคตะวันตกของจีน (Xibu Da Kaifa) รัฐบาลกลางและรัฐบาลยูนนานได้เน้นพัฒนาเส้นทางคมนาคมทั้งทางถนนและรถไฟเชื่อมโยงบกับมณฑลอื่นๆ มากขึ้น (รูปที่ 7.32 – รูปที่ 7.37)

สภาพการคมนาคมทางบกเชียงราย - คูหนิงในปัจจุบัน

จากการสำรวจถึงสภาพเส้นทางคมนาคมจากเชียงรายถึงคูหนิง ระหว่างวันที่ 2-9 มีนาคม 2549 พบว่าการเดินทางจากแคว้นสิบสองปันนาหรือเมืองเชียงรายไปยังเมืองหลวงของมณฑลยูนนาน คือ คูหนิงนั้น ได้สองเส้นทางในปัจจุบันคือ ทางเก่า และใหม่ โดยเส้นทางใหม่นั้นใช้ระยะเวลาสั้นกว่า 4 ชั่วโมงแต่ยังสร้างไม่เสร็จ ส่วนทางเก่าใช้เวลานานกว่า โดยเส้นทางใหม่ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างเมืองเชียงราย-ซือเหมา-คูหนิงในช่วงแรกใช้เวลาในการเดินทางบนเส้นทางเก่าในช่วงแรกจากจังหวัดไปถึงซือเหมา โดยลักษณะเส้นทางที่สร้างเสร็จแล้วนั้นยังไม่มีเปิดใช้อย่างเป็นทางการ ลักษณะเส้นทางแม้ผ่านภูเขาสูงชันมากแต่ก็มีลักษณะของเส้นทางราบที่ปราศจากความสูงชัน มีบางช่วงที่กำลังสร้างฐานหรือเสาต่อหม้อเพื่อทำทางด่วนในลักษณะเหมือนกับการยกระดับเพื่อให้เส้นทางไปขนานกับภูเขาที่สูงกว่ายิดเหล็กทำเสาต่อหม้อสูงมาก เส้นทางในช่วงนี้มีช่วงสั้นๆ มีความลาดชัน ช่วงนี้เริ่มมีการก่อสร้างเสาต่อหม้อฐานสูงประมาณตึก 5 ชั้น (ดูรูปที่ 7.33) การเดินทางใช้เวลาประมาณ 30 นาที มีด่านจราจรคอยควบคุมการปล่อยรถที่จะใช้เส้นทาง การเดินทางไปบนเส้นทางที่ก่อสร้างใหม่ที่มีเส้นทางเดินรถแบบ 4 เลนไปกลับข้างละ 2 เลน บางช่วงยังก่อสร้างไม่เสร็จ บางที่ยังมีการเจาะอุโมงค์ที่มากกว่าสิบแห่ง (ดูรูปที่ 7.34) การเดินทางในช่วงนี้ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ถึงซือเหมา ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดของการสร้างเส้นทางจังหวัด-ซือเหมา โดยมีจุดตรวจลักษณะเหมือนกับตัวด่านทั่วไปที่เราเห็นตามมอเตอร์เวย์ หรือทางหลวงอื่นๆ มีกองหิน ดินทราย และยางมะตอย พร้อมกับกลุ่มตัวตึกที่เพียงพอที่จะให้เราสันนิษฐานได้ว่าคงเป็นจุดที่ควบคุมเส้นทางหลวงดังกล่าว ช่วงที่ 2 เส้นทางซือเหมา-คูหนิงเส้นทางสูงชันในช่วงนี้เป็นลักษณะของเส้นทางแบบ 2 เลน ที่รถวิ่งสวนทางกัน ร้อยละ 70 อยู่ในช่วงของการซ่อมแซมของเลนอีกด้านหนึ่งทำให้จราจรติดขัดบนเส้นทางที่สูงชันโดยเส้นทางในช่วงนี้เป็นอุปสรรคของการค้าไทย-จีนตอนใต้ในปัจจุบัน การเดินทางผ่านเมืองเล็กๆ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาประมาณ 2-3 เมือง หนึ่งในนั้นคือ ชูฉี และเงินกั๋ง ซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนา (ดูรูปที่ 7.31) ขึ้นมาใหม่ และจะสร้างสนามบินใหม่ของคูหนิงขึ้นที่นี่ ระยะทางไม่ไกลมาจากเมืองคูหนิง ใช้เวลาเดินทางเพียงแค่ 20-30 นาที

รูปที่ 7.31 สภาพของเมืองเงินกั่งที่กำลังมีการสร้างเมืองใหม่

ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการขนส่งของยูนนานโดยเฉพาะคุณหมิงนั้นมีความสำคัญของการขนส่งที่พร้อมมากโดยจากการสำรวจรูปแบบของศูนย์กลางการติดต่อรถขนส่งสินค้าคุณหมิงเป็นเหมือนตลาดกลางเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ต้องการขนส่งสินค้ากับบริษัท ผู้ทำการขนส่งสินค้า โดยมีตัวกลางหรือ Broker ซึ่งเป็นบริษัทต่างๆทำหน้าที่จัดหาประสานรถขนส่งให้กับผู้ที่ต้องการ ศูนย์กลางการติดต่อรถขนส่งคุณหมิงจึงมีใช่ศูนย์กลางของการนำสินค้ามาขึ้นหรือลง มาเปลี่ยนถ้ายรถ หรือนำสินค้าที่เราต้องการส่งมายังสถานที่ดังกล่าว แต่ศูนย์กลางการติดต่อรถขนส่งจะเป็นสถานที่ๆผู้ที่ต้องการขนส่งสินค้ามาติดต่อกับบริษัทตัวกลางให้ช่วยในการจัดหา และจัดส่งสินค้าแทนผู้ประกอบการ โดยบริษัทตัวกลางจะทำหน้าที่นับตั้งแต่ไปรับสินค้าประกันภัยสินค้าและจัดส่งสินค้าไปยังจุดหมายที่เราต้องการ (รูปที่ 7.38)

โดยภายในศูนย์กลางติดต่อรถขนส่งสินค้านี้จะเป็นที่ตั้งของบริษัทขนส่งสินค้านับร้อยบริษัท รวมทั้งยังเป็นสถานีจอดรถบรรทุก (Truck Terminal) หลากหลายชนิด หลากหลายบริษัทมารวมกัน เป็นศูนย์กลางการติดต่อรถบรรทุกที่ทางรัฐบาลเมืองคุณหมิงได้ทำการขยายขยายย้ายสถานที่ตั้งจากเดิมที่อยู่ภายในเขตเมืองออกมา เพื่อรองรับการขยายตัวของการขนส่งเมืองคุณหมิง อย่างไรก็ตามก็ด้วยความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ภายในอนาคตอันใกล้

ศูนย์กลางการติดต่อรถขนส่งสินค้าคุณหมิงก็เตรียมที่จะย้ายออกไปสู่สถานที่ใหม่ที่มีความกว้างขวางกว่าที่ปัจจุบัน(จากการเข้าไปสำรวจพบว่าในระยะเวลาที่รถบรรทุกออกเริ่มประสบกับปัญหาการจราจรติดขัดค่อนข้างหนัก)

ศูนย์กลางติดต่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของบริษัทบริหารจัดการส่งสินค้าจากคุณหมิงสู่เมืองอื่นหรือสินค้าจากเมืองอื่นมายังคุณหมิงเพื่อจัดส่งสู่เมืองอื่นๆต่อไป ศูนย์กลางติดต่อนี้มิได้เป็นที่ลงของสินค้า แต่เป็นเพียงพื้นที่สำหรับบริษัทตัวกลางทางกลางขนส่งมาตั้งรวมกันเพื่อรับติดต่อ รวมทั้งเป็นที่พักรถบรรทุก (Truck Terminus) สำหรับสินค้านั้น จะอยู่ตามสถานีโดยรอบเมืองคุณหมิง อาทิเช่นสินค้าจากเมืองทางตะวันตกของคุณหมิงก็จะมาหยุด ณ สถานีตะวันตกหรือถ้าขนส่งมาทางรถไฟก็จะมาถึงสถานีรถไฟ เป็นต้น ศูนย์กลางการติดต่อนี้กำลังอยู่ในระหว่างการขยายไปตั้งในบริเวณพื้นที่กว้างขวางกว่าเดิมเนื่องจากสถานที่ปัจจุบันเริ่มคับแคบเกินไป (ศูนย์กลางการติดต่อเป็นส่วนหนึ่งตามแนวนโยบายของรัฐที่จัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ต้องการขนส่งสินค้า) โดยขนาดของรถที่มีรถมีหลากหลายแบบมากที่สุด 60 ตันรวมน้ำหนักรถ น้ำหนักของบรรทุกคือ 40 กว่าตัน

โดยในการขนส่งไปจึงหาคิดอย่างไรก็ตามน้ำหนักเป็นต้น ช่วงเดือนมีนาคมราคาค่าขนส่งจากคุณหมิงไปจึงหาคือถูก ต้นละร้อยกว่าหยวน ถ้าขึ้นมากสามร้อยหยวน

หากเป็นการขนส่งนำผลไม้จากเมืองชานตง มาที่คุณหมิงหลังจากนั้นส่งไปประเทศไทยทางด่านอำเภอเชียงแสนก็สามารถกระทำได้โดยทางบริษัทที่เราติดต่อสามารถไปรับผลไม้ที่สถานีรถไฟ จากนั้นทางบริษัทจะรับผิดชอบเอาของจากสถานีรถไฟที่นี้ไปยังกวนเล่ย์ และจากกวนเล่ย์ทางบริษัทก็สามารถช่วยติดต่อให้บริการขนส่งไปยังประเทศไทยได้ด้วย

การคิดราคาค่าขนส่งนั้นจะไม่แน่นอน โดยราคาในแต่ละเดือนจะแปรผันตามปริมาณสินค้าที่ส่งขึ้นมาจากจังหวัด ถ้าในช่วงเดือนไหนมีของขนส่งขึ้นมาจากจังหวัดมาก ราคาค่าขนส่งจากคุณหมิงไปจึงหาคือถูก เช่นในเดือนมีนาคม เมษายน มีแตงโม ฝรั่งพาราขึ้นมามากราคาค่าขนส่งขาลงก็ถูก ราคาค่าขนส่งจากคุณหมิงไปจึงหาคือถูกที่สุด (ของขึ้นเยอะของลงถูก) เดือนหนึ่งประมาณ 200 หยวนต่อตัน เดือนสอง 200 หยวนต่อตัน เดือนสามเดือนสี่ 140 ถึง 180 หยวนต่อตัน สูงสุดประมาณเดือนสิบเอ็ดสิบสอง 220 หยวนต่อตัน ราคาดังกล่าวเป็นราคาถึงกวนเล่ย์

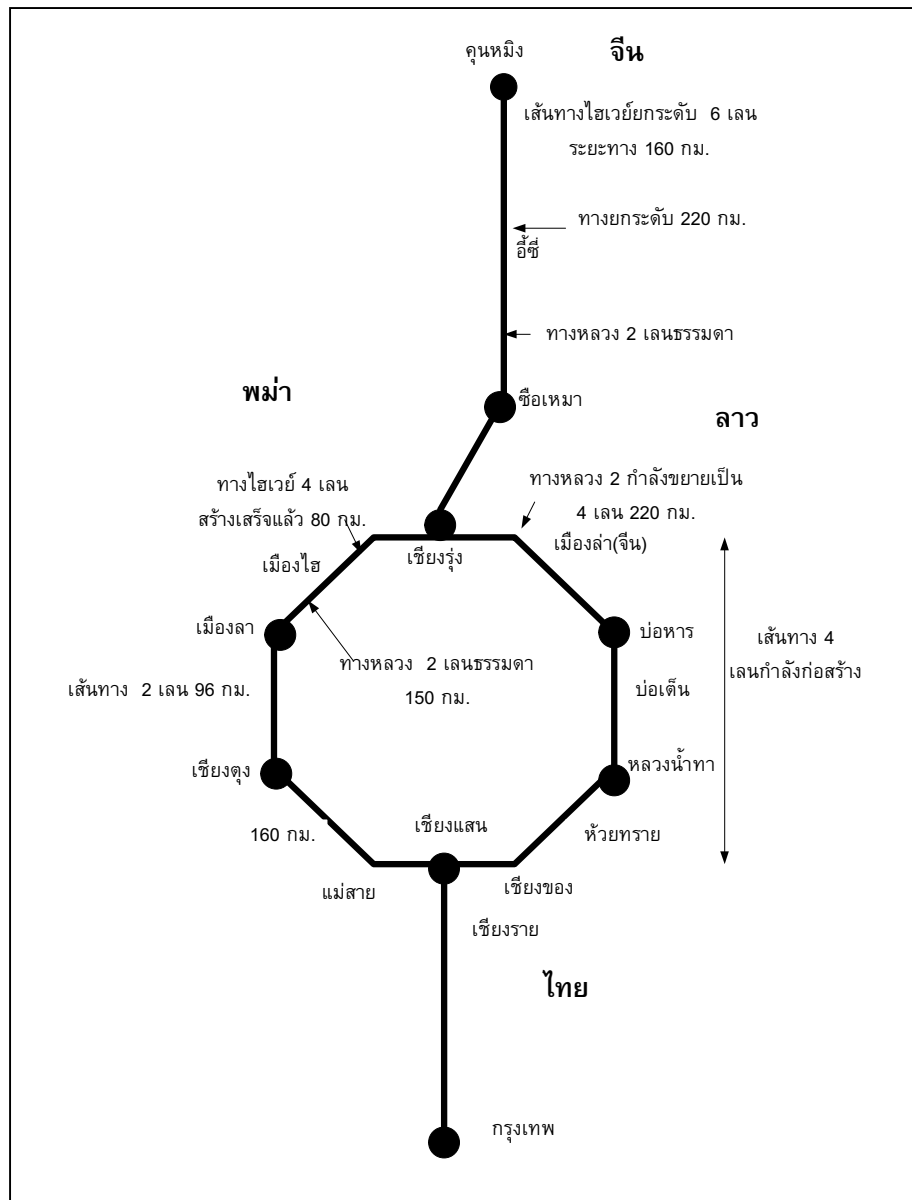
ส่วนการคิดราคาจากกวนเล่ย์ไปเมืองไทย (ท่าเรือเชียงแสน) ในช่วงเดือนมีนาคมราคาค่าขนส่งทางเรือจากกวนเล่ย์ไปเชียงแสนจะแพงที่สุด โดยราคาคิดเป็นลำรถ โดยไม่สนใจว่าลำรถจะบรรทุกมาเท่าใด ปัจจุบันสูงสุดคือลำรถละ 28 ตัน (ปัจจุบันนี้รถบรรทุกใหญ่สุดที่สามารถไปถึงกวนเล่ย์คือรถสิบล้อบรรทุกได้สูงสุด 28 ตัน) ช่วงเดือนมีนาคมราคาคิดลำรถละ 2,000 หยวนถือเป็นช่วงที่แพงที่สุดเพราะช่วงนี้น้ำน้อย ช่วงที่ถูกสุด 800 หยวน (ช่วงน้ำเยอะ) ดังนั้นโดยคร่าวๆราคาจะแปรผกผันกับราคาค่าขนส่งจากคุณหมิงไปจึงหาคือ

และราคาขนส่งจากจังหวัดมาคูนหมิงแพงที่สุด 280 ลูกสุด 140 หยวน แปรผกผันกับราคาจากคูนหมิงมาจังหวัดเช่นกัน

ระยะเวลาในการเดินทางจากคูนหมิงถึงกวนเล่ย์ใช้เวลา 24 ถึง 28 ชั่วโมง ในอนาคตเมื่อถนนดีจะประหยัดเวลาได้ประมาณ 4 ชั่วโมง ความถี่ในการส่งก็สามารถออกได้ ทุกวัน ส่วนกวนเล่ย์ถึงเชียงแสนใช้เวลา 8 ชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นฤดูไหน ฤดูน้ำน้อยก็บรรทุกน้อยหน่วย ค่าขนส่งจึงแพง

การชำระเงินทำได้โดยการคิดค่าขนส่งเป็นเงินหยวน โดยโอนเงินเข้าเบอร์บัญชีของบริษัท ต้องชำระเงินก่อนร้อยละแปดสิบโดยชำระเมื่อของที่เราส่งมาถึงคูนหมิงแล้ว เช่น ผลไม้มารออยู่ที่สถานีรถไฟแล้ว เมื่อเขาไปรับของก็ต้องชำระเงิน ซึ่งถ้าการส่งของจากคูนหมิงไปกวนเล่ย์มีน้ำหนักเบา (ติดVolume) ก็จะใช้วิธีการคิดเหมาลำรถ เช่นรถบรรทุกยี่สิบแปดตัน ถ้า ณ ขณะนั้นตันละ 200 หยวนราคาเหมา โดยคิดตันก็คือ 28 ตัน คูณ 200 หยวน เท่ากับ 5,600 หยวนต่อคัน โดยไม่สนว่าสินที่บรรทุกทุกของจะหนักเท่าใด

หลักประกันในการขนส่งนั้นจะมีการประกันนับรวมในราคาขนส่ง นับจากคูนหมิงถึงเชียงแสน ถ้าของเรียบร้อยส่งเงินอีกร้อยละ 20 โดยถ้าหากว่าสินค้าไม่เรียบร้อยหรือสินค้าได้รับความเสียหายก็จะได้รับการชดเชยตามจำนวนที่เสียหาย

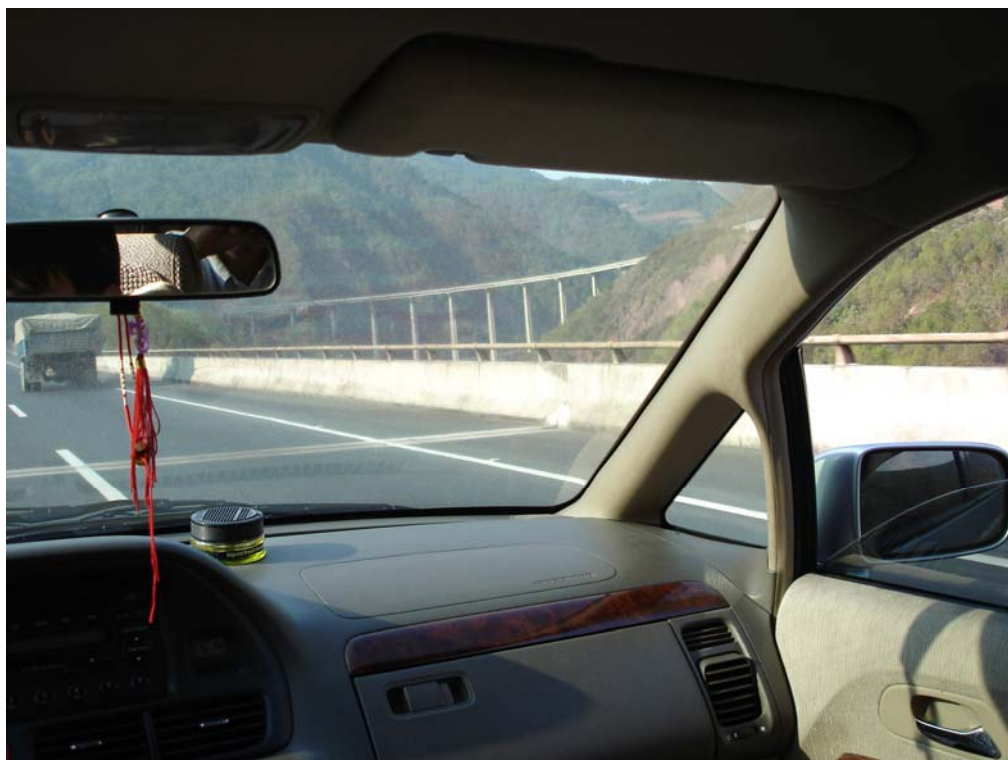
รูปที่ 7.32 เส้นทางการขนส่งกรุงเทพ-คุณหมิง

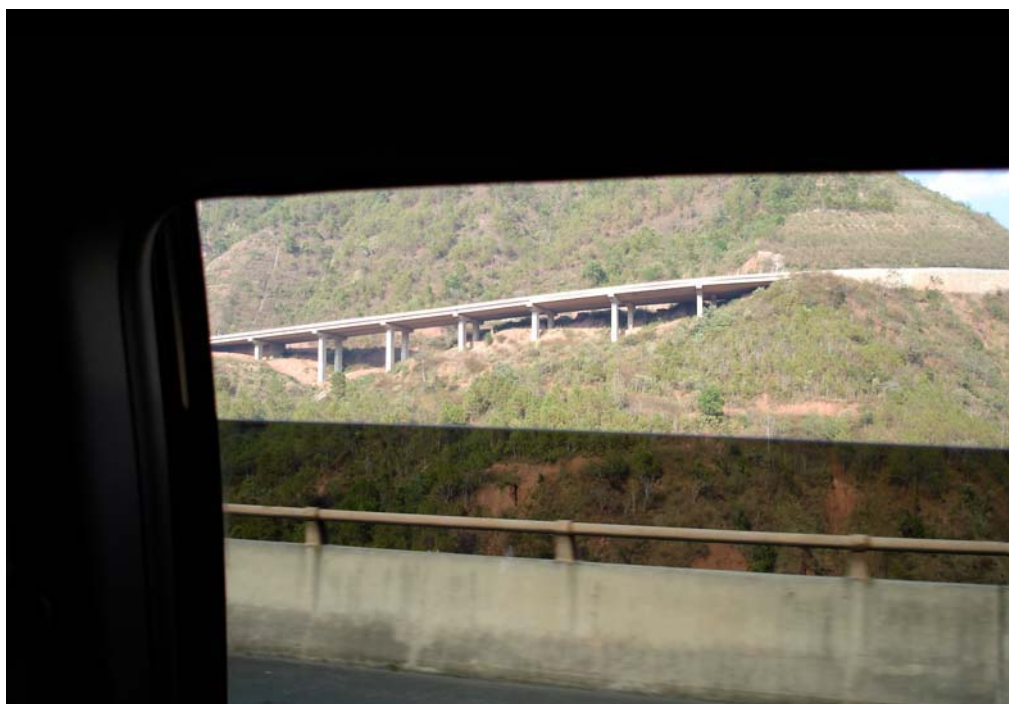
รูปที่ 7.33 เส้นทางที่กำลังก่อสร้างช่วงเมืองเชียงรุ่ง-ซือเหมา

รูปที่ 7.34 การขุดเจาะอุโมงค์ช่วงเส้นทางจากเชียงรุ่ง - คุณหมิง

รูปที่ 7.35 เส้นทางหลวง 6 เลนช่วงเมืองซือเหมา - คุณหมิงที่สร้างเสร็จแล้ว

รูปที่ 7.36 เส้นทางที่มุ่งตรงเข้าสู่คุณหมิง

รูปที่ 7.37 เส้นทาง 2 เลนที่มีความลาดชันช่วงเมืองซือเหมา - คุณหมิง

รูปที่ 7.38 (ก) ศูนย์กลางรถบรรทุกอิสระเมืองคุนหมิง

รูปที่ 7.38 (ข) ศูนย์กลางรถบรรทุกอิสระเมืองคุนหมิง

บทที่ 8

ผลกระทบของการค้าชายแดนภาคเหนือจากข้อตกลงจัดตั้งการค้าเสรี (Free Trade Area: กรณีความตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ ระหว่างไทย-จีน (Early Harvest))

8.1 ความเป็นมาของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน

ประเทศไทยสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศจีนอย่างเป็นทางการเมื่อ วันที่ 1 กรกฎาคม 2518 และเปิดความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันอย่างเป็นทางการในปี 2519 จากสถิติการค้าไทย-จีนของศุลกากรจีนระหว่างปี 2542-2544 ไทยเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับที่ 16 ของจีน หมายถึงจีนส่งออกสินค้ามาไทยเป็นลำดับที่ 16 ขณะที่ไทยส่งออกสินค้าไปจีนเป็นลำดับที่ 11

ความสัมพันธ์การค้าไทย-จีน เริ่มทวีความสำคัญมากขึ้นนับตั้งแต่ปี 2546 ข้อมูลจากสถิติการค้าปี 2546 โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ระบุว่า จีนเป็นแหล่งนำเข้าใหญ่อันดับ 3 ของไทย และเป็นตลาดส่งออกอันดับ 4 ของไทย

เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2544 ประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) หลังจากที่ยุติการประท้วงของสมาชิกพยายามผลักดันจีนให้เป็นสมาชิกนานถึง 15 ปีเช่นเดียวกับกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (Asean Free Trade Area – AFTA) ในปี 2536 ก็พยายามผลักดันจีนให้เปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน มาเป็นเวลานานเช่นกัน ปัจจุบันเขตการค้าเสรีอาเซียนมีสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ คือ ประเทศ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ลาว เวียดนาม เขมร พม่า บรูไน และไทย

ความพยายามของอาเซียนบรรลุผลเมื่อวันที่ 6 พ.ย.2544 ณ กรุงบันดาร์ เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน ในที่ประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN-China Summit) เห็นชอบต่อข้อเสนอกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ภายใน 10 ปี ในกรอบข้อตกลงดังกล่าวนี้ ที่ประชุมเห็นควรให้รวมเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ระหว่างกัน โดยให้ประเทศสมาชิกที่มีความพร้อมก่อนทำการเปิดเสรีล่วงหน้าก่อน (Early harvest) และให้มีการจัดลำดับความสำคัญ 5 ด้าน ตามลำดับดังนี้ 1. เกษตรกรรม 2. เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4. การลงทุน 5. การพัฒนาลุ่มน้ำโขง

การเปิดเสรีการค้าให้เริ่มเจรจาภายในปี 2546 โดยให้แล้วเสร็จภายในปี 2547 กำหนดลดภาษีระหว่างกันตั้งแต่ปี 2548 กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และจีน ลดภาษีให้เสร็จสมบูรณ์ภายในปี 2533 ส่วนประเทศอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ให้ลดภาษีเสร็จสมบูรณ์ภายในปี 2538 นอกจากนี้ภายใต้กรอบการค้าเสรีจีน-อาเซียน กำหนดให้ทั้งสองฝ่ายนำรายการสินค้าบางกลุ่มมาลดภาษีกันทันทีที่กำหนดเดิม เรียกว่า Early harvest หรือเปิดเสรีล่วงหน้า ซึ่งสินค้าที่ตกลงจะให้ทำการเปิดเสรีล่วงหน้า คือ เนื้อสัตว์ ปลา ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์สัตว์อื่นๆ ต้นไม้ ผักสด และผลไม้ (สินค้าพิกัดศุลกากร 01-08) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 และให้เหลือ 0% ภายในปี 2549 สำหรับประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และจีน ส่วนอาเซียนใหม่ให้ยืดหยุ่นได้ถึงปี 2553

ภายใต้รัฐบาลชุดปัจจุบันที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีการเปิดเสรีภายใต้กรอบการค้าเสรีจีน-อาเซียนดังกล่าวยังไม่พอ การเจรจาระดับทวิภาคีระหว่างไทย-จีน เริ่มอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือนจีน เมื่อวันที่ 18 – 19 ก.พ. 2546 โดยเข้าพบนายจู หรง จี นายกรัฐมนตรีจีน จนกระทั่งมีการลงนามเปิดเสรีเมื่อวันที่ 15 – 19 มิ.ย. 2546 ไทยและจีนได้ตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการในลักษณะเปิดเสรีล่วงหน้ายิ่งขึ้นไปอีก (สินค้าพิกัดศุลกากร 07 – 08) มีผลให้ภาษีนำเข้าผักผลไม้ระหว่างไทย – จีน เป็น 0% ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 โดยมีกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้ากำหนดให้สินค้าว่าต้องผ่านกระบวนการผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด นับเป็นการนำร่องการเปิดเสรีล่วงหน้าของเขตการค้าเสรีจีน – อาเซียน ไปก่อน 3 เดือน

8.2 กรอบข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนจีน และข้อตกลงทวิภาคี (Bilateral Agreement) ระหว่างไทย-จีน

8.2.1 เขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน

ความเป็นมากรอบความตกลงทั่วไปของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน

ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ 32 (ตุลาคม 2543) ณ จังหวัดเชียงใหม่ มีมติให้ศึกษาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนกับเอเชียตะวันออก ได้แก่ อาเซียน-จีน อาเซียน-ญี่ปุ่น และอาเซียน-เกาหลี ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2543 นายกรัฐมนตรี จู หรง จี ของจีนได้เสนอในที่ประชุมผู้นำอาเซียน-จีน (ASEAN – China Summit) ให้มีการศึกษาผลกระทบจากการที่จีนจะเข้าเป็นสมาชิก WTO และเสนอแนะมาตรการที่จะส่งเสริมความร่วมมือ และการรวมกลุ่มของอาเซียนและจีน รวมถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างกัน และให้นำเสนอผลการศึกษาต่อที่ประชุมผู้นำอาเซียน-จีน

ที่ประชุมคณะกรรมการร่วมอาเซียน-จีน ด้านการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ASEAN-China Joint Committee on Trade and Economic Cooperation) ครั้งที่ 3 (มีนาคม 2544) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย มีมติให้จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญของอาเซียนและจีนด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Expert Group on Economic Cooperation: EGEC) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐบาลและนักวิชาการเพื่อ ดำเนินการตามมติของที่ประชุมผู้นำอาเซียน-จีน ซึ่งคณะผู้เชี่ยวชาญ ฯ ได้จัดทำร่างเอกสารการศึกษาเรื่อง ดังกล่าวแล้ว และได้เสนอผลสรุป รวมทั้งข้อเสนอแนะ ของคณะผู้เชี่ยวชาญ ฯ ให้พิจารณาโดยมีประเด็นสำคัญในข้อเสนอแนะ คือ ให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ภายในระยะเวลา 10 ปี ทั้งนี้ จีนได้แสดงท่าทีเชิงรุก โดยเป็นฝ่ายเสนอให้มีการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกัน

ต่อมาฝ่ายอาเซียนและจีนได้ร่วมกันศึกษาหัวข้อ “Forging Closer ASEAN-China Economic Relations in the 21st Century” ซึ่งผลการศึกษาที่มีประเด็นสำคัญในข้อเสนอแนะ คือ ให้มีการจัดตั้งเขต การค้าเสรีอาเซียน-จีนภายในระยะเวลา 10 ปี ทั้งนี้ฝ่ายอาเซียนได้เสนอแนวทางการร่วมมือก่อนที่จะมีการเปิดเสรีระหว่างกัน (Early Harvest)

ที่ประชุมผู้นำอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 ณ ประเทศบรูไนได้ให้ความเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะผู้ศึกษาวิจัยของทั้งสองฝ่ายในเรื่องกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีน และการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างกันภายใน 10 ปี โดยให้สิทธิพิเศษต่อประเทศสมาชิกใหม่ อาเซียนที่มีการพัฒนาน้อยกว่า คือ กัมพูชา พม่า ลาว และเวียดนาม และมอบให้รัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายเริ่มเจรจาจัดทำความตกลงเรื่องนี้โดยเร็วภายในต้นปี 2545

นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายได้กำหนดสาขาความร่วมมือที่สามารถดำเนินการได้ก่อน (Early Harvest) ที่จะมีการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกันรวม 5 สาขา ได้แก่ การเกษตร เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุน และการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง

ต่อมาเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ผู้นำอาเซียน-จีน ได้ร่วมลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน (Framework Agreement on ASEAN-China Comprehensive Economic Cooperation) โดยความตกลงดังกล่าวเป็นข้อผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ซึ่งครอบคลุมการเปิดเสรีการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในสาขาต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการค้าสินค้า ครอบคลุมสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมทั้งหมด 97 ตอน ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรหลัก 24 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 รูปแบบการลดภาษี แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มสินค้าทั่วไป (Normal Track) และ กลุ่มสินค้าที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Track) ยกเว้นสินค้าตามหลักการ WTO ไม่ต้องนำมาลดภาษี

- Normal Track รายการสินค้าภายใต้ Normal Track กำหนดอัตราภาษีลดลงปีสุดท้ายมี 2 อัตราคือร้อยละ 0 และร้อยละ 0-5 และจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อจำกัดรายการสินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 0 ต่อไป

- Sensitive Track สำหรับสินค้าที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Product) ไม่ต้องกำหนดวิธีการ ลดภาษี เพียงแต่กำหนดอัตราภาษีสุดท้าย และจำนวน Sensitive Product แต่ควรมีจำนวนไม่มากนัก

1.2 ระยะเวลาการลดภาษี ให้เริ่มลดภาษีภายในวันที่ 1 มกราคม 2548 และเสร็จสมบูรณ์ภายในปี 2553 สำหรับอาเซียนเดิม 6 ประเทศและจีน และภายใน 2558 สำหรับอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ(กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม)

1.3 มาตรการอื่น ๆ กำหนดให้มีการเจรจาด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่ การใช้มาตรการปกป้อง การต่อต้านการทุ่มตลาด และการตอบโต้การอุดหนุน

2. ด้านการค้าบริการ ให้เปิดเสรีก้าวหน้ามากขึ้นของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) โดยยกเลิกหรือลดมาตรการที่เป็นการเลือกปฏิบัติทั้งหมดระหว่างกัน และห้ามใช้มาตรการที่เป็นการเลือกปฏิบัติใหม่หรือมาตรการเลือกปฏิบัติที่มากขึ้นกว่าเดิม

3.ด้านการลงทุน ให้มีการส่งเสริมการลงทุน การสร้าง Investment Regime ที่แข่งขันเปิดกว้างและมีความโปร่งใส รวมทั้งการปกป้องการลงทุน

8.2.2 การลดภาษีสินค้าบางรายการล่วงหน้า (Early Harvest: EH)

ภายใต้กรอบความตกลงในการเปิดเสรีการค้าสินค้า อาเซียนและจีนได้กำหนดให้เริ่มลดภาษีสินค้าบางรายการล่วงหน้า(Early Harvest) เป็นร้อยละ 0 ก่อนที่จะเป็นเขตการค้าเสรีที่แท้จริง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ขอบเขตสินค้า ครอบคลุมรายการสินค้า 2 ส่วนดังนี้

1.1 สินค้าเกษตรทุกรายการในตอนที่ 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ใช้บริโภค ปลาและสัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์จากสัตว์อื่น ต้นไม้และพืชที่มีชีวิต พืชผักใช้บริโภค ผลไม้และลูกไม้ที่บริโภคได้

1.2 สินค้าเฉพาะ เป็นการตกลงระหว่างสองประเทศเท่านั้นในการลดภาษีสินค้าที่นอกเหนือจากสินค้าเกษตรในตอนที่ 01-08

2. วิธีการลดภาษีและระยะเวลา

2.1 สินค้าทั่วไป จะลดจากอัตราภาษีที่เก็บจริง (MFN Applied Rate) ซึ่งสูงกว่าอัตราภาษีที่ใช้ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเริ่มลดภาษีภายในวันที่ 1 มกราคม 2547 ให้เป็น 0% ภายในปี 2549 สำหรับอาเซียนเดิม 6 ประเทศและจีน ส่วนอาเซียนใหม่ให้ถึงปี 2553 โดยแบ่งระดับภาษีของกลุ่มสินค้าและอัตราการลดภายในช่วงเวลาต่าง ๆ เป็นกลุ่มประเทศอาเซียนเดิม และอาเซียนใหม่ดังนี้

กรอบการลดภาษีสินค้าในสินค้าปกติสำหรับจีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ

ตารางที่ 8.1 การลดภาษีสินค้าในสินค้าปกติสำหรับจีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ

กลุ่มสินค้า/ระดับภาษี	อัตราภาษี		
	2547	2548	2549
กลุ่มที่ 1 สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่า 15%	10%	5%	0%
กลุ่มที่ 2 สินค้าที่มีอัตราภาษีระหว่าง 5%-15%	5%	0%	0%
กลุ่มที่ 3 สินค้าที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า 5%	0%	0%	0%

กรณีกรอบอาเซียน 6 ประเทศกับจีน

- แต่ละประเทศจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยมีจำนวนรายการไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 อยู่ในรายการสินค้าปกติ
- แต่ละประเทศจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2550 โดยมีจำนวนรายการไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 อยู่ในรายการสินค้าปกติ
- แต่ละประเทศจะต้องยกเลิกภาษีระหว่างกันทุกรายการภายในวันที่ 1 มกราคม 2553 โดยสินค้าไม่เกิน 150 รายการ สามารถยืดเวลาการลดภาษีไปจนถึงวันที่ 1 มกราคม 2555

กรณีอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ(เวียดนาม ลาว เขมร พม่า) และจีน

ตารางที่ 8.2 การลดภาษีสินค้าในสินค้าปกติสำหรับอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ (เวียดนาม ลาว เขมร พม่า) และจีน

กลุ่มสินค้า/ประเทศ	อัตราภาษี						
	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
กลุ่มที่1 สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่า 30%							
เวียดนาม	20%	15%	10%	5%	0%	0%	0%
ลาวและพม่า	-	-	20%	14%	8%	0%	0%
เขมร	-	-	20	15	10	5	0
กลุ่มที่2 สินค้าที่มีอัตราภาษีระหว่าง15%-30%							
เวียดนาม	10%	10%	5%	5%	0%	0%	0%
ลาวและพม่า	-	-	10%	10%	5%	0%	0%
เขมร	-	-	10%	10%	5%	5%	0%
กลุ่มที่3 สินค้าที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า15%							
เวียดนาม	5%	5%	0%-5%	0%-5%	0%	0%	0%
ลาวและพม่า	-	-	5%	5%	0%-5%	0%	0%
เขมร	-	-	5%	5%	0%-5%	0%-5%	0%

2.2 สินค้าที่มีโควตาภาษี ตามข้อตกลง WTOสินค้าที่มีโควตาภาษี ตามข้อตกลง WTOให้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ตามเดิมโดยจะลดภาษีเฉพาะอัตราภาษีในโควตาเท่านั้น และยังคงควบคุมปริมาณนำเข้าและคงอัตราภาษีนอกโควตาไว้ซึ่งจะมีอัตราสูงมาก

8.3.2 การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน และความตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน (Early Harvest)

เมื่อเดือน เมษายน 2545 ในโอกาสที่ประเทศไทยได้เข้าร่วม Boao Forum For Asia ที่จัดขึ้น ณ ประเทศจีน ไทยและจีนตกลงที่จะให้มีการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนขึ้น โดยให้เริ่มจากสาขาที่มีความพร้อมก่อน (Early Harvest) ซึ่งไทยได้เสนอการเปิดเสรีกลุ่มผักและผลไม้ ทั้งนี้กรอบในการเจรจา เขตการค้าเสรีไทย-จีน จะดำเนินไปควบคู่กับการเจรจาเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนและมีความสอดคล้องกัน

ต่อมาเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546 นายกรัฐมนตรีไทย พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร กับอดีตนายกรัฐมนตรีจีน นายจู หรง จี ได้มีการหารือกันระหว่างการเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน และได้มีการหารือกับนายกรัฐมนตรี เหวิน เจีย เป่า เป็นครั้งที่ 2 ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งพิเศษว่า ด้วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2546 ผลจากการหารือทั้งสองครั้ง ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้มีการเร่งลดภาษีผักผลไม้ระหว่างกันภายใต้กรอบ Early Harvest ของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และกระทรวงพาณิชย์ของไทยและจีนได้เจรจากันอย่างต่อเนื่องตามที่ผู้นำทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน

วันที่ 18 มิถุนายน 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (ดร.อดิศักดิ์ โพธารามิก) กับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์สาธารณรัฐประชาชนจีน นาย ลู ฟุหยวน (Mr.Lu Fuyuan) ได้ร่วมลงนามในความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน (Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Kingdom of Thailand on Accelerated Tariff elimination under the Early Harvest Program of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and China) ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยอาศัยกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน ภายใต้ Early Harvest Program

สาระสำคัญของความตกลง

1. ให้ประเทศลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ลงให้เหลือ ร้อยละ 0 ทันทีตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546

2. สินค้าที่จะลดภาษี ครอบคลุมสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ (พิกัดศุลกากร 07-08)

3. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า กำหนดให้ใช้หลัก Wholly obtained โดยเป็นสินค้าที่เพาะปลูก และเก็บเกี่ยว

ความตกลงฉบับนี้ ครอบคลุมการลดภาษีสินค้าผักผลไม้ตามพิกัดศุลกากร 07-08 ทุกรายการ รวมทั้งสิ้น 116 รายการตามพิกัด 6 หลัก ที่สำคัญได้แก่ พืชผักสดแช่เย็นทุกชนิด มันเส้น มันอัดเม็ด หอม กระเทียม มันฝรั่ง มันสำปะหลัง ถั่วต่างๆ ผลไม้สดหรือแห้งเช่นลำไยทุเรียน เงาะ กัลลวย และแอปเปิ้ล

ในแง่ของความเชื่อมโยงของข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้และข้อตกลงเอฟทีเอ อาเซียน-จีน เมื่อข้อตกลงเอฟทีเอ อาเซียน-จีนมีผลบังคับใช้แล้ว ข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้จะถูกนำเข้ามาดำเนินการต่อภายใต้กรอบใหญ่นี้โดยจะครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม (พิกัด 01-99) ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูง ในขณะที่ข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ที่ดำเนินมาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 นั้นครอบคลุมเฉพาะสินค้า 2 กลุ่มคือสินค้าผักและผลไม้ (พิกัด 07-08)

รายการสินค้าเร่งลดภาษี (Early Harvest) ระหว่างไทยและจีน ภายใต้ความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

สินค้าในพิกัดศุลกากร 07

07.01 มันฝรั่ง สดหรือแช่เย็น

07.02 มะเขือเทศ สดหรือแช่เย็น

07.03 หอมหัวใหญ่ หอมหัวเล็ก กระเทียม ลี้นกและพืชผักจำพวกหอมกระเทียมอื่น ๆ สดหรือแช่เย็น

07.04 กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก กะหล่ำปมเคลและพืชที่คล้ายกัน ในตระกูลบราสซิกา ซึ่งบริโภคได้ สดหรือแช่เย็น

07.05 ผักกาดหอม (แฉีกตุกชาติวา) และชิโครี (ชนิดชิโครีแย้ม) สดหรือแช่เย็น

07.06 แคร้งรอก เทอร์นิป หัวบีตที่ใช้ทำสลัด ชัลชิฟาย เซเลรีแอก หัวผักกาดขาว และหัวของพืชที่คล้ายกัน ซึ่งบริโภคได้ สดหรือแช่เย็น

07.07 แดงร้านและแดงกวา สดหรือแช่เย็น

07.08 พืชผักตระกูลถั่ว เอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม สดหรือแช่เย็น

07.09 พืชผักอื่น ๆ สดหรือแช่เย็น

07.10 พืชผัก (ดิบหรือทำให้สุกโดยการนึ่งหรือต้ม) แช่เย็นจนแข็ง

07.11 พืชผักที่ทำไว้ไม่ให้เสียชั่วคราว (เช่น รมด้วยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ แช่น้ำเกลือ แช่น้ำกำมะถัน หรือแช่น้ำยากันเสียอื่น ๆ) ในสภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับบริโภคทันที

07.12 พืชผักแห้ง ทั้งต้นหรือทั้งหัว ตัด ผาน ทำให้แตก หรือเป็นผง แต่ต้องไม่จัดทำมากไปกว่านี้

07.13 พืชผักตระกูลถั่ว แห้งและเอาเปลือกออก จะลอกเยื่อหรือทำให้แยกจากกันหรือไม่ก็ตาม

07.14 มันสำปะหลัง รากสามสิบ สาเลป เยรูซาเลมอาร์ติโชก มันเทศ และรากหรือหัวที่คล้ายกัน ซึ่งมีปริมาณของสตาร์ชหรืออินูลินสูง สด แช่เย็น แช่เย็นจนแข็ง หรือแห้ง จะผานหรือทำเป็นเฟลเลต หรือไม่ก็ตาม รวมทั้งเนื้อในของต้นสาคุ

สินค้าในพิกัดศุลกากร 08

08.01 มะพร้าว บราซิลนัตและเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ สดหรือแห้ง จะเอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม

08.02 ลูกนัตอื่น ๆ สดหรือแห้ง จะเอาเปลือกออกหรือไม่ก็ตาม

08.03 กล้วยรวมถึงกล้วย สดหรือแห้ง

08.04 อินทผาลัม มะเดื่อ สับปะรด อโวคาโด ฝรั่ง มะม่วงและมังคุด สดหรือแห้ง

08.05 ผลไม้จำพวกส้ม สดหรือแห้ง

08.06 องุ่น สดหรือแห้ง

08.07 แดง (รวมถึงแดงโม) และมะละกอ สด

08.08 แอปเปิ้ล แพร์และควินซ์ สด

08.09 แอปริคอต เชอร์รี่ ท้อ (รวมทั้ง เนกทาริน) พลัมและสโล สด

08.10 ผลไม้อื่น ๆ สด

08.11 ผลไม้และลูกนัต ดิบหรือทำให้สุกโดยการนึ่งหรือต้ม แช่เย็นจนแข็ง จะเติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่นๆ หรือไม่ก็ตาม

08.12 ผลไม้และลูกนัตที่ทำไว้ไม่ให้เสียชั่วคราว (เช่น รมด้วยก๊าซซิลิโคนไดออกไซด์ แช่น้ำเกลือ แช่น้ำกำมะถัน หรือน้ำยากันเสียอื่นๆ) ในสภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับบริโภคทันที

08.13 ผลไม้แห้ง นอกจากผลไม้ตามประเภทที่ 08.01 ถึง 08.06 รวมทั้งลูกนัตหรือผลไม้แห้งในตอนนี้อย่างอื่น

08.14 เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง (รวมถึงแดงโม) สด แช่เย็นจนแข็ง แห้งหรือทำไว้ไม่ให้เสียชั่วคราวโดยแช่น้ำเกลือ แช่น้ำกำมะถันหรือน้ำยากันเสียอื่นๆ

ตารางที่ 8.3 สรุปกำหนดการเปิดเสรี

เริ่มลดภาษี	สินค้า	ระยะเวลา
1 ตุลาคม 2546 (ระหว่างไทยกับจีน)	ผัก-ผลไม้ พิกัด 07-08 ทุกรายการ	ลดเหลือ ร้อยละ 0 ทันที ยกเว้นภาษีนอกโควตา ของ หอมหัวใหญ่ กระเทียม มัน ฝรั่ง มะพร้าว ลำไยแห้ง ยังคงเดิม ตาม WTO
1 มกราคม 2547	-สินค้าเกษตรในพิกัด 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลา สัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์อื่น ๆ ต้นไม้ออกไม้ ผัก ผลไม้ พืช อื่น ๆ ถ่านหิน	ทยอยลดจนเหลือ ร้อยละ 0 - อาเซียนเดิม+ จีน ภายใน 1 มกราคม 2549 - อาเซียนใหม่ ภายใน 1 มกราคม 2553 ยกเว้นภาษีนอกโควตา ของ หอมหัวใหญ่ กระเทียม มัน ฝรั่ง มะพร้าว ลำไยแห้ง ยังคงเดิม ตาม WTO
1 กรกฎาคม 2548	สินค้าอื่น ๆ ที่เหลือทุก ประเภท รวมทั้งสินค้าอุตสาหกรรม	ทยอยลดจนเหลือ ร้อยละ 0 - อาเซียนเดิม+ จีน ภายใน 1 มกราคม 2553 - อาเซียนใหม่ ภายใน 1 มกราคม 2558

สรุปรายการภาษี

- การลดภาษีสินค้าในช่วงแรกที่เร่งลดภาษีระหว่างไทยและจีนมีสินค้าในหมวด 01-08 จำนวน 284 รายการ (ประเภทพืชผักย่อย 6 หลัก) โดยเริ่มลดตั้งแต่ 1 มกราคม 2547 ในจำนวนนี้เป็นการลดภาษีเหลือร้อยละ 0 เฉพาะหมวดผัก 07 และผลไม้ 08 ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 มีกำหนดระยะเวลา 2 ปี

- จากสินค้า 5,121 รายการ ที่จะเริ่มลดภาษีตามกรอบข้อตกลงการลดภาษีระหว่างอาเซียนและจีนนั้น จะมีสินค้าที่ลดภาษีจริงจำนวน 896 รายการ ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 และสินค้าที่ยังไม่ลดภาษีอีกจำนวน 4,225 รายการ

- สินค้าที่ยังไม่ลดภาษีในปี 2548 ทั้งหมดจำนวน 4,225 รายการ ประกอบด้วยสินค้าที่มีฐานภาษี 4 ประเภทคือ

- สินค้าที่มีอัตราภาษีฐานไม่เกินร้อยละ 5 และเท่ากับ ร้อยละ 10 ร้อยละ 15 และร้อยละ 20 สินค้าดังกล่าวจะลดภาษีในปี 2550 ส่วนสินค้าที่มีอัตราภาษีไม่เกินร้อยละ 5 จะลดเหลือร้อยละ 0 ในปี 2552

- สินค้าอ่อนไหวจำนวน 359 รายการที่ยังไม่ต้องลดภาษี

- สินค้าลดภาษีปกติของไทยที่จีนจัดเป็นสินค้าอ่อนไหว ดังนั้นไทยจึงยังไม่ต้องลดภาษีเช่นกัน ภายใต้หลักการต่างตอบแทน 30 รายการ

- สินค้าบางส่วนที่กระทรวงการคลังได้รับลดภาษีเป็นการทั่วไปหลังจากวันที่กำหนดอัตราฐานในการลดภาษีเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2546 ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ทำให้อัตราภาษีที่เก็บจริงขณะนี้ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในตารางการลดภาษี

- จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีสินค้าที่จะลดภาษีจริง ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ภายหลังการหักสินค้าอ่อนไหว 30 รายการ เพียง 866 รายการ เหลือร้อยละ 16.9 ของสินค้าที่อยู่ในข่ายการลดภาษี 5,121 รายการ และหากพิจารณาเฉพาะสินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20 จะมีจำนวนเพียง 699 รายการ หรือร้อยละ 13.6 ของสินค้า 5,121 รายการ หรือร้อยละ 80.7 ของสินค้าจำนวน 866 รายการ

ในแง่ของความเชื่อมโยงของข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ และข้อตกลงเอฟทีเอ อาเซียน-จีน เมื่อข้อตกลงเอฟทีเอ อาเซียน-จีนมีผลบังคับใช้แล้ว ข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้จะถูกนำเข้ามาดำเนินการต่อภายใต้กรอบใหญ่นี้โดยจะครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม (พืช 01-99) ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูง ในขณะที่ข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ที่ดำเนินมาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 นั้นครอบคลุมเฉพาะสินค้า 2 กลุ่มคือสินค้าผักและผลไม้ (พืช 07-08)

8.3 สภาพการค้าสินค้าผักผลไม้ระหว่างไทย-จีน

เนื่องจากสถานการณ์ของประเทศไทยที่ได้เจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-จีนและอาเซียน-จีน คู่ขนานกันไปและการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-จีน ได้เจรจาลงนามความตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ระหว่างกันให้เหลือ 0% เมื่อ 1 ตุลาคม 2546 และการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียน-จีนแล้ว เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ได้มีการลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรทุกรายการ ใน 8 Chapter ภายใต้พิกัดศุลกากร 01-08 ทันทิ (ที่สำคัญ เช่น สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ อาหารทะเล ผักและผลไม้ ผลิตภัณฑ์นม) รวมทั้งถ่านหินแอนทราไซต์ และถ่านหินโค้ก เซมิโค้ก ซึ่งเป็นสินค้ากลุ่มแรกที่จะลดภาษีระหว่างกันภายในวันที่ 1 มกราคม 2547 และจะลดภาษีลงเป็น 0% ภายในปี 2549 ทั้งนี้การเปิดเสรีอาเซียน-จีน จะดำเนินการให้เป็นเขตการค้าเสรีที่สมบูรณ์ภายในปี 2553 โดยนับตั้งแต่ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-จีนมีผลปฏิบัติตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา เราสามารถสรุปสถานการณ์การค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีนภายหลังจากลดภาษีครบ 2 ปี (1 ต.ค. 46 – 30 ก.ย. 48) ได้ดังต่อไปนี้ คือ

8.3.1 สถานการณ์การค้าผักและผลไม้รวมระหว่างไทย-จีน

จากข้อตกลงระหว่างไทยและจีนที่ได้ตกลงกันให้เริ่มมีการลดภาษีนำเข้า (เฉพาะในโควตา) ระหว่างกันให้เหลือ 0% ทันทิ ในสินค้าทุกรายการของตอนสินค้าที่ 07 (พืชผัก) และตอนสินค้าที่ 08 (ผลไม้) โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 (2003) นั้น ส่งผลให้การค้าระหว่างกันของทั้งสองตอนสินค้าในช่วงเดือนตุลาคม 2546 - กันยายน 2548 เป็นดังนี้

ตารางที่ 8.4 มูลค่าการค้าผัก-ผลไม้ไทยจีนช่วงเดือนตุลาคม 2546 - กันยายน 2548

หน่วย: ล้านบาท

ตอนสินค้า	มูลค่าการค้า	ไทยส่งออก	ไทยนำเข้า	ดุลการค้าของไทย
07 (ผัก)	21,886	18,681	3,205	+ 15,476
08 (ผลไม้)	13,236	7,210	6,026	+ 1,184
รวม	35,122	25,891	9,231	+ 16,660

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(พฤศจิกายน 2548)

โดยประเภทสินค้าที่สำคัญ ได้แก่ ตอนที่ 07 (ผัก): สินค้าส่งออกสำคัญของไทย คือ มันสำปะหลัง (ร้อยละ 99 ของมูลค่าส่งออกตอนที่ 07) ถั่วเขียว สินค้านำเข้าสำคัญของไทย คือ แครอท เห็ดแห้ง กระเทียม บรอกเคอรี่ หอมหัวใหญ่ ส่วนสินค้าในตอนที่ 08 (ผลไม้): สินค้าส่งออกสำคัญของไทย คือ ทุเรียนสด ลำไยสด/แห้ง มังคุด ลิ้นจี่ กัลล้วยไข่ มะพร้าว สินค้านำเข้าสำคัญของไทย คือ แอปเปิล สาลี่ ลูกนัต องุ่น

8.3.2 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน (ช่วงเดือน ต.ค. 2546 -ก.ย. 2548)

เนื่องจากการลดภาษีนำเข้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีนได้เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ดังนั้น จากข้อมูลการส่งออก-นำเข้าในปัจจุบัน จึงได้ทำการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าระหว่างทั้งสองประเทศในช่วงระยะเวลา 3 ปี ดังนี้

- ปีที่ 0 หมายถึง มูลค่าการส่งออก-นำเข้าก่อนมี FTA (ต.ค. 45 - ก.ย. 46)
- ปีที่ 1 หมายถึง มูลค่าการส่งออก-นำเข้าหลังจากมี FTA ในปีแรก (ต.ค. 46-ก.ย. 47)
- ปีที่ 2 หมายถึง มูลค่าการส่งออก-นำเข้าหลังจากมี FTA ในปีที่สอง (ต.ค. 47-ก.ย.48)

ซึ่งจากข้อมูลในช่วงดังกล่าว พบว่าในดอนสินค้าที่ 07 มูลค่าการส่งออกของไทย มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 52 โดยเพิ่มขึ้นตลอดจาก 4,675 ล้านบาทในปีที่ 0 เป็น 7,941 ล้านบาท และ 10,740 ล้านบาทในปีที่ 1 และปีที่ 2 ตามลำดับ และมูลค่าการนำเข้าของไทย มีอัตราการเจริญเติบโต 81% โดยเพิ่มขึ้นตลอดจากเพียง 568 ล้านบาทในปีที่ 0 เป็น 1,342 ล้านบาท และ 1,863 ล้านบาทในปีที่ 1 และปีที่ 2 ตามลำดับ

ในดอนสินค้าที่ 08 มูลค่าการส่งออกของไทย มีอัตราการเจริญเติบโต 23% โดยเพิ่มขึ้นตลอดจาก 2,514 ล้านบาทในปีที่ 0 เป็น 3,385 ล้านบาทในปีที่ 1 และ 3,825 ล้านบาทในปีที่ 2 และมูลค่าการนำเข้าของไทย มีอัตราการเจริญเติบโต 44% โดยเพิ่มขึ้นจากเพียง 1,386 ล้านบาทในปีที่ 0 เป็น 3,159 ล้านบาทในปีที่ 1 และลดลงเหลือ 2,867 ล้านบาทในปีที่ 2 โดยสรุปได้ดังนี้

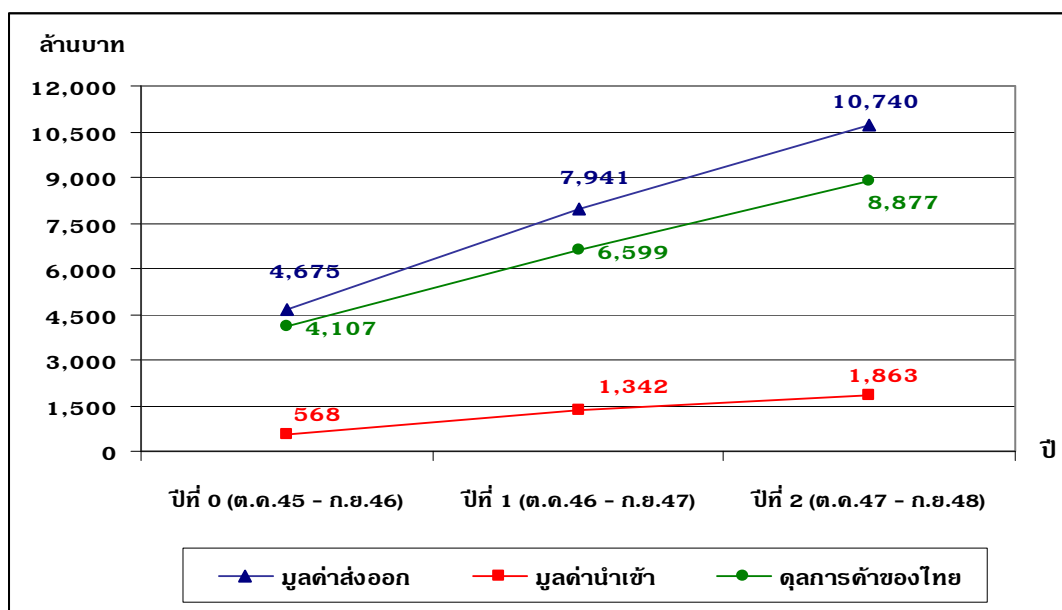
ตารางที่ 8.5 มูลค่าการค้าผัก-ผลไม้ไทย-จีนช่วงเดือนตุลาคม 2546 – กันยายน 2548

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ปีที่ 0 (ต.ค. 45 - ก.ย. 46)	ปีที่ 1 (ต.ค. 46 - ก.ย. 47)	ปีที่ 2 (ต.ค. 47-ก.ย. 48)	อัตราการ เจริญ เติบโต
ตอนที่ 07 (ผัก)				
มูลค่าส่งออกจากไทยไปจีน	4,675	7,941	10,740	52 %
มูลค่านำเข้าของไทยจากจีน	568	1,342	1,863	81 %
ดุลการค้าของไทย	+ 4,107	+ 6,599	+ 8,877	47 %
ตอนที่ 08 (ผลไม้)				
มูลค่าส่งออกจากไทยไปจีน	2,514	3,385	3,825	23 %
มูลค่านำเข้าของไทยจากจีน	1,386	3,159	2,867	44 %
ดุลการค้าของไทย	+ 1,128	+ 226	+ 958	- 7.8 %
ดุลการค้ารวม 07 และ 08	+ 5,235	+ 6,824	+ 9,836	37 %

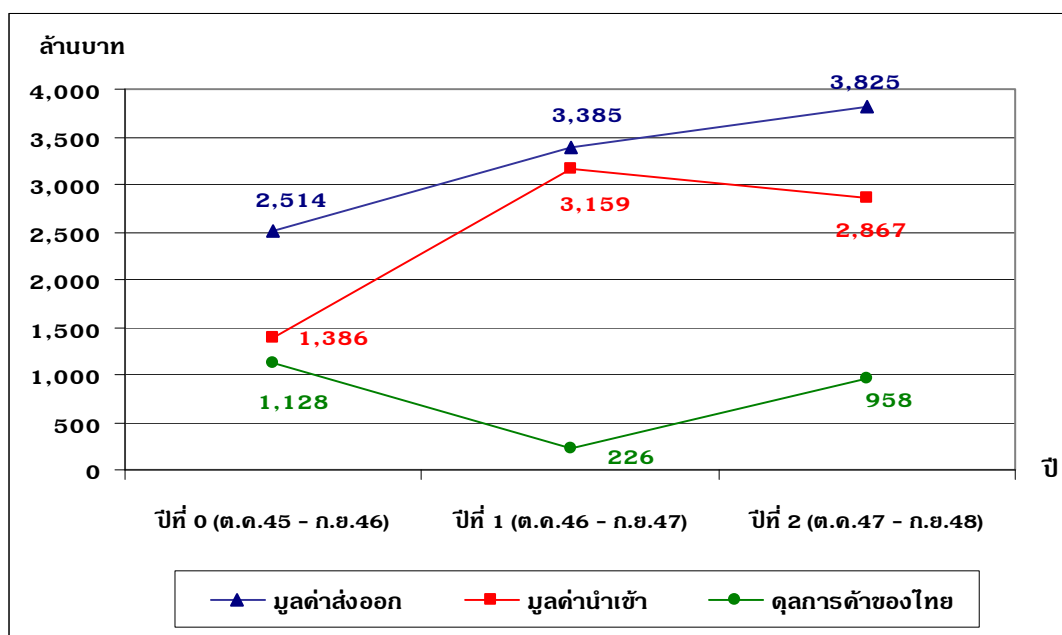
ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
(พฤศจิกายน 2548)

ทั้งนี้มูลค่าการส่งออกจากไทยไปจีนและการนำเข้าของไทยจากจีนในช่วง 12 เดือน (ตุลาคม – กันยายน) เป็นระยะเวลา 3 ปี ของตอนสินค้าที่ 07 (ผัก) และตอนสินค้าที่ 08 (ผลไม้) แสดงได้ในรูปที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

รูปที่ 8.1 มูลค่าการส่งออก นำเข้า และดุลการค้าของไทย ในช่วงเดือนตุลาคม – กันยายน
เปรียบเทียบระยะเวลา ก่อน FTA – หลัง FTA 1 ปี – หลัง FTA 2 ปี (ตอนที่ 07 ผัก)

จะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 4,675 ล้านบาทในปีที่ 0 ไปเป็น 7,941 ล้านบาท ในปีที่ 1 และ 10,740 ล้านบาทตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าก็เพิ่มขึ้นจาก 568 ล้านบาทในปีที่ 0 ไปเป็น 1,342 ล้านบาท ในปีที่ 1 และ 1,863 ล้านบาทตามลำดับ และดุลการค้าของไทยนั้นมีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นมาโดยลำดับนับตั้งแต่ปีที่ 0 ถึงปีที่ 2 จาก 4,107 เป็น 6,599 และ 8,877 ล้านบาทตามลำดับ

รูปที่ 8.2 มูลค่าการส่งออก นำเข้า และดุลการค้าของไทย ในช่วงเดือนตุลาคม – กันยายน
เปรียบเทียบระยะเวลา ก่อน FTA – หลัง FTA 1 ปี – หลัง FTA 2 ปี (ตอนที่ 08 ผลไม้)

ส่วนมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 2,514 ล้านบาท ในปีที่ 0 ไปเป็น 3,885 ล้านบาท ในปีที่ 1 และ 3,825 ล้านบาทตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าผลไม้จากจีนเพิ่มขึ้นจาก 1,386 เป็น 3,159 และ 2,867 ล้านบาทตามลำดับและดุลการค้าผลไม้ไทย-จีนนั้นมีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นมาโดยลำดับนับตั้งแต่ปีที่ 0 ถึงปีที่ 2 ลดลงจาก 1,128 ในปีที่ 0 เป็น 226 ล้านบาทในปีที่ 1 และ 958 ล้านบาทในปีที่ 2

8.3.3 มูลค่าการค้าผักและผลไม้ที่สำคัญระหว่างไทยและจีน

ตารางที่ 8.6 สินค้าส่งออกสำคัญจากไทยไปจีน: ตอนที่ 07 (ผัก)

รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)		
	2546	2547	2548 (ม.ค.-ก.ย.)
มันสำปะหลังสด/แห้ง	5,327	8,581	8,766
ถั่วเขียวผิวมัน	0	0	5
พืชผักอื่น ๆ ดิบหรือทำให้สุกแช่แข็ง	0	2	4
ข้าวโพดหวาน ดิบหรือทำให้สุกแช่แข็ง	0	0	2
กระเจี๊ยบ ดิบหรือทำให้สุกแช่แข็ง	0	0	2
ถั่วอื่น ๆ แห้ง	1	4	2
ข้าวโพดอ่อน สดหรือแช่เย็น	0	1	1
ถั่วป็น ดิบหรือทำให้สุกแช่แข็ง	1	3	1
กระเทียมสดหรือแช่เย็น	0	0	1
ผักอื่น ๆ สดหรือแช่เย็น	2	1	1
รวม 10 อันดับแรก	5,331	8,593	8,784
รวมตอนที่ 07 ทั้งหมด	5,406	8,600	8,784

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

ตารางที่ 8.7 สินค้านำเข้าสำคัญของไทยจากจีน: ตอนที่ 07 (ผัก)

รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)		
	2546	2547	2548 (ม.ค.-ก.ย.)
แครอทและเทอร์นิปสด	101	328	399
เห็ดชนิดมีขี้ผึ้ง	113	186	133
เห็ดอื่นๆแห้ง	7	136	125
กระเทียมสด/แช่เย็น*	233 (40,517 ตัน)	215 (48,479 ตัน)	119 (30,601 ตัน)
เห็ดหูหนู	41	126	90
พืชผักอื่น ๆ แห้ง	40	57	59
กะหล่ำดอกและบรอกโคลีสดหรือแช่เย็น	10	26	55
พืชผักอื่น ๆ ดิบหรือทำให้สุกแช่แข็ง	4	12	30
หอมหัวใหญ่ สด หรือแช่เย็น*	62 (15,157 ตัน)	17 (3,057 ตัน)	28 (10,243 ตัน)
บรอกบินแห้ง	21	32	28
รวม 10 อันดับแรก	633	1,134	1,068
รวมตอนที่ 07 ทั้งหมด	825	1,371	1,298

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
(พฤศจิกายน 2548)

หมายเหตุ : * ยังไม่ใช่ผลจากการลดภาษีเป็น 0% เนื่องจากในปัจจุบันเป็นการลดภาษี
ในโควตาเท่านั้น

- กระเทียม: ภาษีนอกโควตายังคง 57% เท่าเดิม (ปริมาณโควตาเพียง 65 ตัน/ปี)
- หอมหัวใหญ่: ภาษีนอกโควตายังคง 142% เท่าเดิม (ปริมาณโควตาเพียง 365 ตัน/ปี)

ตารางที่ 8.8 สินค้าส่งออกสำคัญจากไทยไปจีน: ตอนที่ 08 (ผลไม้)

รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)		
	2546	2547	2548 (ม.ค.-ก.ย.)
ทุเรียนสด	74	560	954
ลำไยสด	226	804	841
ลำไยแห้ง	2,269	1,039	693
มังคุดสดหรือแห้ง	16	253	339
ผลไม้สดอื่น ๆ	46	41	131
ลิ้นจี่สด	3	53	85
กล้วยไข่สด	20	48	50
มะพร้าวทั้งลูกปอกเปลือกหรือไม่ก็ตาม	5	27	36
แตงแคนตาลูปสด	11	18	15
ฝรั่งสดหรือแห้ง	0	0	14
รวม 10 อันดับแรก	2,671	2,842	3,157
รวมตอนที่ 08 ทั้งหมด	2,823	2,941	3,214

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

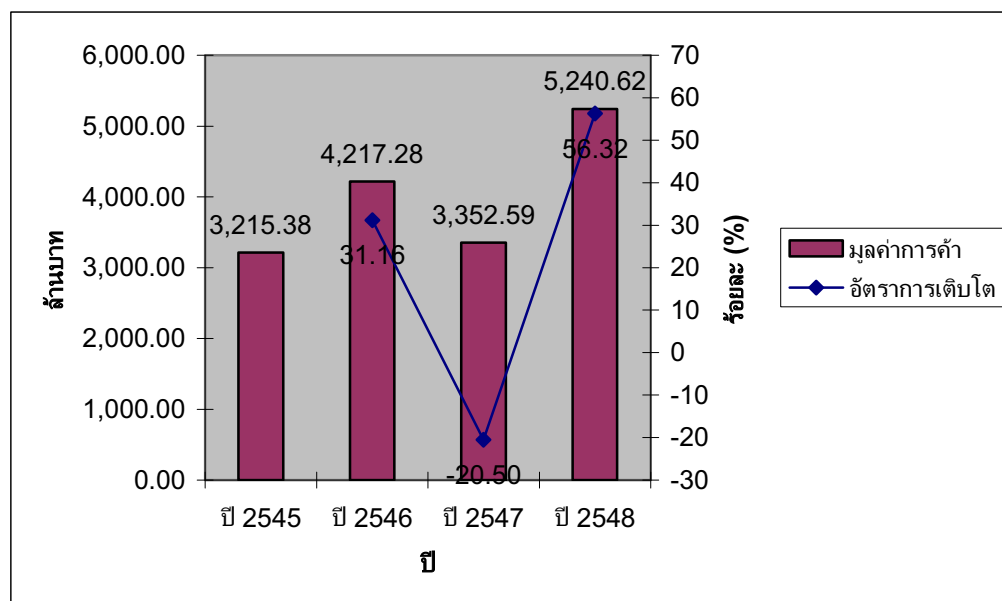
ตารางที่ 8.9 สินค้านำเข้าสำคัญของไทยจากจีน: ตอนที่ 08 (ผลไม้)

รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)		
	2546	2547	2548 (ม.ค.-ก.ย.)
แอปเปิ้ล สด	1,565	1,551	891
แพร์และควินซ์ สด	576	686	435
ลูกนัตอื่น ๆ สดหรือแห้ง	96	114	79
เชลนัต(ชนิดคาสตาเนีย)สดหรือแห้ง	136	98	47
องุ่นสด	31	50	38
สตอเบอรี่ ดิบหรือทำให้สุก	0	15	28
พ룬แห้ง	0	14	27
ผลไม้อื่น ๆ แห้ง	18	36	21
องุ่นแห้ง	0	2	19
ส้มแมนดารินอื่น ๆ สดหรือแห้ง	14	17	19
รวม 10 อันดับแรก	2,436	2,582	1,605
รวมตอนที่ 08 ทั้งหมด	2,474	2,701	1,715

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

8.4 ผลกระทบการเปิด FTA ต่อสภาพการค้าชายแดนภาคเหนือไทย-จีน รอบ 3 ปี (2546-2548)

ประเทศไทยได้เปิดการค้าเสรีไทย-จีนเมื่อ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันก่อให้เกิดผลกระทบคือ ได้กระตุ้นให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศจีนตอนใต้ด้านอำเภอเชียงแสนเพิ่มมากขึ้นและมีการส่งออกลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าสินค้าประเภทผักผลไม้เนื่องจากการลดภาษีศุลกากร กล่าวคือ ในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการค้าของไทยในรอบ 3 ปีจะพบว่าในปี 2545-2546 มีมูลค่าการค้าเพิ่มสูงขึ้นจาก 3,215.38 ล้านบาท ไปเป็น 4,217.28 ล้านบาท โดยคิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 31.16 และกลับลดลงในปี 2547 เป็น 3,352.59 ล้านบาท หรือมีมูลค่าการค้าลดลงร้อยละ 20.5 และกลับมาเพิ่มขึ้นในปี 2548 มูลค่าการค้าเท่ากับ 5,240.62 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.32

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงแสน และพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

รูปที่ 8.3 มูลค่าการค้าไทย-จีนตอนใต้ปี 2545-2548

ตารางที่ 8.10 มูลค่าการค้าไทย-จีนตอนใต้ปี 2545-2548

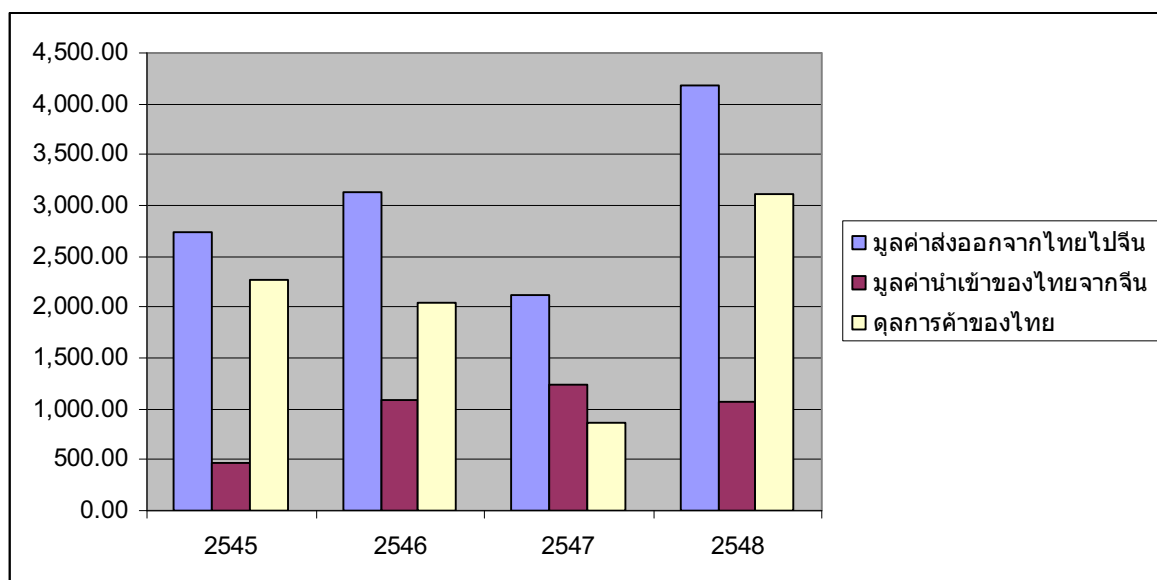
ปี	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548
มูลค่าการค้า	3,215.38	4,217.28	3,352.59	5,240.62
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-	31.16	-20.50	56.31

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงใหม่ และพาณิชย์จังหวัด

ตารางที่ 8.11 มูลค่าการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้

รายการ	2545	2546	2547	2548
มูลค่าส่งออกจากไทยไปจีน	2,737.47	3,129.11	2,110.22	4,171.95
มูลค่านำเข้าของไทยจากจีน	477.91	1,088.17	1,242.37	1,068.67
ดุลการค้าของไทย	2,259.56	2,040.94	867.85	3,103.28

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงใหม่ และพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

รูปที่ 8.4 มูลค่าการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลการค้าชายแดนไทย-จีน ด้าน อ.เชียงแสน ซึ่งให้เห็นถึงแนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนที่ลดลงทันทีภายหลังการเปิด FTA โดยไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศจีนลดลงจากเดิม 2, 259.56 ในปี 2545 เป็น 2,040.94 ล้านบาทในปี 2546 และ 867.85 ล้านบาทในปี 2547 และในปี 2548 ดุลการค้าไทย-จีนเพิ่มขึ้นเป็น 5,240.62 ล้านบาท

ตารางที่ 8.12 มูลค่าการค้าชายแดนจากประเทศจีนผ่านท่าเรือเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

หน่วย: ล้านบาท

เดือน	ปี 2545			ปี 2546			ปี 2547			ปี 2548		
	นำเข้า	ส่งออก	ดุลการค้า	นำเข้า	ส่งออก	ดุลการค้า	นำเข้า	ส่งออก	ดุลการค้า	นำเข้า	ส่งออก	ดุลการค้า
ม.ค.	79.19	257.53	178.34	43.72	346.87	303.15	73.97	175.97	102	73.77	368.64	294.86
ก.พ.	25.67	136.34	110.67	20.23	87.61	67.38	35.4	172.64	137.24	29.57	209	179.44
มี.ค.	26.3	142.07	115.77	21.4	95.72	74.32	32.68	43.63	10.95	45.93	468.18	422.25
เม.ย.	14.51	150	135.49	15.43	114.05	98.62	47.93	59.49	11.56	44.36	221.69	177.33
พ.ค.	22.52	149.87	127.35	41.5	64.5	23	60.06	106.98	46.92	47.01	272.6	225.59
มิ.ย.	29.61	190.51	160.9	30.23	69.65	39.42	108.69	121.31	12.62	120.23	177.7	57.48
ก.ค.	22.93	180.95	158.02	55.96	160.67	104.71	45.7	137.13	91.43	52.69	244.89	192.2
ส.ค.	36.14	285.65	249.51	92.57	737.07	644.5	86.57	171.33	84.76	82.69	411.31	328.62
ก.ย.	61.02	156.28	95.26	122.64	427.84	305.2	135.19	105.76	-29.43	153.05	422.1	269.06
ต.ค.	36.39	312.78	276.39	264.8	236.49	-28.31	212.87	285.56	72.69	149.01	504.15	355.14
พ.ย.	63.8	314.04	277.24	211.48	466.03	254.55	226.09	379.8	153.71	168.21	359.83	191.62
ธ.ค.	59.83	434.45	374.62	168.21	322.61	154.4	177.22	350.62	173.4	102.16	511.86	409.7
รวม	477.91	2,737.47	2,259.56	1,088.17	3,129.11	2,040.94	1,242.37	2,110.22	867.85	1,068.67	4,171.95	3,103.28
มูลค่าการค้า	3,215.38			4,217.28			3,352.59			5,240.62		

1 ตุลาคม 2546 เปิดการค้าเสรีกับประเทศจีน

ที่มา: ศุลกากรเชียงแสน และพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

ส่วนด้านการนำเข้า-ส่งออกสินค้าพบว่าหลังการเปิด FTA มูลค่าการส่งออกลดลง 1,018.89 ล้านบาท คือ ในปี 2546 จาก 3,129.11 ล้านบาท เป็น 2,110.22 ล้านบาทในปี 2547 และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี 2548 เป็น 4,171.95 เพิ่มขึ้น 2,061.73 ล้านบาท ด้านการนำเข้าในปี 2546 มีการนำเข้าเพิ่มขึ้น 610.26 ล้านบาทเมื่อเทียบกับปี 2545 และในปี 2547 มีการนำเข้าเพิ่มขึ้น 154.2 ล้านบาทคือ จากปี 2546 มูลค่า 1,088.17 ล้านบาท เป็น 1,242.37 ล้านบาทในปี 2547 ส่วนในปี 2548 มีการนำเข้าลดลงจากปี 2547 เท่ากับ 173.8 ล้านบาท

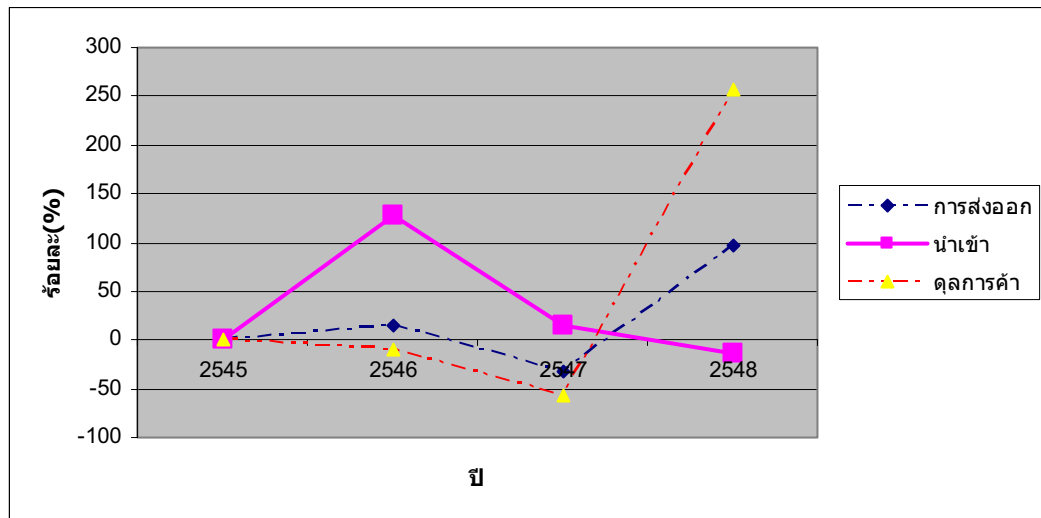
8.4.1 อัตราการเติบโตของการค้าชายแดนไทย-จีนระหว่างปี 2545-2548

เมื่อพิจารณาถึงการเติบโตของการค้าชายแดนจะพบว่า จากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและอัตราการเติบโตของการค้าชายแดนไทย-จีนตั้งแต่ปี 2545-2548 แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การค้าชายแดนที่เป็นผลกระทบจากการเปิด FTA ไทย-จีนต่อการค้าในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยในภาพรวมการนำเข้าเพิ่มขึ้นทุกปีถึงร้อยละ 127.69 ในปี 2546 มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.17 ในปี 2547 และมีการนำเข้าลดลงในปี 2548 ร้อยละ -13.98 อย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตในช่วง 3 เท่ากับร้อยละ 42.63 ส่วนอัตราการเติบโตของการส่งออกนั้นมีการเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.32 ในปี 2546 และมีอัตราการเติบโตลดลงในช่วงปี 2547 คิดเป็นร้อยละ -32.56 และกลับเพิ่มขึ้นอย่างมากถึงร้อยละ 97.7 ในปี 2548 โดยอัตราเติบโตเฉลี่ยของการส่งออกเท่ากับร้อยละ 42.63 และดุลการค้ามีอัตราการเติบโตที่ติดลบในปี 2546 เท่ากับร้อยละ -9.68 และร้อยละ -57.48 ในปี 2547 อย่างไรก็ตามในปี 2548 อัตราการเติบโตเท่ากับร้อยละ 257.58 (ตารางที่ 8.11)

ตารางที่ 8.13 อัตราการเติบโตของการค้าชายแดนไทย-จีน

รายการ	2546	2547	2548	อัตราการเติบโตเฉลี่ย
มูลค่าส่งออกจากไทยไปจีน	14.31	-32.56	97.70	26.48
มูลค่านำเข้าของไทยจากจีน	127.69	14.17	-13.98	42.63
ดุลการค้าของไทย	-9.68	-57.48	257.58	63.48

ที่มา: จากการคำนวณ

ที่มา: จากการคำนวณ

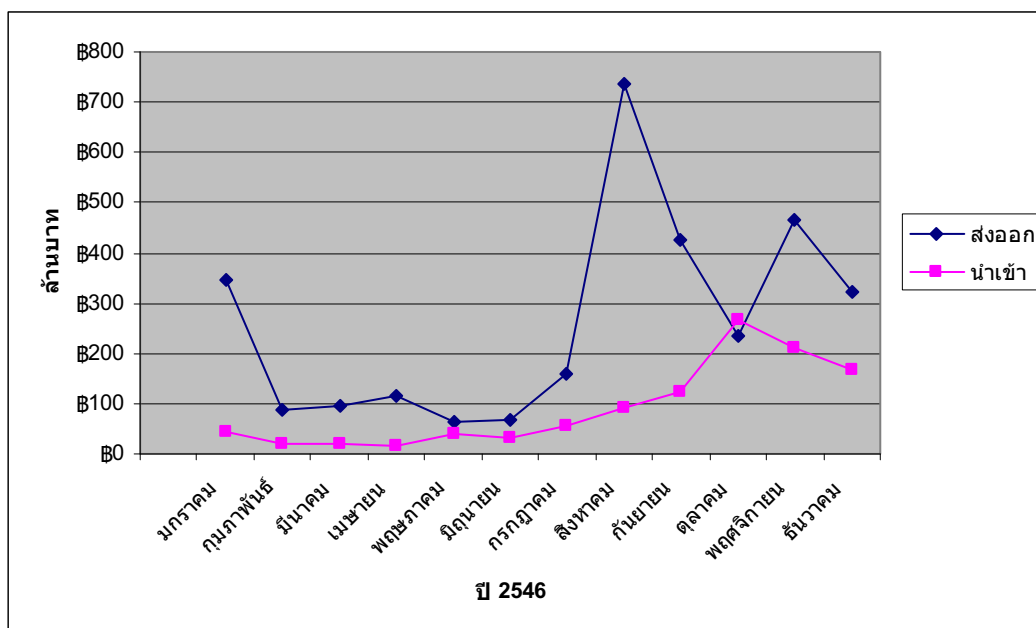
รูปที่ 8.5 อัตราการเติบโตของการค้าชายแดนไทย-จีน

8.4.2 การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าชายแดนปี 2545-2548

ตารางที่ 8.14 การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าชายแดนรายเดือนปี 2546

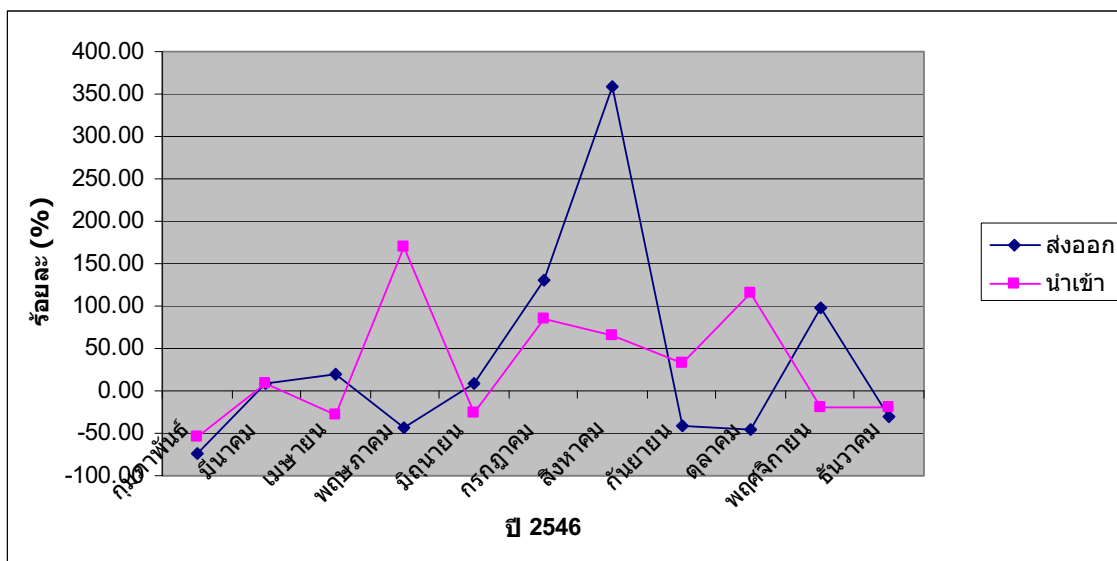
เดือน	ส่งออก	เพิ่ม-ลด		นำเข้า	เพิ่ม-ลด		มูลค่ารวม	เพิ่ม-ลด		ดุลการค้า	
		ล้านบาท	%		ล้านบาท	%		ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
มกราคม	346.87	-	-	43.60	-	-	390.47	-	-	303.27	
กุมภาพันธ์	87.61	-259.26	-74.74	19.59	-24.01	-55.07	107.20	-283.27	-72.55	68.02	- 77.57
มีนาคม	95.72	8.11	9.26	21.41	1.82	9.29	117.13	9.93	9.26	74.31	9.25
เมษายน	114.05	18.33	19.15	15.43	-5.98	-27.93	129.48	12.35	10.54	98.62	32.71
พฤษภาคม	64.50	-49.55	-43.45	41.50	26.07	168.96	106.00	-23.48	-18.13	23.00	- 76.68
มิถุนายน	69.65	5.15	7.98	30.23	-11.27	-27.16	99.88	-6.12	-5.77	39.42	71.39
กรกฎาคม	160.67	91.02	130.68	55.96	25.73	85.11	216.63	116.75	116.89	104.71	165.63
สิงหาคม	737.07	576.40	358.75	92.57	36.61	65.42	829.64	613.01	282.98	644.50	515.51
กันยายน	427.84	-309.23	-41.95	122.64	30.07	32.48	550.48	-279.16	-33.65	305.20	- 52.65
ตุลาคม	236.49	-191.35	-44.72	264.79	142.15	115.91	501.28	-49.20	-8.94	- 28.30	- 109.27
พฤศจิกายน	466.03	229.54	97.06	211.48	-53.31	-20.13	677.51	176.23	35.16	254.55	- 999.47
ธันวาคม	322.61	-143.42	-30.77	168.21	-43.27	-20.46	490.82	-186.69	-27.56	154.40	- 39.34
รวม	3,129.11	- 24.26	387.24	1,087.41	124.61	326.42	4,216.52	100.35	288.23	2,041.70	

ที่มา: ศูนย์การค้าเชียงใหม่ และพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

รูปที่ 8.6 มูลค่าการค้าชายแดนรายเดือนปี 2546

มูลค่าการส่งออกมากกว่ามูลค่าการนำเข้าตั้งแต่ต้นปี 2546 แต่หลังจากเดือนกรกฎาคมเป็นต้นไปแล้ว มูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจาก 160.67 ล้านบาทในเดือนกรกฎาคม 2546 ไปเป็น 737.07 ล้านบาทในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 576.4 (รูปที่ 8.12) แต่ภายหลังจากเดือนตุลาคม 2546 ซึ่งมีข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีนประเภทผัก-ผลไม้ (หมวด 07-08) การส่งออกเพิ่มขึ้นแต่การนำเข้าลดลงในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2546

ที่มา : ศุลกากรเชียงแสน และพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

รูปที่ 8.7 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ปี 2546

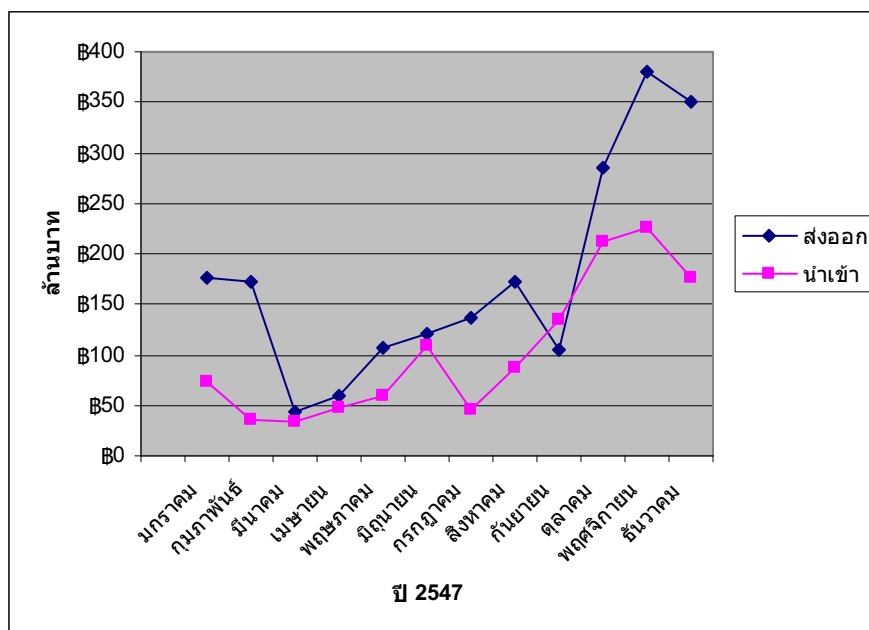
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นช่วงปี 2546 นั้นจะเห็นว่าการนำเข้าค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่เดือนมกราคม-สิงหาคม และลดลงในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม อย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยทั้งปีเท่ากับอัตราการเติบโตเฉลี่ยของการส่งออกเท่ากับร้อยละ 35.2 ส่วนการส่งออกนั้นมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนตุลาคม แต่มีอัตราการเติบโตลดลงในช่วง 2 เดือนสุดท้ายของปี 2546 โดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมการนำเข้ามีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 358.75 เทียบกับเดือนกรกฎาคม และในช่วงปลายปี 2546 ทั้งการส่งออกและนำเข้ามีอัตราการเติบโตลดลง อัตราการเติบโตเฉลี่ยของการนำเข้าเฉลี่ยปี 2546 เท่ากับ 26.7 ดังแสดงในรูปที่ 8.7

ตารางที่ 8.15 มูลค่าการค้าชายแดนรายเดือนปี 2547

เดือน	ส่งออก	เพิ่ม-ลด		นำเข้า	เพิ่ม-ลด		มูลค่ารวม	เพิ่ม-ลด		ดุลการค้า	
		ล้าน บาท	%		ล้าน บาท	%		ล้าน บาท	%	ล้าน บาท	%
มกราคม	175.97	-	-	73.97	-	-	249.94	-	-	102.01	
กุมภาพันธ์	172.64	-3.34	-1.90	35.40	-38.57	-52.14	208.04	-41.91	-16.77	137.24	34.54
มีนาคม	43.63	129.0 0	- 74.73	32.68	-2.72	-7.68	76.31	131.72	-63.32	10.95	92.02
เมษายน	59.49	15.86	36.34	47.93	15.25	46.65	107.42	31.11	40.76	11.56	5.58
พฤษภาคม	106.98	47.49	79.83	60.06	12.13	25.30	167.04	59.62	55.50	46.92	305.86
มิถุนายน	121.32	14.34	13.40	108.69	48.63	80.98	230.01	62.97	37.70	12.62	73.10
กรกฎาคม	137.13	15.82	13.04	45.70	-62.99	-57.95	182.84	-47.17	-20.51	91.43	624.24
สิงหาคม	171.34	34.20	24.94	86.57	40.87	89.43	257.91	75.07	41.06	84.76	7.29
กันยายน	105.76	-65.58	38.27	135.19	48.61	56.15	240.95	-16.96	-6.58	29.42	134.71
ตุลาคม	285.56	179.8 0	170.0 1	212.87	77.68	57.46	498.43	257.48	106.86	72.70	347.07
พฤศจิกายน	379.80	94.24	33.00	226.09	13.22	6.21	605.89	107.46	21.56	153.71	111.44
ธันวาคม	350.63	-29.17	-7.68	177.22	-48.87	-21.61	527.85	-78.04	-12.88	173.40	12.81
รวม	2,110.2 6	174.6 5	247.9 8	1,242.3 7	103.25	222.81	3,352. 63	277.91	183.39	867.89	440.27 93

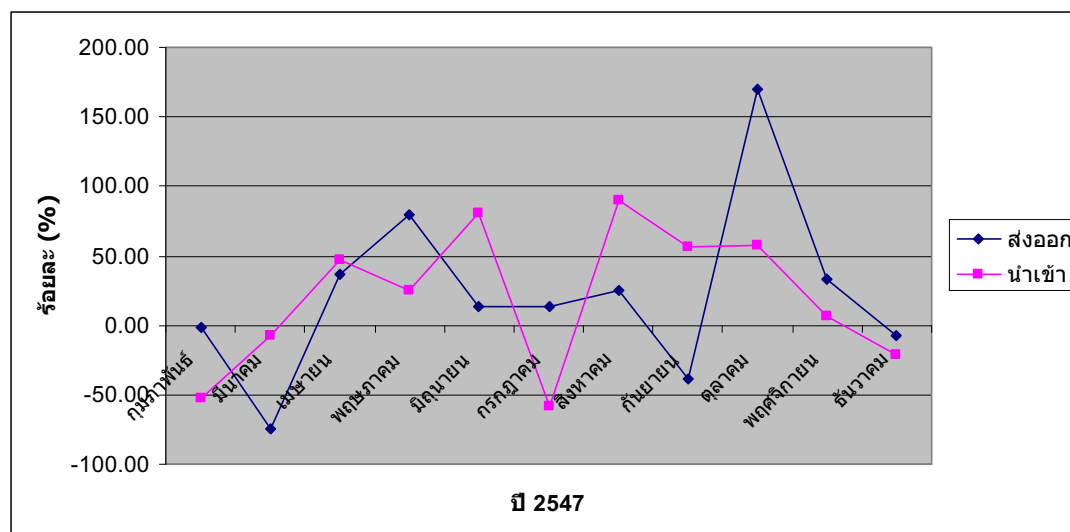
ที่มา: ศุลกากรเชียงใหม่ และพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่

มูลค่าการส่งออกมากกว่ามูลค่าการนำเข้าตั้งแต่ตอนต้นปี 2547 แต่หลังจากเดือนกรกฎาคมเป็นต้นไปแล้ว มูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจาก 160.67 ล้านบาทในเดือนกรกฎาคม 2546 ไปเป็น 737.07 ล้านบาทในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 576.4 (รูปที่ 9.8) แต่ภายหลังจากเดือนตุลาคม 2546 ซึ่งมีข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีนประเภทผัก-ผลไม้ (หมวด 07-08) การส่งออกเพิ่มขึ้นแต่การนำเข้าลดลงในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2546

รูปที่ 8.8 เปรียบเทียบการส่งออก-นำเข้าไทย-จีนตอนใต้ปี 2547

มูลค่าการส่งออกมากกว่ามูลค่าการนำเข้าตั้งแต่ตอนต้นปี 2547 มูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มลดลงเพียงเล็กน้อยช่วง 2 เดือนแรกของปี คือ ลดลงจาก 175.97 ล้านบาท เป็น 172.64 ล้านบาท แต่เดือนมีนาคม-สิงหาคมการส่งออกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แม้จะมีการลดลงในช่วงเดือนกันยายน แต่ตั้งแต่เดือนกันยายน จนถึงสิ้นปี 2547 การส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราที่ก้าวกระโดดอย่างมากจากเดือนกันยายน การส่งออกเท่ากับ 105.76 ล้านบาทจนเท่ากับ 350.63 ล้านบาทในเดือนธันวาคม ส่วนมูลค่าการนำเข้ามีการเพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ที่มีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 45.7 ไปสูงสุดที่เดือนพฤศจิกายนที่มีมูลค่าการนำเข้าของจีนตอนใต้เท่ากับ เป็น 266.09 ล้านบาทในปีเดียวกัน (รูปที่ 8.8)

รูปที่ 8.9 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ปี 2547

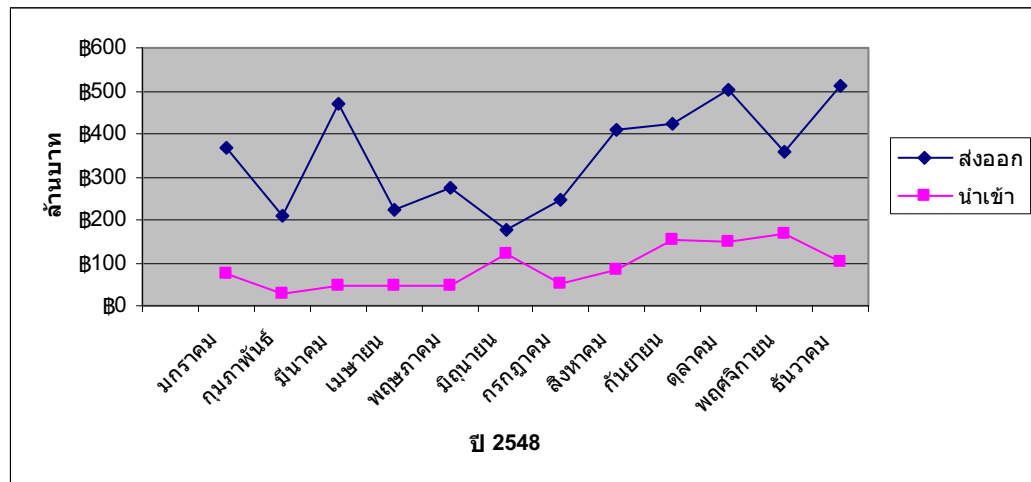
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นช่วงปี 2547 นั้นจะเห็นว่าการนำเข้าลดลงในเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคมและค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่เดือนเมษายน-มิถุนายน และลดลงในช่วง เดือนกันยายน-ธันวาคม อย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตเฉลี่ยทั้งปีเท่ากับอัตราการเติบโต เฉลี่ยของการส่งออกเท่ากับร้อยละ 35.2 ส่วนการส่งออกนั้นมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนตุลาคม แต่มีอัตราการเติบโตลดลงในช่วง 2 เดือนสุดท้ายของปี 2546 โดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมการนำเข้ามีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 358.75 เทียบกับเดือน กรกฎาคม และในช่วงปลายปี 2546 ทั้งการส่งออกและนำเข้ามีอัตราการเติบโตลดลง อัตราการ เติบโตเฉลี่ยของการนำเข้าเฉลี่ยปี 2546 เท่ากับ 26.7 ดังแสดงในรูปที่ 8.9

ตารางที่ 8.16 มูลค่าการค้าชายแดนรายเดือนปี 2548

หน่วย: ล้านบาท

เดือน	ส่งออก	เพิ่ม-ลด		นำเข้า	เพิ่ม-ลด		มูลค่ารวม	เพิ่ม-ลด		ดุลการค้า	เพิ่ม-ลด	
		ล้านบาท	%		ล้านบาท	%		ล้านบาท	%		ล้านบาท	%
มกราคม	368.64	-	-	73.77	-	-	442.41	-	-	294.86		
กุมภาพันธ์	209.00	-	-	29.57	-44.21	-59.92	238.57	-	-	179.44	-	-
มีนาคม	468.18	159.63	-43.30	29.57	-44.21	-59.92	238.57	203.84	-46.07	179.44	115.43	39.15
เมษายน	468.18	259.18	124.01	45.93	16.36	55.34	514.11	275.54	115.50	422.25	242.81	135.32
พฤษภาคม	221.69	-	-	44.36	-1.57	-3.42	266.04	-	-	177.33	-	-
มิถุนายน	221.69	246.49	-52.65	44.36	-1.57	-3.42	266.04	248.07	-48.25	177.33	244.92	58.00
กรกฎาคม	272.60	50.91	22.97	47.01	2.65	5.98	319.61	53.56	20.13	225.59	48.26	27.21
สิงหาคม	177.70	-94.89	-34.81	120.23	73.22	155.75	297.93	-21.68	-6.78	57.48	-	-
กันยายน	177.70	-94.89	-34.81	120.23	73.22	155.75	297.93	-21.68	-6.78	57.48	168.11	74.52
ตุลาคม	244.89	67.19	37.81	52.69	-67.53	-56.17	297.58	-0.35	-0.12	192.20	134.72	234.39
พฤศจิกายน	411.31	166.42	67.96	82.69	30.00	56.94	494.01	196.42	66.01	328.62	136.42	70.98
ธันวาคม	422.10	10.79	2.62	153.05	70.35	85.07	575.15	81.14	16.43	269.06	-	-
รวม	4,171.95	82.05	19.44	149.01	-4.04	-2.64	653.16	78.01	13.56	355.14	86.08	31.99
	504.15	-	-	168.21	19.20	12.89	528.04	-	-	191.62	-	-
	359.83	144.32	-28.63	168.21	19.20	12.89	528.04	125.12	-19.16	191.62	163.52	46.04
	511.86	152.03	42.25	102.16	-66.05	-39.27	614.02	85.98	16.28	409.70	218.08	113.81
รวม	4,171.95	143.22	157.66	1,068.67	28.39	210.55	5,240.62	171.61	127.53	3,103.28	114.84	377.86

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงแสน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย และสำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 6
เชียงราย

รูปที่ 8.10 เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ปี 2548

ในปี 2548 มูลค่าการส่งออกมากกว่ามูลค่าการนำเข้าตลอดทั้งปี แม้จะมีการชะลอตัวของการส่งออกในเดือนมิถุนายน แต่นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคมนั้นมูลค่าส่งออกเพิ่มสูงขึ้น จนมีมูลค่าการส่งออกสูงสุดในเดือนธันวาคม เท่ากับ 512 ล้านบาท ส่วนการนำเข้าการเพิ่มขึ้นไม่มากนักตั้งแต่เดือนมกราคม – พฤษภาคม (รูปที่ 8.11) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นช่วงปี 2548 นั้นจะเห็นว่าการส่งออกลดลงในสองเดือนแรกของปี หลังจากนั้นมีการเพิ่มขึ้นร้อยละ 124.01 โดยการส่งออกมีอัตราการเติบโตในเดือนมีนาคมและค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่เดือนเมษายน-มิถุนายน และลดลงในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม อย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตของการส่งออกเฉลี่ยทั้งปีเท่ากับร้อยละ 14.33 ส่วนการนำเข้ามีอัตราการเติบโตลดลงใน 5 เดือนได้แก่ เดือนกุมภาพันธ์ เมษายน กรกฎาคม ตุลาคม และธันวาคมโดยมีอัตราการเติบโตติดลบเท่ากับ -59.62 -3.42 -56.17 -2.64 -39.27 การนำเข้ามีอัตราการเพิ่มสูงสุดในเดือนมิถุนายนคิดเป็นร้อยละ 155.75 โดยอัตราการเติบโตเฉลี่ยของการนำเข้าเฉลี่ยปี 2546 เท่ากับ 19.14 ดังแสดงในรูปที่ 8.11

8.5 สินค้านำเข้า/ส่งออก ไทย-จีน ในรอบ 3 ปี FTA (2546-2548)

ปี 2546

ในปี 2546 ลำไยอบแห้งมีมูลค่าการส่งออกสูงสุดในบรรดาสินค้าเกษตรพืชที่ส่งออกจำนวน 52 ชนิดที่ทำส่งออกผ่านด่านศุลกากรเชียงแสน โดยมีมูลค่าเท่ากับ 2,302.35 ล้านบาท มูลค่าสินค้าส่งออกสินค้าเกษตรรวมทั้งหมดเท่ากับ 2,970.89 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 77 ของ สินค้าเกษตรที่ส่งออกไปจีนตอนใต้ทั้งหมด (ด่านตรวจพืชเชียงแสน 2546) ส่วนการนำเข้าสินค้าที่มีมูลค่าสูงสุดของปี 2546 ได้แก่ แอปเปิ้ล โดยมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 309.66 ล้านบาท จากจำนวนพืชทั้งหมด 94 ประเภทที่มีมูลค่ารวมเท่ากับ 765.345 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 40.46 รองลงมาได้แก่ สาลี มูลค่า 236.9 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 30.9 ดังนั้นหากรวมเอา มูลค่าการนำเข้าของผลไม้อันดับหนึ่งและสองรวมกัน (แอปเปิ้ลและสาลี) จะมีมูลค่ารวมถึงร้อยละ 71.36 ของสินค้านำเข้าทั้งหมด (ด่านตรวจพืชเชียงแสน 2546)

ตารางที่ 8.17 รายการสินค้านำเข้า-ส่งออกไทย-จีนประเภทผัก/ผลไม้ 10 อันดับ

ด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ปี 2546 (มกราคม-ธันวาคม)

สินค้านำเข้า			สินค้าส่งออก		
ชนิดสินค้า	น้ำหนัก (ล้านก.ก.)	มูลค่า (ล้านบาท)	ชนิดสินค้า	น้ำหนัก (ล้านก.ก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
แอปเปิ้ล*	24.12	309.66	ลำไยอบแห้ง*	47.86	2,302.35
สาลี่*	14.15	236.9	ยางพารา	8.21	356.41
กระเทียม	13.21	72.77	น้ำมันพืช	5.17	166.05
เมล็ดยานตะวัน	2.98	31.56	เงาะน้ำเชื่อมในกระป๋อง	2.79	66.92
เห็ดหอมแห้ง*	0.28	25.4	น้ำผลไม้กระป๋อง	16.55	23.62
เมล็ดยางโม*	0.24	16.23	กล้วยอบแห้ง	0.68	23.17
พริกแห้ง	0.5	9.04	สับปะรดอบแห้ง	0.5	10.72
บล๊อคโคลี่	0.53	6.07	กล้วยฉาบ	0.55	2.93
เมล็ดยางทอง	0.22	5.82	นมถั่วเหลือง	0.09	2.23
ใบชาอบแห้ง	0.54	5.73	ข้าวสารจ้าว	0.1	2.2

* สินค้า FTA ผัก-ผลไม้

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงราย จ.เชียงราย

ปี 2547

ส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าจีนในปี 2547 เท่ากับ 1, 008.82 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่ยังเป็นพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะแอปเปิ้ลและสาลี่ ยังคงเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมรองลงมาได้แก่ ไม้แปรรูป กระเทียม และเมล็ดยานตะวัน เป็นต้น และในปีนี้มีปริมาณสินค้าเพิ่มมากขึ้นจาก 94 ชนิดในปี 2546 มาเป็น 111 ชนิด โดยเฉพาะเริ่มมีผักสดหลากหลายชนิดจากจีนนำเข้ามามากขึ้น เช่น บล๊อคโคลี่ เห็ดหูหนูขาว กระหล่ำดอก ถั่วลันเตาหวาน คื่นหะเฒ่า เห็ดสด คื่นหะเฒ่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำเข้าดอกไม้จากจีนเข้ามาด้วย เช่น ดอกคาร์เนชั่น ต้นกุหลาบพันธุ์ เป็นต้น

ตารางที่ 8.18 รายการสินค้านำเข้า-ส่งออกไทย-จีนประเภทผัก/ผลไม้ 10 อันดับ ของด่าน
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ปี 2547 (มกราคม-ธันวาคม)

(หน่วย : ล้านบาท)

สินค้านำเข้า			สินค้าส่งออก		
ชนิดสินค้า	น้ำหนัก (ล้าน กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)	ชนิดสินค้า	น้ำหนัก (ล้านกก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
แอปเปิ้ล*	26.1	294.94	ยางพารา	18.49	872.65
สาลี่*	13.99	194.9	ลำไยอบแห้ง*	33.25	759.22
เมล็ดทานตะวัน*	4.64	116.57	น้ำมันพืช	2.42	67.11
ไม้สักแปรรูป	2.34	104.46	เงาะน้ำเชื่อมในกระป๋อง	1.25	40.28
กระเทียม	9.5	47.53	มะขามหวาน	1.73	29.99
เมล็ดแตงโม*	2.75	43.4	สับปะรดอบแห้ง	0.55	21.16
กระเทียมอบแห้ง	2.76	27.67	กล้วยอบแห้ง	0.70	20.01
บลูคโคลี	2.05	21.66	มังคุดสด	1.19	19.46
เห็ดหอมแห้ง*	0.19	16.51	เมล็ดงา	0.23	6.58
เมล็ดฟักทอง	0.6	15.32	ผักสด	0.55	5.79

* สินค้า FTA ผัก-ผลไม้

ที่มา : ด่านศุลกากรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

จากตารางที่ 8.16 สินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุดยังคงเป็นแอปเปิ้ลและสาลี่ โดยมีมูลค่าเท่ากับ 294.94 และ 194.9 ล้านบาทเมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าพืชจากจีนเท่ากับ 1,008.88 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 29.23 และ ร้อยละ 19.3 ตามลำดับ ในปีนี้มูลค่าการนำเข้าของเมล็ดทานตะวันเพิ่มสูงขึ้นจาก 31.56 ล้านบาทมาเป็น 116.57 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 269.35 จึงทำให้มูลค่าการนำเข้าของเมล็ดทานตะวันในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 11.55 ของมูลค่าการนำเข้าพืชและผลิตภัณฑ์จากพืชจากจีนตอนใต้

สำหรับสินค้าส่งออกสินค้าเกษตรพืชของไทย มีมูลค่าเท่ากับ 1, 875.64 ล้านบาท ปรากฏว่าในปี 2547 สินค้าที่มีการส่งออกเป็นอันดับหนึ่ง คือยางพารา มีมูลค่าเท่ากับ 872.65 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ ลำไยอบแห้ง มีมูลค่าเท่ากับ 759.22 ล้านบาท โดยคิดเป็นร้อยละ 40.47 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด นอกจากนั้นจะเป็นสินค้าเกษตรจำพวคน้ำมันพืช เงาะน้ำเชื่อม มะขามหวานและสับปะรดอบแห้ง เป็นต้น ในปีนี้สินค้าเกษตรแปรรูปของไทยมีแนวโน้มการส่งออกที่ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ดังนั้นสรุปได้ว่าในปี 2547 มีการนำเข้าสินค้าประเภทผัก/ผลไม้เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สินค้าส่งออกของไทยมีการเพิ่มขึ้นใน

ยางพาราซึ่งขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งของสินค้าเกษตรกรรมของไทยที่ส่งออกไปยังจีนตอนใต้ทั้งหมด 591 ชนิด (ด้านตรวจพืชเชียงใหม่, 2547)

ปี 2548

สินค้านำเข้าจากจีนในปี 2548 เท่ากับ 1, 087.41 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะแอปเปิ้ลและสาลี่ ยังคงเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยม รองลงมาได้แก่ ไม้แปรรูป เทียน หอมแบ่งและเมล็ดแตงโม เป็นต้น และที่น่าสังเกตคือเริ่มมีผักสดนำเข้ามาด้วยเช่นกัน เช่น บล็อกโคลี่ ถั่วเห็ดหูหนูขาว กะหล่ำดอก คื่นฉ่าย เป็นต้น ในปี 2548 ผลไม้จากจีนที่มีการนำเข้าเป็นอันดับหนึ่ง คือ สาลี่ มูลค่า 179.77 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ แอปเปิ้ล 172.85 ส่วนสินค้าออกจากไทยไปจีนตอนใต้อันดับที่หนึ่งได้แก่ ยางพารา คิดเป็นมูลค่า 1,846 ล้านบาท คิดเป็ร้อยละ 49.7 รองลงมาได้แก่ ลำไยอบแห้ง 1,638.98 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 44.04 ดังแสดงในตารางที่ 8.17

ตารางที่ 8.19 รายการสินค้านำเข้า-ส่งออกไทย-จีนประเภทผัก/ผลไม้ 10 อันดับ ของด่านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ปี 2548 (มกราคม-ธันวาคม)

สินค้านำเข้า			สินค้าส่งออก		
ชนิดสินค้า	น้ำหนัก (ล้าน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ชนิดสินค้า	น้ำหนัก (ล้านก.ก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
สาลี่*	10.95	179.77	ยางพารา	33.63	1,846.00
แอปเปิ้ล*	18.31	172.85	ลำไยอบแห้ง*	69.87	1,638.98
ไม้สักแปรรูป	5.82	158.36	เงาะน้ำเชื่อมใน กระป๋อง	2.10	69.73
บล็อกโคลี่	4.80	78.30	สับปะรดอบแห้ง	0.93	36.07
กระเทียม	6.78	34.54	เมล็ดงา	0.86	27.822
หอมแบ่ง	3.31	29.61	ผลไม้กระป๋อง	0.65	19.25
เมล็ด	2.93	27.3	มะขามหวาน	1.44	17.27
ทานตะวัน*					
เมล็ดฟักทอง	0.99	26.92	มังคุดสด	0.65	12.4
ถั่วลิ้นเตา	1.23	14.79	ชาากกล้วยไม้	2.85	11.61
กระเทียม	1.28	12.78	ข้าวสาร	0.41	5.24
อบแห้ง					

* สินค้า FTA ผัก-ผลไม้

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 8.20 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าผักและผลไม้ (07-08) ระหว่างไทย – จีน

หน่วย: ล้านบาท

	ต.ค.-ก.ย.				2545	2546	2547	2548
	44-45	45-46	46-47	47-48				
มูลค่าการค้า								
ทั่วประเทศ	6,731.50	8,804.20	15,578.50	17,730.80	7,196.20	11,197.50	15,467.30	18,696.40
ภาคเหนือ	-	30.8	76.9	13.8	7.4	55.6	38.1	20.9
มูลค่าส่งออก								
ทั่วประเทศ	5,491.10	7,146.90	11,248.50	13,504.10	5,869.20	8,105.00	11,521.90	14,614.20
ภาคเหนือ	865.20	2,160.50	883.3	290.2	1,125.30	2,040.10	407.9	436.5
มูลค่านำเข้า								
ทั่วประเทศ	1,340.40	1,657.30	4,330.00	4,226.70	1,327.00	3,092.50	3,945.40	4,082.20
ภาคเหนือ	347.50	311.8	753.3	659	258.1	711.2	600.8	555.6
ดุลการค้า								
ทั่วประเทศ	4,050.80	5,489.60	6,918.50	9,277.40	4,542.20	5,012.40	7,576.50	10,531.90
ภาคเหนือ	517.70	1,848.70	130	-368.8	867.1	1,328.90	-192.9	-119.1

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2548)

8.6 สถานการณ์การค้าผักผลไม้ระหว่างภาคเหนือของไทยกับจีนตอนใต้

จากมูลค่าการส่งออกและนำเข้าผักและผลไม้ (07-08) ระหว่างไทย – จีนของประเทศและภาคเหนือในตารางที่ 8.18 จะเห็นว่า

การส่งออกภาคเหนือ มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในปี 2546 เท่ากับ 2,040.10 ล้านบาทเมื่อเทียบกับปี 2545 ที่เท่ากับ 1,125.30 ล้านบาท มีอัตราการส่งออกลดลงในภาคเหนือเหลือเพียง 407.9 และ 436.5 ล้านบาทในปี 2547 และ 2548 ตามลำดับ โดยเหตุผลที่มีมูลค่าการส่งออกที่ลดลงเนื่องจากการเปิด FTA ทำให้ผู้ส่งออกไม่ต้องเสียภาษีและสามารถส่งสินค้าเกษตร ที่ใดก็ได้ที่มีความสะดวกและใกล้ชิดตลาดในประเทศจีนมากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีการขนส่งผ่านท่าเรือกรุงเทพและนำเข้าเชียงใหม่โดยตรง รวมทั้งการค้าชายแดนระหว่างไทยและจีนตอนใต้ยังมีอุปสรรคทางการค้า และปัญหาในด้านการบริหารจัดการการส่งออกสินค้าที่สำคัญของภาคเหนือ อันได้แก่ ลำไยอบแห้งของไทย ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้การส่งออกของไทยมีปัญหาและส่งผลกระทบต่อส่งออกสินค้านี้ดังกล่าว (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ, 2548)

การนำเข้าของภาคเหนือ การนำเข้าผักผลไม้จากจีนตอนใต้ของภาคเหนือปี 2545 มีมูลค่า 258.1 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 711.2 ล้านบาทในปี 2546 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 175.5 แม้จะมีการลดลงเป็น 600.8 ล้านบาท และ 555.6 ล้านบาทในปี 2547 และ 2548 ก็ตาม

ดุลการค้าภาคเหนือ มีการเกินดุลการค้า 4,542.2 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 5,012.40 ล้านบาท ในปี 2546 และยังคงมีการเกินดุลเพิ่มขึ้นเป็น 7,576.5 และ 10,531.9 ล้านบาทในปี 2547 และปี 2548 ตามลำดับ

มูลค่าการค้าภาคเหนือ มูลค่าการค้าผักและผลไม้ของภาคเหนือเพิ่มขึ้นโดยลำดับตั้งแต่ปี 2545-2548 โดยมีมูลค่าการค้าเท่ากับ 1,383.4 2,751.3 1,008.70 และ 992.1 ล้านบาทตามลำดับ

สรุปผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนที่มีต่อสถานการณ์การค้าผักและผลไม้หลังจากที่มีการจัดทำข้อตกลงเปิดเสรีล่วงหน้าก่อน (Early harvest) พบว่าปริมาณการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน เพิ่มขึ้น ทั้งการส่งออกและนำเข้า โดยไทยยังเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า สินค้าส่งออกที่เพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง ทุเรียน มังคุด ลำไย ส่วนสินค้านำเข้าที่เพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ แอปเปิ้ล แพร์และควินซ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางตรงข้ามมูลค่าการค้าระหว่างไทย-จีนที่ผ่านด่านศุลกากรในภาคเหนือลดลง เนื่องจากการค้าเริ่มเข้าสู่ระบบสากลมากขึ้น พ่อค้าชายแดนที่ส่งออกผลไม้โดยเฉพาะลำไยอบแห้ง ส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการขนส่งสินค้า จากเดิมต้องขนส่งทางลำน้ำโขงผ่านชายแดนพม่าและเข้าสู่จีน เพื่ออาศัยสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีก่อนส่งต่อไปยังมณฑลยูนนานเพื่อกระจายไปยัง

ผู้บริโภคมณฑลทางภาคตะวันออก โดยในกรณีที่จีนนำเข้าจากพม่าหรือลาวจะเสียภาษีนำเข้า
จีนในอัตราการค้าชายแดน (ต่ำกว่าภาษีนำเข้าอัตราปกติครึ่งหนึ่ง) และขนส่งไปยังเมืองคุนหมิง
เพื่อกระจายสินค้าไปยังเมืองปลายทาง ซึ่งต้องขนส่งหลายขั้นตอนกว่าจะถึงปลายทาง แต่
หลังจากมีการลดภาษีผักและผลไม้เหลือร้อยละ 0 ทำให้สามารถขนส่งผักและผลไม้เข้าจีนได้
โดยตรง ผ่านท่าเรือกรุงเทพถึงเมืองปลายทางเชียงใหม่ กวางโจว ฯลฯ จึงไม่จำเป็นต้องขนส่ง
ผ่านชายแดน นอกจากนี้การขนส่งทางทะเลยังมีขั้นตอนการขนส่งน้อยกว่าขนส่งผ่าน
ชายแดน

บทที่ 9

ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีที่มีต่อ ผู้ประกอบการการค้าชายแดนและเกษตรกร

ในบทนี้จะเสนอผลของการศึกษาจากผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) ว่าด้วยการจัดทำข้อตกลงเปิดเสรีล่วงหน้าก่อน(Early harvest) โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจแบบปฐมภูมิ จาก (1) ผู้ประกอบการค้าชายแดนหรือตัวแทนการค้าชายแดนในจังหวัดเชียงราย (2)เกษตรกรในพื้นที่ โดยนำเสนอผลการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและเกี่ยวเนื่องจากการจัดตั้งเขตข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area) ไทย-จีนมีต่อการค้าได้ผลดังนี้ คือ

9.1 ผู้ประกอบการค้าชายแดน

ผลการศึกษาที่ได้จากผู้ประกอบการค้าชายแดน แบ่งเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าชายแดน

ส่วนที่ 2 ลักษณะของการประกอบการค้าชายแดน

ส่วนที่ 3 วิธีการค้าของผู้ประกอบการค้าชายแดน

ส่วนที่ 4 ผลกระทบหลังจากการใช้ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA)

ส่วนที่ 5 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าชายแดน

ตารางที่ 9.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าชายแดน (n = 128)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ การค้าชายแดน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	47	36.7
- หญิง	81	63.3
2. อายุ		
- 20 – 30 ปี	30	23.4
- 31 – 40 ปี	72	56.3
- 41 – 50 ปี	21	16.4
- 51 – 60 ปี	5	3.9
3. ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้เรียน	24	18.8
- ประถมศึกษา	48	37.5
- มัธยมศึกษา	47	36.7
- อนุปริญญา	1	0.8
- ปริญญาตรี	8	6.3
4. รายได้		
- ไม่เกิน 10,000 บาท	75	58.6
- 10,001 – 30,000 บาท	51	39.8
- 50,001 – 70,000 บาท	2	1.6
(รายได้เฉลี่ย = 4,375 บาท)		
5. พื้นที่เก็บข้อมูล		
จังหวัดเชียงราย		
- อำเภอแม่สาย	64	50.0
- อำเภอเชียงแสน	64	50.0

ตารางที่ 9.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าชายแดน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ การค้าชายแดน	จำนวน	ร้อยละ
6. ภูมิสำเนา		
- คนในพื้นที่	115	89.8
- คนต่างอำเภอในจังหวัดเชียงราย	6	4.7
- คนต่างจังหวัด	7	5.5

ที่มา: จากการสำรวจ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าชายแดนในพื้นที่ศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่พื้นที่จังหวัดเชียงรายในเขตอำเภอแม่สาย ร้อยละ 50.0 อำเภอเชียงแสน ร้อยละ 50.0 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นคนในพื้นที่ ร้อยละ 89.8 เป็นคนต่างจังหวัด ร้อยละ 5.5 เป็นคนต่างอำเภอแต่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ร้อยละ 4.7 และในจำนวนผู้ประกอบการค้าชายแดนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 128 คน พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 36.7 เพศหญิง ร้อยละ 63.3 และอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 56.3 รองลงมา อยู่ในช่วงอายุ 20 – 30 ปี ร้อยละ 23.4 และ ช่วงอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 16.4 ตามลำดับ ในด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.5 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 36.7 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 18.8 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการค้าชายแดนมีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาท และสูงสุดไม่เกิน 70,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,448.25 บาท โดยร้อยละ 58.6 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 39.8 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 30,000 บาท และร้อยละ 1.6 มีรายได้มากกว่า 50,001 บาท ดังตารางที่ 9.1

ส่วนที่ 2 ลักษณะของการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน

ตารางที่ 9.2 ประเภทธุรกิจการค้าชายแดน

ประเภทธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ขายสินค้าในประเทศ	36	28.1
ธุรกิจการนำเข้า	27	21.1
ตัวแทน / นายหน้า	20	15.6
ธุรกิจการส่งออก	19	14.8
ธุรกิจการนำเข้าและส่งออก	16	12.5
ส่งออกและขายสินค้าในประเทศ	4	3.1
นายหน้าและขายสินค้าในประเทศ	3	2.3
นำเข้าสินค้าต่างประเทศและขายสินค้าในประเทศ	3	2.3
งานบริการ	1	0.8

ที่มา: จากการสำรวจ

ผลการศึกษาประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการค้าชายแดนในตารางที่ 9.2 พบว่าผู้ประกอบการที่ค้าขายแถบชายแดนส่วนใหญ่ จะขายสินค้าในประเทศมากที่สุด เช่น สินค้าจากเชียงใหม่ สินค้า OTOP สินค้าที่ผลิตเอง หรือสินค้าจากอำเภอแม่สายที่พ่อค้าคนกลางนำมาส่งให้ คิดเป็นร้อยละ 28.1 รองลงมา นำเข้าสินค้าต่างประเทศ ร้อยละ 21.1 และเป็นตัวแทนหรือนายหน้าในการขายและแลกเปลี่ยนสินค้า ร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.3 ประเภทสินค้าของผู้ประกอบการค้าชายแดน (n = 128)

ประเภทสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
สินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอ	75	58.6
สินค้าประเภทเครื่องบริโภค	11	8.6
สินค้าประเภทเครื่องประดับ ของเล่น ไม้แกะสลัก	9	7.0
สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอ และเครื่องบริโภค	8	6.3
สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า	6	4.7
สินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร และเครื่องใช้ไฟฟ้า	6	4.7
สินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอและเครื่องบริโภค	5	3.9
สินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร และเครื่องบริโภค	4	3.1
สินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร	2	1.6
สินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอ เครื่องประดับ ของเล่น และไม้แกะสลัก	1	0.8
สินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอ เครื่องบริโภค และพืชผลทางการเกษตร	1	0.8
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.3 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนได้ขายสินค้าประเภทเครื่อง นุ่งห่มหรือสิ่งทอมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมา ได้ขายสินค้าประเภทเครื่องบริโภค ร้อยละ 8.6 และได้ขายสินค้าประเภทเครื่องประดับ ของเล่น ไม้แกะสลัก ร้อยละ 7.0

ตารางที่ 9.4 ประเทศคู่ค้าของผู้ประกอบการค้าชายแดน (n = 128)

ประเทศคู่ค้า	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	45	35.2
พม่า	31	24.2
ลาว	18	14.1
จีน	18	14.1
พม่าและจีน	14	10.9
พม่า ลาว และจีน	2	1.6
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.4 พบว่า การค้าชายแดนในอำเภอแม่สายและเชียงแสน จะเป็นการค้าขายภายในประเทศมากที่สุด (คนพื้นเมือง) คิดเป็นร้อยละ 35.2 รองลงมาเป็นการค้าขายกับประเทศพม่า คิดเป็นร้อยละ 24.2 และค้าขายกับประเทศลาวและจีนในจำนวนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 14.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.5 ช่องทางการประกอบธุรกิจ (n = 128)

ช่องทางการประกอบธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
อำเภอเชียงแสน	40	31.3
อำเภอแม่สาย	34	26.6
อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน	32	25.0
จังหวัดเชียงใหม่	22	17.2
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.5 พบว่า ช่องทางการติดต่อในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการค้าชายแดน ส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อกันผ่านทางอำเภอเชียงแสนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา ผ่านอำเภอแม่สาย ร้อยละ 26.6 และผ่านทั้งอำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน ร้อยละ 25.0 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 วิธีการค้าของผู้ประกอบการค้าชายแดนภาคเหนือ

การส่งออกสินค้า

ตารางที่ 9.6 การส่งสินค้าออกทางแม่น้ำโขง (n = 128)

ท่าเรือ	จำนวน	ร้อยละ
ท่าเรือเชียงแสน-สบห้วย-เมืองลง	11	8.6
ท่าเรือเชียงแสน-เชียงรุ่ง (จิ่งหง)	6	4.7
ไม่ได้ส่งของออกทางน้ำ	111	86.7
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.6 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งสินค้าออกทางน้ำ คิดเป็นร้อยละ 86.7 แต่มีผู้ประกอบการ ร้อยละ 8.6 ได้ส่งสินค้าออกทางแม่น้ำโขงโดยผ่านท่าเรือเชียงแสน-สบห้วย-เมืองลง และร้อยละ 4.7 ได้ส่งสินค้าออกทางแม่น้ำโขงโดยผ่านท่าเรือเชียงแสน-เชียงรุ่ง (จิ่งหง) ตามลำดับ

ตารางที่ 9.7 การส่งสินค้าออกทางรถยนต์ (n = 128)

เส้นทาง	จำนวน	ร้อยละ
ถนน ไทย-พม่า-จีนตอนใต้ (R3W)	16	12.5
ไม่ได้ส่งของออกนอกพื้นที่ (คนที่ไม่ตอบ)	112	87.5
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.7 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งสินค้าออกนอกพื้นที่ หรือมิได้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจส่งออกคิดเป็นร้อยละ 87.5 ส่วนผู้ประกอบการที่ส่งสินค้าออกโดยทางรถยนต์ ร้อยละ 12.5

การนำเข้าสินค้า

ตารางที่ 9.8 การนำเข้าสินค้าทางแม่น้ำโขง (n = 128)

ท่าเรือ	จำนวน	ร้อยละ
ท่าเรือเชียงแสน-สบห้วย-เมืองลง	16	12.5
ท่าเรือเชียงแสน-เชียงรุ่ง (จิ่งหง)	7	5.5
ไม่ได้นำเข้าสินค้าทางน้ำ	105	82.0
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.8 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ไม่ได้นำเข้าสินค้าทางน้ำ คิดเป็นร้อยละ 82.0 แต่มีผู้ประกอบการ ร้อยละ 12.5 ได้นำเข้าสินค้าทางแม่น้ำโขงโดยผ่านท่าเรือเชียงแสน-สบห้วย-เมืองลง และร้อยละ 5.5 ได้นำเข้าสินค้าโดยผ่านท่าเรือเชียงแสน-เชียงรุ่ง (จิ่งหง) ตามลำดับ

ตารางที่ 9.9 การนำเข้าสินค้าทางรถยนต์ (n = 128)

เส้นทาง	จำนวน	ร้อยละ
ถนน ไทย-พม่า-จีนตอนใต้ (R3W)	20	15.6
ไม่ได้นำเข้าสินค้า (คนที่ไม่ตอบ)	108	84.4
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.9 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ไม่ได้นำเข้าสินค้า กล่าวคือ มีพ่อค้าคนกลางนำสินค้ามาส่งให้ หรือบางส่วนก็ไปเอาสินค้าเองจากจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้นำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขาย คิดเป็นร้อยละ 84.4 และมีผู้ประกอบการ ร้อยละ 15.6 ที่นำเข้าสินค้าโดยทางรถยนต์

ตารางที่ 9.10 ระยะเวลาการประกอบธุรกิจ (n = 126)

ระยะเวลาการประกอบธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 5 ปี	39	31.0
5 - 10 ปี	55	43.7
11 ปี ขึ้นไป	32	25.4
รวม	126	100.0

ระยะเวลาการประกอบธุรกิจโดยเฉลี่ย 9.17 ปี

ไม่ระบุ 2 คน

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.10 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจมาเป็นระยะเวลานานกว่า 5 ปี แต่ยังไม่ถึง 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมา ร้อยละ 31.0 ประกอบธุรกิจยังไม่ถึง 10 ปี และร้อยละ 25.4 ประกอบธุรกิจมาเป็นระยะเวลานานกว่า 11 ปีแล้ว โดยเฉลี่ยผู้ประกอบการค้าชายแดนทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลา 9.17 ปี

ตารางที่ 9.11 ระยะเวลาการดำเนินธุรกิจกับคู่ค้า (n = 125)

ระยะเวลาการดำเนินธุรกิจกับคู่ค้า	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 5 ปี	38	30.5
5 - 10 ปี	56	44.8
11 ปี ขึ้นไป	31	24.8
รวม	125	100.0

ระยะเวลาการประกอบธุรกิจโดยเฉลี่ย 9.18 ปี

ไม่ระบุ 3 คน

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.11 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ได้ดำเนินธุรกิจกับคู่ค้ามาเป็นระยะเวลานานกว่า 5 ปี แต่ยังไม่ถึง 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมา ร้อยละ 30.5 ดำเนินธุรกิจกับคู่ค้ายังไม่ถึง 10 ปี และร้อยละ 24.8 ดำเนินธุรกิจกับคู่ค้ามาเป็นระยะเวลานานกว่า 11 ปีแล้ว โดยเฉลี่ยผู้ประกอบการค้าชายแดนทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลา 9.18 ปี

ตารางที่ 9.12 รูปแบบของการรับ/ชำระเงิน (n = 128)

รูปแบบของการรับ/ชำระเงิน	จำนวน	ร้อยละ
เงินสด	116	90.6
หักบัญชีระหว่างคู่ค้าและเงินสด	4	3.1
ผ่านระบบโปยกั๊วและเงินสด	2	1.6
หักบัญชีระหว่างคู่ค้า	1	0.8
ผ่านตัวแทนหักบัญชี (Clearing Agent)	1	0.8
รวม	128	100.0

ไม่ระบุ 2 คน

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.12 พบว่า รูปแบบการรับชำระเงินและการชำระเงินของผู้ประกอบการค้าชายแดน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.6 เป็นเงินสด บางส่วนก็หักบัญชีระหว่างคู่ค้าและเงินสด และบางส่วนก็ใช้ทั้งเป็นเงินสดและผ่านระบบโปยกั๊ว คิดเป็นร้อยละ 3.1 และร้อยละ 1.6 ตามลำดับโดยจะใช้สกุลเงินบาทในการกำหนดราคาสินค้าและดำเนินธุรกิจอื่น ๆ

ตารางที่ 9.13 เอกสารที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ (n = 125)

เอกสารที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ใบสั่งซื้อสินค้า	94	75.2
ใบสั่งซื้อสินค้าและเอกสารทางศุลกากร	4	3.5
เอกสารทางศุลกากร	2	1.6
ใบสั่งซื้อสินค้าและการโทรศัพท์	1	0.8
ไม่ได้ใช้เอกสารใด ๆ	24	19.2
รวม	125	100.0

ไม่ระบุ 3 คน

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.13 พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.2 ใช้ใบสั่งซื้อสินค้าเป็นเอกสารสำคัญในการประกอบธุรกิจ ร้อยละ 3.5 ใช้ทั้งใบสั่งซื้อสินค้าและเอกสารทางศุลกากรประกอบกัน และร้อยละ 1.6 ใช้เฉพาะเอกสารทางศุลกากรเท่านั้น ส่วนผู้ที่ไม่ได้ใช้เอกสารใด ๆ ในการประกอบธุรกิจ แต่ใช้การสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์แล้วโอนเงินทางธนาคารหรือไปซื้อด้วยตนเองแล้วจ่ายเงินสด คิดเป็นร้อยละ 19.2

ตารางที่ 9.14 มูลค่าของสินค้าหรือธุรกิจต่อเดือน (n = 127)

มูลค่าของสินค้าหรือธุรกิจต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	64	50.4
10,001 - 100,000 บาท	63	49.6
รวม	127	100.0

ไม่ระบุ 1 คน

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.14 พบว่า สินค้าหรือธุรกิจการค้าชายแดน ร้อยละ 50.4 มีมูลค่าต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท และร้อยละ 49.3 มีมูลค่ามากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท

ตารางที่ 9.15 การเก็บสินค้าของผู้ประกอบการค้าชายแดน (n = 128)

การเก็บสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
เก็บไว้ในร้าน	118	92.2
เก็บไว้ในโกดังที่อื่น	2	1.6
เก็บไว้ในร้านและโกดังที่อื่น	1	0.8
เก็บไว้ในร้านและเช่าโกดังเก็บ	1	0.8
ขายวันต่อวัน	5	3.9
ไม่เก็บ	1	0.8
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.15 พบว่า การเก็บสินค้า ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.2 เก็บสินค้าไว้ในร้าน ร้อยละ 3.9 ไม่ต้องเก็บสินค้า เพราะขายได้วันต่อวัน และร้อยละ 1.6 เก็บไว้ในโกดังที่อื่น

ตารางที่ 9.16 รายได้ของธุรกิจการค้าชายแดน (n = 128)

รายได้ของธุรกิจการค้าชายแดน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	67	52.3
10,001 – 50,000 บาท	59	46.1
50,001 – 100,000 บาท	1	0.8
100,001 - 500,000 บาท	1	0.8
รวม	128	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.16 พบว่า ในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน ผู้ประกอบการ ร้อยละ 52.3 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 46.1 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท และร้อยละ 0.8 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท ซึ่งเท่ากับผู้ที่มียาได้มากกว่า 100,001 บาท แต่ไม่ถึง 500,000 บาท

ส่วนข้อคำถามที่ว่าด้วย 1) ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนภายหลังจากข้อตกลง FTA 2) ผลกระทบภายหลังจากการใช้ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) และ 3) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) ของผู้ประกอบการค้าชายแดนพบว่า ผู้ประกอบการที่ทำการค้าขายสินค้า(ที่ไม่ใช่ผัก-ผลไม้)ในจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และจังหวัดท่าขี้เหล็ก ของสหภาพพม่า พบว่ามีทั้งผู้ประกอบการรายเล็ก และรายใหญ่ บางคนมีร้านค้าหลายร้านในบริเวณนั้น โดยจ้างลูกจ้างช่วยขายของ ผู้ขายมีหลากหลายเชื้อชาติ เช่น ไทย ไทยใหญ่ พม่า จีนแผ่นดินใหญ่ จีนฮ่อ จีนไตหวัน แขก สินค้าที่ขาย เช่น เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า ของเล่น แวนตา นาฬิกา อัญมณี เป็นต้น รวมถึงสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น ซีดี เหล้า บุหรี่ สินค้าลอกเลียนแบบสินค้าแบรนด์เนม จะขายอยู่เฉพาะที่ฝั่งพม่าเท่านั้น โดยทั้งนี้ผู้ประกอบการจะมีทั้งผู้ประกอบการค้าปลีกและค้าส่ง ลักษณะของการตั้งร้านค้าจะเป็นทั้งแบบอาคารพาณิชย์และแผงลอย โดยมีคนในพื้นที่เป็นเจ้าของร้านเพียงส่วนน้อยกว่าคนต่างพื้นที่

สรุปผลจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ผลการเก็บข้อมูลพบว่า

1) สถานที่จัดจำหน่ายและการจัดจำหน่าย

พื้นที่บริเวณชายแดนอำเภอแม่สาย กลายเป็นจุดขายที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการขายสินค้า เนื่องจากเป็นอำเภอที่คนมาท่องเที่ยวจำนวนมาก และมีชื่อเสียงในด้านสินค้าที่มีราคาถูก ประกอบกับสามารถข้ามชายแดนไปยังประเทศพม่า ได้อย่างสะดวกกว่าด้านในเขตจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าจำนวนมากในอำเภอแม่สาย จึงเป็นเหตุให้เกิดการขยายตลาดในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น จากการสอบถามผู้ประกอบการรายใหญ่ทำให้ทราบว่า จะมีการก่อสร้างตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น มีแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกับการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว นับได้ว่าสถานที่ในการจำหน่ายสินค้าบริเวณนี้เป็นจุดที่ทำให้มีผู้ประกอบการทั้งทางไทยและพม่าต่างสนใจที่จะจับจองพื้นที่ในการประกอบกิจการอย่างสูง จากข้อมูลพบว่าร้านค้าต้องเสียค่าเช่าร้านที่เป็นอาคารพาณิชย์ประมาณ เดือนละ 2,500 – 5,000 บาท (แบบเป็นร้านค้าอย่างเดียวไม่ใช่แบบที่สามารถอยู่อาศัยได้) สำหรับอาคารพาณิชย์หลังใหญ่ที่สามารถอยู่อาศัยได้นั้น จะเป็นคนในพื้นที่หรือผู้ที่ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดอื่นมาอยู่อาศัยเพื่อทำการค้าขายที่นี่ไม่น้อยกว่า 10 ปีขึ้นไป และได้มีการขยายกิจการร้านค้าพาณิชย์โดยเป็นกลุ่มลูกหลานหรือเครือญาติ

สำหรับตลาดสำหรับการค้าขายแบบแพงลอยหรือชั่วคราว (มาเข้าเย็นกลับ) มีจุดที่น่าสนใจคือ ผู้ขายส่วนใหญ่ไม่ใช่คนไทย แต่เป็นชาวพม่า ที่มีการหาสินค้ามาขายที่ตลาดในตอนเช้าและกลับเข้าพม่าในตอนเย็น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าตลาดที่สร้างขึ้นไม่ใช่เพื่อผู้ประกอบการคนไทย แต่เป็นการรองรับความต้องการของผู้ประกอบการพม่ามากกว่า

2) ที่มาของสินค้าและราคาสินค้า

สินค้าที่จำหน่ายในบริเวณชายแดนอำเภอแม่สายฝั่งไทย จะเป็นสินค้าทั้งอุปโภคและบริโภค ซึ่งหากดูผิวเผินแล้วเหมือนว่า สินค้าเหล่านี้ได้นำมาจากจีนและจากฝั่งพม่า ในความเป็นจริงแล้วสินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากในประเทศไทย โดยผู้ประกอบการให้ข้อมูลว่า การเลือกสินค้าไม่ได้เลือกว่าต้องเป็นจากจีนหรือพม่าเท่านั้น แต่ดูที่สินค้านั้นที่ไหนให้ราคาต่ำที่สุด และสินค้าบางอย่างที่เหมือนมาจากจีน แต่ความเป็นจริงแล้วมีโรงงานผลิตที่กรุงเทพฯ หรือจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำมาขายที่อำเภอแม่สาย เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาซื้อมากกว่าที่จะนำไปจำหน่ายในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดอื่นๆ ตัวอย่างสินค้า เช่น ลูกท้อ ขนมห่ม เสื้อผ้า จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไปว่าสินค้านี้มาจากไหน และการค้าชายแดนจะเป็นการค้าสำหรับ 2 ประเทศในการแลกเปลี่ยนสินค้ากันหรือเป็นเพียงจุดที่สำหรับจำหน่ายสินค้าเท่านั้น สินค้าที่ประเทศไทยขาดแคลนส่วนใหญ่จะเป็นการส่งสินค้าที่จำนวนมากเพื่อนำมาจำหน่ายให้กับคนในประเทศ ซึ่งรูปแบบการจำหน่ายจะเป็นการส่งสินค้าและส่งสินค้าผ่านคนกลางรายใหญ่

ราคาสินค้าที่จำหน่ายในบริเวณชายแดนจะมีราคาที่เป็นราคาเดียวกัน เนื่องจากเป็นสินค้าแบบเดียวกันและต้นทุนของสินค้าเท่ากัน หากจะซื้อสินค้าที่ได้ราคาถูกกว่าท้องตลาดจะต้องติดต่อหรือรู้จักร้านค้าที่เป็นทั้งร้านค้าส่งและค้าปลีกในบริเวณนั้น จึงจะได้ราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด

3) ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่มีต่อข้อตกลงการค้าเสรี (FTA)

จากการเก็บข้อมูลพบว่า ผู้ประกอบการไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) และไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) เนื่องจากการค้าเป็นลักษณะของการซื้อไปมาขายไป ที่ไหนให้ราคาต่ำกว่าก็ซื้อ และจำหน่ายสินค้าตามความต้องการของลูกค้า ผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญกับสภาพเศรษฐกิจว่าในช่วงไหนมีสภาพเศรษฐกิจดีหรือเป็นช่วงวันหยุดที่มีนักท่องเที่ยวมาก เพื่อเตรียมตัวรับมือ เช่น หากสภาวะเศรษฐกิจดี คนมาท่องเที่ยวมาก และก็จะซื้อสินค้ามากขึ้นด้วย

ผู้ประกอบการคิดว่า FTA ไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง เพราะไม่ว่าก่อนหรือหลังการมีข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ก็สามารถค้าขายได้ตามปกติ สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีการส่งสินค้าผ่านชายแดนพม่า นั้น จะเป็นผู้ประกอบการคนกลางที่

รับสินค้าจากบริษัทใหญ่หรือโรงงานที่กรุงเทพฯ และบางครั้งจะเป็นบริษัทใหญ่จากกรุงเทพฯ มา นำส่งสินค้าเอง ทั้งนี้ผู้ประกอบการเกือบทั้งหมดไม่ทราบว่ามีข้อตกลงการค้า เสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน แม้จะมีบางส่วนที่ทราบ ก็ไม่รู้ในสาระสำคัญ เช่น มีความเข้าใจว่าข้อตกลง การค้าเสรี คือ เขตปลอดภาษี โดยจะเข้าใจว่าการค้าขายไม่ต้องเสีย

ในส่วนของผู้ประกอบการค้าชายแดนในเขตอำเภอเชียงแสน พบว่า ผู้ประกอบการค้า ส่ง ที่ประกอบธุรกิจผ่านด่านศุลกากรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เช่น จากการสัมภาษณ์พบว่า ในผู้ประกอบการจำนวน 10 ราย มีสถานประกอบการอยู่ในอำเภอเชียงแสนจำนวน 3 ราย มี สถานประกอบการอยู่ในอำเภอแม่สายจำนวน 5 ราย และมีสถานประกอบการอยู่ในอำเภอเมือง จำนวน 2 ราย และจังหวัดอื่นๆ เช่น เชียงใหม่ หรือลำพูน เป็นต้น นั้นหมายความว่ากลุ่มของ ผู้ประกอบการค้าชายแดนนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ทำการค้าแต่อย่างใด เช่น บริเวณท่าเรือ เชียงแสน ไม่ได้มีการตั้งบริษัทนำเข้าและส่งออกแต่อย่างใด ส่วนมากเป็นบริษัท Shipping เท่านั้น กลุ่มผู้ประกอบการที่นำเข้าและส่งออกจะอยู่ที่อื่น และใช้บริการของ Shipping ในการ อำนวยความสะดวกการนำเข้าและส่งออกแทน เช่นเดียวกันกับอำเภอเชียงของที่บริเวณท่าเรือ ไม่มีผู้ประกอบการที่นำเข้าและส่งออก แม้จะมีแต่ก็เป็นผู้ประกอบการที่นำเข้าและส่งออก ส่วนมากค้าขายกับประเทศลาว ประเทศเดียว ดังนั้นผู้ประกอบการจึงให้ความเห็นว่า FTA ไทย – จีน จึงไม่น่ามีผลกระทบต่อธุรกิจของตน

9.2 เกษตรกร

ผลการศึกษาที่ได้จากการออกแบบสอบถามเกษตรกรในเขตภาคเหนือตอนบน อันได้แก่ จังหวัดเชียงราย และเชียงใหม่ แบ่งเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ส่วนที่ 2 ลักษณะของสินค้าทางการเกษตร

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากข้อตกลง FTA

ส่วนที่ 4 ผลกระทบภายหลังจากการใช้ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA)

ส่วนที่ 5 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตารางที่ 9.17 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (n = 400)

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	229	57.3
- หญิง	171	42.8
2. อายุ		
- 20 – 30 ปี	16	4.0
- 31 – 40 ปี	83	20.8
- 41 – 50 ปี	161	40.3
- 51 – 60 ปี	109	27.3
- มากกว่า 60 ปี	31	7.8
3. ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	370	92.5
- มัธยมศึกษา	23	5.8
- ประกาศนียบัตร	1	0.3
- อนุปริญญา	3	0.8
- ปริญญาตรี	3	0.8

ตารางที่ 9.17 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
4. รายได้		
- ไม่เกิน 3,000 บาท	177	44.3
- 3,001 – 6,000 บาท	124	31.0
- 6,001 – 10,000 บาท	59	14.8
- มากกว่า 10,000 บาท	40	10.0
(รายได้เฉลี่ย = 5448.25 บาท)		
5. พื้นที่เก็บข้อมูล		
จังหวัดเชียงราย		
- อำเภอพาน	134	33.5
- อำเภอเวียงเชียงรุ้ง	45	11.3
- อำเภอเชียงของ	60	15.0
- อำเภอเทิง	61	15.3
จังหวัดเชียงใหม่		
- อำเภอฝาง	100	25.0
6. ภูมิลำเนา		
- คนในพื้นที่	376	94.0
- คนต่างอำเภอในจังหวัดเชียงราย	8	2.0
- คนต่างจังหวัด	16	4.1

ที่มา: จากการสำรวจ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่พื้นที่จังหวัดเชียงรายในเขตอำเภอพาน ร้อยละ 33.5 อำเภอเทิง ร้อยละ 15.3 อำเภอเชียงของ ร้อยละ 15.0 อำเภอเวียงเชียงรุ้ง ร้อยละ 11.3 และจังหวัดเชียงใหม่ในเขตอำเภอฝาง ร้อยละ 25.0 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นคนในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 94.0 เป็นคนต่างจังหวัด ร้อยละ 4.1 เป็นคนต่างอำเภอแต่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ร้อยละ 2.0 และในจำนวนเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 ตัวอย่างพบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.3 เพศหญิง ร้อยละ 42.8 และอยู่ในช่วงอายุ 41- 50 ปี คิดเป็น

ร้อยละ 40.3 รองลงมา อยู่ในช่วงอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 27.3 และ ช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 20.8 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 92.5 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 5.8 และระดับอนุปริญา ร้อยละ 0.8 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 1,000 บาท และสูงสุดไม่เกิน 30,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,448.25 บาท โดยร้อยละ 44.3 มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาท ร้อยละ 31.0 มีรายได้มากกว่า 3,001 บาท แต่ไม่เกิน 6,000 บาท และร้อยละ 14.8 มีรายได้มากกว่า 6,001 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ดังตารางที่ 9.17

ส่วนที่ 2 ลักษณะของสินค้าทางการเกษตร

ตารางที่ 9.18 ลักษณะของสินค้าทางการเกษตร

ประเภทของพืชที่เพาะปลูก	จำนวน	ร้อยละ
ข้าว	130	32.5
ข้าว /พืชผัก	89	22.3
ข้าว /ไม้ผล	39	9.8
ข้าว /พืชเศรษฐกิจใหม่	19	4.8
พืชผัก	31	7.8
พืชไร่	10	2.5
ไม้ผล	8	2.0
พืชเศรษฐกิจใหม่	1	0.3

ที่มา: จากการสำรวจ

ผลการศึกษาลักษณะของสินค้าทางการเกษตรในตารางที่ 9.18 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ปลูกข้าวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมา ปลูกทั้งข้าวและพืชผัก เช่น หอมหัวใหญ่ กระเทียม ผักกาดเขียวปลี หอมแดง พริกใหญ่ ชিং ร้อยละ 22.3 และปลูกข้าว และไม้ผล เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ส้ม แก้วมังกร มะม่วง กล้วย ร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.19 ผู้รับซื้อสินค้าของเกษตรกร (n = 400)

ผู้รับซื้อสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ค้าปลีก	51	12.8
ผู้ค้าส่ง	59	14.8
พ่อค้าคนกลาง (ผ่านนายหน้า)	157	39.3
ผู้ค้าปลีก / ผู้ค้าส่ง	19	4.8
ผู้ค้าปลีก / พ่อค้าคนกลาง	20	5.0
ผู้ค้าส่ง/ พ่อค้าคนกลาง	23	5.8
ผู้ค้าปลีก / ผู้ค้าส่ง/ พ่อค้าคนกลาง	34	8.4
โรงสี / สหกรณ์	37	9.25
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.19 พบว่า เกษตรกรได้ขายสินค้าให้กับพ่อค้าคนกลาง (ผ่านนายหน้า) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมา ได้ขายสินค้าให้กับผู้ค้าส่ง ร้อยละ 14.8 และได้ขายสินค้าให้กับผู้ค้าปลีก ร้อยละ 12.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.20 ลักษณะการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร (n = 400)

ลักษณะการรับซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
เหมาแปลง	6	1.5
ตกลงเป็นรายวัน	8	2.0
ทั้งเหมาแปลงและตกลงรายวัน	33	8.2
ซื้อเหมาเป็นกิโลกรัม	317	79.3
เหมาแปลง /กิโลกรัม	24	6.0
อื่น ๆ	12	3.0
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.20 พบว่า การรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะซื้อเหมาเป็นกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 79.3 รองลงมา เป็นลักษณะทั้งเหมาแปลงและตกลงรายวัน ร้อยละ 8.2 และบางส่วนก็ถูกซื้อแบบเหมาแปลงและซื้อเหมาเป็นกิโลกรัม ร้อยละ 6.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.21 ประเทศที่รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร (n = 400)

ประเทศที่รับซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	398	99.5
ลาว	2	0.5
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.21 พบว่า การรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ส่วนใหญ่จะเป็นการจำหน่ายภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 99.5 ส่วนการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของประเทศลาว คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น

ตารางที่ 9.22 รูปแบบการติดต่อกับผู้รับซื้อผลผลิต (n = 400)

รูปแบบ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว	155	38.8
ผ่านตัวแทน	40	10.0
รูปแบบทั่วไป	178	44.5
ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว / ผ่านตัวแทน	73	18.3
ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว / รูปแบบทั่วไป	51	12.8
อื่น ๆ เช่น การจำหน่าย	4	1.0
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.22 พบว่า การติดต่อกับผู้รับซื้อผลผลิตของเกษตรกร ส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อกันในรูปแบบของธุรกิจทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 44.5 ส่วนการติดต่อกันโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 38.8 และร้อยละ 18.3 ได้มีการติดต่อกันโดยใช้ทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัวและการติดต่อผ่านตัวแทน

ตารางที่ 9.23 การกำหนดราคาซื้อขายของเกษตรกร (n = 400)

รูปแบบ	จำนวน	ร้อยละ
1. ตามราคาตลาด	179	44.8
2. ตามเกรดและคุณภาพ	11	2.8
3. ตามราคาที่พ่อค้าปลายทางกำหนด	58	14.5
4. ตามราคาเหมาแปลง	4	1.0
5. ตามราคาตลาด ตามเกรด และคุณภาพ	73	18.2
6. ตามราคาตลาด และราคาที่พ่อค้า ปลายทางกำหนด	51	12.8
7. ตามราคาตลาด เกรด คุณภาพ และตาม ราคาที่พ่อค้าปลายทางกำหนด	14	3.5
8. ตามราคาตลาด และราคาเหมาแปลง	5	1.2
9. อื่น ๆ เช่น กำหนดราคาเอง ไม่แน่นอน	5	1.2
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.23 พบว่า การกำหนดราคาซื้อขายของเกษตรกร ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดราคาซื้อขายโดยอิงตามราคาตลาด คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมา ร้อยละ 18.2 ได้กำหนดราคาซื้อขายโดยอิงทั้งตามราคาตลาด ตามเกรด และตามคุณภาพของผลผลิต และร้อยละ 14.5 ได้กำหนดราคาซื้อขายโดยอิงตามราคาที่พ่อค้าปลายทางกำหนด ตามลำดับ

ตารางที่ 9.24 แหล่งเงินทุนในการเพาะปลูก (n = 400)

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
1. เงินทุนส่วนตัว	101	25.3
2. เงินกู้จากธนาคาร	66	16.5
3. เงินกู้จากสถาบันการเงิน	34	8.5
4. เงินกู้นอกระบบ	2	0.5
5. เงินทุนส่วนตัวและเงินกู้จากธนาคาร	69	17.3
6. เงินทุนส่วนตัวและเงินกู้จากสถาบันการเงิน	55	13.8
7. เงินทุนส่วนตัวและเงินกู้นอกระบบ	11	2.8
8. เงินกู้ทั้งจากธนาคารและนอกระบบ	12	3.0
9. กองทุนหมู่บ้าน /ร.ก.ส.	6	1.5
10. ไม่แน่นอน (แล้วแต่จะหาได้)	44	10.8
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.24 พบว่า แหล่งเงินทุนในการเพาะปลูกของเกษตรกร ส่วนใหญ่จะมาจากเงินทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมา ร้อยละ 17.3 แหล่งเงินทุนมาจากเงินทุนส่วนตัวและเงินกู้จากธนาคาร และร้อยละ 16.5 แหล่งเงินทุนมาจากเงินกู้จากธนาคารตามลำดับ

ตารางที่ 9.25 ระยะเวลาที่ทำการเกษตร (n = 400)

ระยะเวลาที่ทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 10 ปี	97	24.3
11 - 20 ปี	150	37.5
21 ปี ขึ้นไป	153	38.3
รวม	400	100.0

ระยะเวลาที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 21.40 ปี

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.25 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลานานกว่า 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมา ร้อยละ 37.5 ทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลานานกว่า 11 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี และร้อยละ 24.3 ที่ทำการเกษตรมายังไม่ถึง 10 ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลา 21.40 ปี

ตารางที่ 9.26 ระยะเวลาที่ค้าขายกับผู้รับซื้อผลผลิต (n = 400)

ระยะเวลาที่ค้าขายกับผู้รับซื้อผลผลิต	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 10 ปี	116	29.0
11 - 20 ปี	148	37.0
21 ปี ขึ้นไป	136	34.0
รวม	400	100.0

ระยะเวลาที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 19.87 ปี

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.26 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ค้าขายกับผู้รับซื้อผลผลิตมาเป็นระยะเวลานานกว่า 11 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา ร้อยละ 34.0 ค้าขายกับผู้รับซื้อผลผลิตมาเป็นระยะเวลานานกว่า 31 ปี และร้อยละ 29.0 ที่ทำการเกษตรมายังไม่ถึง 10 ปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรค้าขายกับผู้รับซื้อผลผลิตมาเป็นระยะเวลา 19.87 ปี

ตารางที่ 9.27 การจ่ายชำระค่าสินค้า (n = 400)

การจ่ายชำระค่าสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1. จ่ายทันทีเมื่อส่งมอบสินค้า	271	67.8
2. จ่ายในภายหลัง	47	11.8
3. ทั้งสองแบบรวมกัน	82	20.4
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.27 พบว่า การจ่ายชำระค่าสินค้าของผู้รับซื้อผลผลิต ส่วนใหญ่จะจ่ายทันทีเมื่อส่งมอบสินค้า คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมา ร้อยละ 20.4 บางครั้งก็จ่ายทันทีเมื่อส่งมอบสินค้าหรืออาจจ่ายในภายหลัง และร้อยละ 11.8 จ่ายชำระค่าสินค้าในภายหลัง

ตารางที่ 9.28 รูปแบบของการรับชำระเงิน (n = 400)

รูปแบบของการรับชำระเงิน	จำนวน	ร้อยละ
1. จ่ายเป็นเงินสด	361	90.3
2. โอนผ่านบัญชีธนาคาร	14	3.5
3. เช็ค	4	1.0
4. ทั้งเงินสดและโอนผ่านบัญชีธนาคาร	13	3.3
5. ทั้งเงินสดและเช็ค	8	2.0
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.28 พบว่า รูปแบบการรับชำระเงินของเกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.3 จะจ่ายเป็นเงินสด บางส่วนก็โอนผ่านบัญชีธนาคาร และบางส่วนก็จ่ายทั้งเป็นเงินสดและโอนผ่านบัญชีธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 3.5 และร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.29 มูลค่าของผลผลิต (n = 400)

มูลค่าของผลผลิต (เฉลี่ยต่อเดือน/ฤดูกาลเพาะปลูก)	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 10,000 บาท	172	43.0
2. 10,001 - 100,000 บาท	185	46.3
3. 100,001 - 500,000 บาท	41	10.3
4. 500,001 - 1,000,000 บาท	-	-
5. มากกว่า 1,000,000 บาท	2	0.5
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.29 พบว่า ในฤดูกาลเพาะปลูก มูลค่าของผลผลิตโดยเฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกร ร้อยละ 46.3 มีมูลค่ามากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 43.0 มีมูลค่าของผลผลิตน้อยกว่า 10,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 10.3 เท่านั้นที่มีมูลค่าของผลผลิตมากกว่า 100,000 บาท แต่ไม่ถึง 500,000 บาท

ตารางที่ 9.30 การจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (n = 400)

การจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เก็บ	57	14.3
2. เก็บไว้ในบ้าน / ที่เพาะปลูก	319	79.8
3. เข้าโกดังเก็บ	4	1.0
4. เก็บไว้ในยุ้งฉาง	11	2.8
5. ฝากเก็บไว้ในโกดังผู้อื่น	9	2.1
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.30 พบว่า การจัดเก็บพืชผลทางการเกษตรของเกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.8 จะเก็บไว้ในบ้านหรือพื้นที่เพาะปลูก มีเกษตรกรบางส่วนที่เก็บไว้ในยุ้งฉาง และฝากเก็บไว้ในโกดังผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 2.8 และร้อยละ 2.1 ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรที่ไม่ได้เก็บพืชผลทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 14.3

ตารางที่ 9.31 รายได้ของเกษตรกร (n = 400)

รายได้ของเกษตรกร (เฉลี่ยต่อเดือน/ฤดูการเพาะปลูก)	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 10,000 บาท	244	61.0
2. 10,001 – 50,000 บาท	133	33.3
3. 50,001 – 100,000 บาท	17	4.3
4. 100,001 - 500,000 บาท	5	1.3
5. มากกว่า 500,000 บาท	1	0.3
รวม	400	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.31 พบว่า ในฤดูการเพาะปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.0 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 33.3 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท และร้อยละ 4.3 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากมีข้อตกลง FTA

ตารางที่ 9.32 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากมีข้อตกลง FTA (n = 400)

ข้อ	ปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกร	ระดับปัญหา (ร้อยละ)							
		เชียงใหม่ (n = 300)				เชียงใหม่ (n = 100)			
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย
1	ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะทางการค้า								
1.1	ขาดแคลนเงินทุนในการทำการเพาะปลูก	73.0	6.0	21.0	2.67	90.3	3.2	6.5	2.87
1.2	ราคาพืชผลตกต่ำ	61.6	21.1	17.3	2.41	78.7	13.8	7.4	2.65
1.3	ราคาสลัดต่ำ	64.5	19.5	16.0	2.45	81.9	12.8	5.3	2.69
1.4	การแข่งขันในตลาดสินค้าเกษตรที่มากขึ้น	51.4	2.0	46.6	2.49	79.3	1.1	19.5	2.78
1.5	ปริมาณการผลิตทางการเกษตรลดลงทุกปี	29.0	8.2	62.8	2.21	68.8	8.6	22.6	2.60
2	ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต								
2.1	ต้นทุนการผลิตมีราคาแพง เช่น ปุ๋ย วัสดุปลูกมีราคาแพง	94.7	1.1	4.2	2.94	100.0	-	-	3.00
2.2	ต้นทุนการขนส่งแพงขึ้น	81.3	0.4	18.4	2.81	75.6	1.1	23.3	2.74
2.3	ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ	53.1	4.7	42.1	2.48	53.8	2.2	44.0	2.52
2.4	ปัญหาด้านโรคพืช สารตกค้าง	62.4	9.3	28.3	2.53	68.5	1.1	30.3	2.67

ตารางที่ 9.32 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากมีข้อตกลง FTA (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกร	ระดับปัญหา (ร้อยละ)							
		เชียงใหม่ (n = 300)				เชียงใหม่ (n = 100)			
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย
3	ปัญหาด้านสภาพพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน และ การขนส่ง								
3.1	สภาพของพื้นที่ไม่เหมาะสม ในการเพาะปลูก	12.9	5.1	82.0	2.08	6.1	11.5	82.1	1.95
3.2	การคมนาคมไม่สะดวก	5.3	22.5	72.2	1.83	6.2	29.6	64.2	1.77
3.3	ระบบชลประทานไม่ เพียงพอ	19.2	16.0	64.8	2.03	6.1	44.1	48.8	1.62
3.4	ระบบการขนส่งไม่เพียงพอ	4.5	18.4	77.1	1.86	6.2	29.6	64.2	1.77
3.5	ระบบการจัดเก็บไม่พอ	4.5	7.5	88.1	1.97	8.9	15.2	75.9	1.94
4	ปัญหาในด้านความ ช่วยเหลือ และกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับภาครัฐ								
4.1	การส่งเสริมทางการเกษตร ไม่ถูกวิธี	8.8	32.8	58.4	1.76	14.3	33.3	52.4	1.81
4.2	ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายทางสุขอนามัย เข้มงวดเกินไป	19.8	26.7	53.5	1.93	20.0	13.3	66.7	2.07
4.3	นโยบายและแนวทางการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตร เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง และ ไม่ชัดเจน	23.6	24.4	52.0	1.99	22.6	9.7	67.7	2.13
4.4	การประกันราคาจากรัฐ	32.4	19.6	47.9	2.13	29.5	36.4	34.1	1.93

ตารางที่ 16 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากมีข้อตกลง FTA (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกร	ระดับปัญหา (ร้อยละ)							
		เชียงใหม่ (n = 300)				เชียงใหม่ (n = 100)			
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย
5	ปริมาณการผลิต								
5.1	การถูกลดพื้นที่เพาะปลูก	2.6	4.6	92.8	1.98	20.3	18.8	60.9	2.01
6	ปัญหาการจัดจำหน่าย สินค้าเกษตร								
6.1	สถานที่จัดจำหน่าย (ตลาด กลาง) อยู่ไกล	4.1	1.5	94.4	2.03	5.6	9.9	84.5	1.96
6.2	ราคาสินค้าถูกกำหนดโดย พ่อค้าคนกลาง	46.1	1.8	51.1	2.44	60.9	10.3	28.7	2.51
6.3	การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ทางการเกษตรและการจัด จำหน่ายมีน้อย	22.6	19.0	58.4	2.06	7.1	26.2	66.7	1.81
6.4	การขาดความรู้ในระบบการ บรรจุ การขนส่งและการ เก็บรักษา (logistics)	5.9	11.9	82.2	1.94	2.9	11.4	85.7	1.92
7	การเก็บรักษาสินค้า เกษตร								
7.1	การขาดแคลนห้องเย็น	4.8	2.4	92.9	2.02	4.4	15.6	80.0	1.89
7.2	สถานที่จัดเก็บไม่เพียงพอ	7.0	2.0	91.0	2.05	13.1	8.2	78.7	20.5
7.3	การนำเข้าเสียง่าย	9.6	9.6	80.9	2.00	27.5	17.4	55.1	2.10

ตารางที่ 9.32 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากข้อตกลง FTA (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกร	ระดับปัญหา (ร้อยละ)							
		เชียงราย (n = 300)				เชียงใหม่ (n = 100)			
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยน แปลง	ค่าเฉลี่ย	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่ เปลี่ยน แปลง	ค่าเฉลี่ย
8	การตลาด								
8.1	การโฆษณาการบริโภคผัก/ ผลไม้ใบเขียวกระตุ้นการ บริโภคผัก/ผลไม้มากขึ้น	9.3	3.5	87.2	2.06	8.9	2.2	88.9	2.07
8.2	ถูกกดราคารับซื้อโดยพ่อค้า คนกลาง	51.7	2.8	45.5	2.49	77.5	4.2	18.3	2.73
8.3	ราคาที่รับซื้อต่ำกว่าที่ตกลง กันไว้จากบริษัทรับซื้อ	27.1	15.3	57.6	2.12	55.2	5.2	39.7	2.50

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.32 แสดงถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะทางการค้าทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ในเรื่องของการขาดแคลนเงินทุนในการเพาะปลูกเป็นปัญหาที่เกษตรกรพบมากที่สุด รองลงมา เป็นปัญหาการแข่งขันในตลาดสินค้าเกษตรที่มากขึ้น ปัญหาราคากลางของผลผลิตในตลาดและปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ ตามลำดับ ส่วนปริมาณการผลิตทางการเกษตรลดลงทุกปีเป็นปัญหาของจังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น เนื่องจากรายการการผลิตทางการเกษตรของจังหวัดเชียงรายมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ มีปัญหาเพิ่มขึ้น โดยพบปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตมีราคาแพงขึ้นโดยเฉพาะราคาปุ๋ย และวัตถุดิบที่สำคัญต่อการผลิตมีราคาสูงกว่าเดิมเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด รองลงมา เป็นปัญหาด้านทุนการขนส่งแพงขึ้น ปัญหาด้านโรคพืช สารตกค้าง และปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ตามลำดับ

นอกจากนี้ เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ไม่พบปัญหาในด้านสภาพพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง ปัญหาด้านการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และปัญหาเกี่ยวกับปริมาณการผลิตโดยเฉพาะการถูกลดพื้นที่ในการเพาะปลูก ที่เป็นปัญหาที่เกิดจากการเปิดเขตการค้าเสรีไทย – จีน แต่อย่างใด

ส่วนปัญหาการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาเกี่ยวกับราคาสินค้าที่ถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลางมากขึ้นภายหลังจากการที่มีการเปิดเขตการค้าเสรีไทย - จีน แต่ในเรื่องความหวังไกลของสถานที่จัดจำหน่ายผลผลิตหรือตลาดกลาง การประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเกษตร ความรู้ในระบบการบรรจุ หรือการขนส่ง รวมถึงการเก็บรักษาสินค้าเกษตร เกษตรกรทั้งสองพื้นที่ไม่พบปัญหาใด ๆ

ในด้านการตลาด เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อผลผลิตมากขึ้น ส่วนปัญหาในเรื่องราคาที่รับซื้อต่ำกว่าที่ตกลงกันไว้จากบริษัทรับซื้อ เป็นปัญหาที่เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่พบเพียงพื้นที่เดียวเท่านั้น

ตารางที่ 9.33 ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากข้อตกลง FTA

ปัญหาและอุปสรรค	เชียงราย (n = 300)		เชียงใหม่ (n = 100)	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1. ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะทางการค้า	2.53	0.41	2.79	0.34
2. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต	2.71	0.33	2.74	0.27
3. ปัญหาด้านสภาพพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐานและการขนส่ง	1.96	0.28	1.82	0.42
4. ปัญหาด้านความช่วยเหลือ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ	1.97	0.52	2.07	0.39
5. ปัญหาปริมาณการผลิต	1.98	0.27	2.01	0.63
6. ปัญหาการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร	2.10	0.24	2.01	0.38
7. ปัญหาการเก็บรักษาสินค้าเกษตร	2.05	0.19	2.01	0.29
8. ปัญหาการตลาด	2.24	0.32	2.41	0.35

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.33 แสดงถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากการมีข้อตกลง เปิดเขตการค้าเสรี (FTA) โดยภาพรวม สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตและปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะทางการค้า โดยเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย พบปัญหาในด้านต้นทุนการผลิตมากกว่าปัญหารูปแบบหรือลักษณะทางการค้า ส่วนเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาในด้านรูปแบบหรือลักษณะทางการค้ามากกว่าปัญหาในด้านต้นทุนการผลิต และยังพบปัญหาเกี่ยวกับการตลาดเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ส่วนที่ 4 ผลกระทบจากการใช้ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA)

ตารางที่ 9.34 ความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรในนโยบายการค้า

ความรู้และความเข้าใจใน นโยบายการค้า	เชียงราย (n = 300)	เชียงใหม่ (n = 100)
ทราบรายละเอียด	0.7	4.0
ทราบแต่ไม่เข้าใจรายละเอียด	9.3	27.0
ไม่ทราบ	90.0	69.0
รวม	100.0	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.34 พบว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการค้าของรัฐบาล ทั้งในเรื่องของโครงการสืบทอดเศรษฐกิจเขตเศรษฐกิจพิเศษ และข้อตกลงจัดตั้งเขตเสรีการค้ากับจีนที่จะส่งผลต่อการค้าของไทย ฯลฯ ซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 90.0 และร้อยละ 69.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.35 การทราบเรื่องการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA)

การเปิดเขตการค้าเสรี	เชียงราย (n = 300)	เชียงใหม่ (n = 100)
ทราบ	43.3	67.7
ไม่ทราบ	56.7	32.3
รวม	100.0	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.35 พบว่า เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ทราบเรื่องการเปิดเขตการค้าเสรีไทย – จีน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่ทราบเรื่องการเปิดเขตการค้าเสรีไทย – จีนดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 67.7 และร้อยละ 43.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.36 การทราบข้อมูลเกี่ยวกับเขตการค้าเสรี (FTA)

แหล่งข้อมูล	เชียงราย (n = 300)	เชียงใหม่ (n = 100)
หนังสือพิมพ์	6.7	-
วิทยุ / โทรทัศน์	70.0	58.1
หน่วยงานราชการ	13.3	-
หนังสือพิมพ์ / วิทยุ / โทรทัศน์	3.3	19.4
หนังสือพิมพ์ / หน่วยงานราชการ	3.3	12.9
วิทยุ / โทรทัศน์ / หน่วยงานราชการ	3.3	-
หนังสือพิมพ์ วิทยุ / โทรทัศน์ / หน่วยงานราชการ	-	6.4

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.36 พบว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีจากวิทยุและโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 70.0 และร้อยละ 58.1 รองลงมา เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 19.4 และทราบข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ และหน่วยงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 12.9 ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีจากหน่วยงานราชการและหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ 6.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 9.37 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน

การทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน	เชียงราย (n = 300)	เชียงใหม่ (n = 100)
เห็นด้วย	37.3	8.0
ไม่เห็นด้วย	62.7	92.0
รวม	100.0	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.37 พบว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ต่างก็ไม่เห็นด้วยกับการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน คิดเป็นร้อยละ 62.7 และร้อยละ 92.0 ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมากเป็นผู้ปลูกหัวหอมใหญ่ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำข้อตกลงการค้าเสรีอย่างมากโดยมีหัวหอมราคาถูกลงจากจีนจำนวนมากเข้ามาตีตลาดไทย ทำให้เกษตรกรเชียงใหม่ส่วนมากไม่เห็นด้วยกับการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี

ตารางที่ 9.38 ผลกระทบของการเปิดเขตการค้าเสรีต่อการผลิตสินค้า

ผลกระทบของการเปิดเขตการค้าเสรี ต่อการผลิตสินค้า	เชียงราย (n = 300)	เชียงใหม่ (n = 100)
ไม่กระทบ	65.0	11.0
น้อยที่สุด	2.0	1.0
น้อย	14.3	13.0
ปานกลาง	8.7	17.0
มาก	6.3	48.0
มากที่สุด	3.7	10.0
รวม	100.0	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.38 พบว่า เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายเห็นว่าการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย – จีน ไม่มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมา เห็นว่ามีผลกระทบระดับน้อยและระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.3 และร้อยละ 8.7 ตามลำดับ ขณะที่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ กลับเห็นว่าการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย – จีน มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้าระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมา เห็นว่ามีผลกระทบระดับปานกลางและระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.0 และร้อยละ 13.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายส่วนมากจะปลูกพืชทั่วไป ซึ่งได้รับผลกระทบจากสินค้าเกษตรจากจีนน้อย ประกอบกับเป็นการปลูกพืชเพื่อค้าปลีกผ่านพ่อค้าคนกลางจึงไม่ได้รับผลกระทบมากซึ่งต่างจากเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ที่ส่วนมากปลูกหัวหอมใหญ่ที่มีสินค้าจากจีนมาตีตลาดหลังการทำข้อตกลงการค้าเสรี

ตารางที่ 9.39 การเปรียบเทียบปริมาณการค้าก่อนและหลังการเปิดเขตการค้าเสรี

ปริมาณการค้าก่อนและหลัง การเปิดเขตการค้าเสรี	เชียงราย (n = 300)	เชียงใหม่ (n = 100)
ลดลง	5.0	29.0
เพิ่มขึ้น	3.7	20.0
ไม่เปลี่ยนแปลง	53.0	28.0
ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	38.3	23.0
รวม	100.0	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9.39 พบว่า เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่เห็นว่าการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย – จีน ไม่มีผลต่อปริมาณการค้าแต่อย่างใด คิดเป็นร้อยละ 53.0 ส่วนเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ส่วนหนึ่งก็เห็นว่าการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย - จีน ทำให้ปริมาณการค้าลดลง คิดเป็นร้อยละ 29.0 แต่บางส่วนก็เห็นว่าไม่มีผลต่อปริมาณการค้า คิดเป็นร้อยละ 28.0 เพราะเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายจะปลูกพืชทั่วไปที่ยังมีความต้องการของตลาดมากเช่น คენห่า ต้นหอม ผักชี เป็นต้น ประกอบกับประเทศจีนไม่ได้ปลูกพืชเหล่านี้หรือพืชที่เป็นสินค้าทดแทนทำให้ปริมาณการค้าไม่ลดลง แตกต่างจากเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ที่ปลูกหัวหอมใหญ่ซึ่งมีหอมหัวใหญ่จากจีนราคาถูกมาตีตลาดทำให้หลังการทำข้อตกลงการค้าเสรี มีปริมาณการค้าลดลง

ส่วนที่ 5 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA)

ตารางที่ 9.40 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) (n = 400)

ข้อ	ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)									
		เชียงใหม่ (n = 300)					เชียงใหม่ (n = 100)				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย
1	FTA ไทย-จีนทำให้ดุลการค้าชายแดนขาดดุลเพิ่มขึ้น	27.3	10.0	58.7	3.7	0.3	36.0	30.0	31.0	3.0	-
	ค่าเฉลี่ย	3.60					3.99				
2	FTA ไทย-จีนทำให้ผลไม้จีน ทะลัก เข้ามาในไทย จนขาดดุลการค้าผลไม้	30.0	14.7	50.3	4.3	0.7	40.0	32.0	28.0	-	-
	ค่าเฉลี่ย	3.69					4.12				
3	FTA ไทย-จีนทำให้หอมและกระเทียมทะลักเข้าไทยปริมาณ มาก	27.7	14.3	51.3	5.7	1.0	48.0	28.0	24.0	-	-
	ค่าเฉลี่ย	3.62					4.24				
4	FTA ไทย-จีน ไม่ได้ช่วยในการส่งออกของผักและผลไม้ไทย	22.7	12.3	58.7	4.0	2.3	34.0	23.0	38.0	4.0	1.0
	ค่าเฉลี่ย	3.49					3.85				
5	FTA ไทย-จีน ไม่ได้ ทำให้เกษตรกรไทยได้รับผลดีขึ้น	26.7	8.3	57.0	5.3	2.7	35.0	28.0	31.0	5.0	1.0
	ค่าเฉลี่ย	3.51					3.91				
6	FTA ไทย-จีนทำให้อุปสรรคการค้า เพิ่มขึ้น	14.3	7.0	74.0	3.0	1.7	16.0	21.0	62.0	1.0	-
	ค่าเฉลี่ย	3.29					3.52				

ตารางที่ 9.40 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) (ต่อ)

ข้อ	ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)									
		เชียงใหม่ (n = 300)					เชียงใหม่ (n = 100)				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย
7	FTA ไทย-จีนทำให้ไม่เกิดผลดีต่อการค้าชายแดน	11.3	9.3	70.0	4.3	5.0	13.0	15.0	60.0	3.0	9.0
	ค่าเฉลี่ย	3.18					3.20				
8	FTA ไทย-จีนทำให้รูปแบบการค้าชายแดนเปลี่ยนแปลงไป	10.3	9.7	78.0	1.7	0.3	13.0	15.0	72.0	-	-
	ค่าเฉลี่ย	3.28					3.41				
9	FTA ไทย-จีนทำให้รูปแบบการชำระเงินเปลี่ยนแปลงไป	3.3	2.0	92.7	1.3	0.7	13.0	14.0	73.0	-	-
	ค่าเฉลี่ย	3.06					3.40				
10	FTA ไทย-จีนทำให้ต้นทุน (ค่าขนส่ง) เพิ่มขึ้น	8.7	5.3	84.7	0.3	1.0	22.0	15.0	63.0	-	-
	ค่าเฉลี่ย	3.20					3.59				
11	FTA ทำให้เกิด ปัญหาแรงงานต่างด้าว (คนจีน) เข้ามาในไทยได้ง่ายขึ้น	17.7	12.7	63.0	2.0	4.7	22.0	14.0	54.0	9.0	-
	ค่าเฉลี่ย	3.37					3.47				
12	FTA ไทย-จีนทำให้เกิดผลดีต่อชุมชนในพื้นที่	2.7	7.7	70.3	5.7	13.7	14.0	11.0	55.0	14.0	6.0
	ค่าเฉลี่ย	2.80					3.13				
13	FTA ไทย-จีนทำให้ส่งผลดีต่อผู้บริโภค	10.0	9.7	63.7	6.0	10.7	24.0	20.0	45.0	8.0	3.0
	ค่าเฉลี่ย	3.02					3.54				

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 24 พบว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) โดยเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่ว่า FTA ไทย-จีนทำให้ผลไม้จีน ทะลัก เข้ามาในไทยจนขาดดุลการค้าผลไม้ มากที่สุด รองลงมา มีความเข้าใจว่า FTA ไทย-จีนทำให้หอมและกระเทียม ทะลักเข้าไทยปริมาณมาก และทำให้ไทยขาดดุลการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

9.3 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เกษตรกร

9.3.1 การสัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดเชียงราย

จากการเก็บข้อมูลเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายใน 3 อำเภอได้แก่ อำเภอพาน กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอเชียงของ

1. อำเภอพาน

ประชากรส่วนมากไม่รู้จัก FTA ไทย – จีน เลย หรือถ้าทราบก็ไม่ได้ทราบถึงความหมายอย่างแท้จริง หรืออาจจะสับสนกับ FTA ไทย – สหรัฐอเมริกาซึ่งมีข่าวในสื่อต่าง ๆ จำนวนมากในช่วงการเก็บข้อมูล ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มจักสาน ต่าง ๆ ไม่ทราบถึง FTA เลย และไม่เคยได้รับการชี้แจงประชาสัมพันธ์ โครงการ FTA จากทางอำเภอ ในการประชุมที่อำเภอประจำเดือนแต่อย่างใด

ในส่วนผลกระทบจาก FTA ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบจาก FTA แต่อย่างใด ผลผลิตทางการเกษตร ก็ยังสามารถขายได้เหมือนเดิม โดยที่ราคาข้าวไม่ลดลง พวกผักสวนครัวก็สามารถขายได้ในราคาปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปลูกจำนวนน้อย และขายในพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้น การค้าผลไม้ เช่น ลิ้นจี่ ลำไย แก้วมังกร ก็ยังขายได้ปกติ มิได้ถูกผลไม้จากจีน เช่น แอปเปิล หรือสาลี่ ตีตลาดแต่อย่างใด เพราะผู้บริโภคไทยนิยมบริโภคผลไม้ตามฤดูกาล นอกจากนี้ เกษตรกรบางรายเคยปลูกบลูคโคลี และหอมหัวใหญ่บ้าง แต่ต่อมาราคาตกลงเนื่องจากผลผลิตที่ตนปลูกมีขนาดเล็ก จึงไม่ได้รับความนิยม จึงเลิกปลูกแต่เกษตรกรก็ไม่ทราบว่า มีสินค้าบลูคโคลี กับหอมหัวใหญ่ ราคาถูก เข้ามาทางประเทศจีน แต่เข้าใจว่า สภาพดินฟ้าอากาศ ไม่เหมาะสมจึงทำให้ได้ผลผลิตขนาดเล็ก จึงมีราคาตกต่ำ

2. กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนไม่ทราบถึง FTA - ไทยจีน และคิดว่าไม่มีผลกระทบใด ๆ กับตนเอง เนื่องจากผลผลิตก็ยังขายได้เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่ให้ความเห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ลดลง เพราะต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ทั้งน้ำมันปุ๋ย ยาฆ่าแมลง จึงทำให้เกษตรกรบางรายต้องหาอาชีพเสริม เช่น จักสาน เย็บผ้า เป็นต้น

3. อำเภอเชียงของ บ้านแก่นเจริญ ต.ห้วยซ้อ อ.เชียงของ จ.เชียงราย

ประชาชนโดยทั่วไปไม่ทราบ ถึงข้อมูล FTA ไทย – จีน แต่อย่างไร ไม่เคยได้รับข้อมูลนี้จากหน่วยงานราชการ หรือนักการเมืองท้องถิ่น และคิดว่าตนเองไม่ได้รับผลกระทบจาก FTA เลย เพราะผลผลิตก็ยังขายได้เหมือนเดิม

9.3.2 การสัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

สรุปการเก็บข้อมูล FTA ไทย-จีน บริเวณ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกหอมหัวใหญ่เป็นพืชเศรษฐกิจ พืชทั่วไปจะปลูกข้าวทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว และหลังจากฤดูทำนาเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกหอมหัวใหญ่ มีเกษตรกรบางรายจะปลูกพริก (พันธุ์เดือยไก่) พื้นที่เพาะปลูกส่วนมากมีการชลประทานที่ดีทำให้ผลผลิตมีปริมาณมากและคุณภาพที่ดี ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ. ฝาง โดยสหกรณ์ฯ มีหน้าที่ช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกที่ถือหุ้นในสหกรณ์การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์แก่เกษตรกร การให้สินเชื่อรูปแบบต่างๆ เช่น สินเชื่อเงิน ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง การให้สินเชื่อจะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 ต่อเดือนในปีที่ราคาผลผลิตตกต่ำเกษตรกรผู้กู้ยืม สามารถชำระแต่ดอกเบี้ยโดยค้างเงินต้นไว้ได้ แต่ถ้าผลผลิตตกต่ำติดต่อกันทุกปีทางสหกรณ์ฯ ก็จำเป็นต้องกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส) มาปล่อยสินเชื่อเกษตรกรอีกทอดหนึ่ง ทั้งนี้มีสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.ฝาง มีประมาณ 2,500 คน ถือเป็น สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศ โดยสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ ต.บ้านกาด อ.สันป่าตอง จ. เชียงใหม่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ

ทั้งนี้ในปี 2546-ปี 2547 ราคาหอมหัวใหญ่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการจำกัดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อไม่ให้สินค้าล้นตลาด แต่ราคาหอมหัวใหญ่ยังตกต่ำอยู่ เนื่องจากการทำข้อตกลงการค้าระหว่างไทย-จีนให้เร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ ในลักษณะเปิดเสรีล่วงหน้ายิ่งขึ้นไปอีก (สินค้าพิกัดศุลกากร 07 – 08) มีผลให้ภาษีนำเข้าผักผลไม้ระหว่างไทย – จีน เป็น 0% ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 ส่งผลทำให้หอมหัวใหญ่ที่มาจากประเทศจีนเข้ามาตีตลาด และเนื่องจาก หอมหัวใหญ่จากประเทศมีราคาถูกกว่าจึงทำให้ราคาตลาดตกต่ำและผลผลิตล้นตลาด

ดังนั้นการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ส่วนมากให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการมีข้อตกลงระหว่างไทย-จีนซึ่งครอบคลุมการลดภาษีสินค้านำเข้าผลไม้ตามพิกัดศุลกากร 07-08 ทุกรายการ รวมทั้งสิ้น 116 รายการตามพิกัด 6 หลัก ที่สำคัญได้แก่ พืชผักสดแช่เย็นทุกชนิด มันเส้น มันอัดเม็ด หอม กระเทียม มันฝรั่ง มันสำปะหลัง ถั่วต่าง ๆ ผลไม้สดหรือแห้งเช่นลำไย ทูเรียน เงาะ กล้วย และแอปเปิ้ล โดยส่งผลทำให้ทำให้หอมหัวใหญ่จากจีน เข้ามาตีตลาดในประเทศไทยทำให้หอมหัวใหญ่ของไทยขายไม่ได้ หรือหากขายได้ในปริมาณมากน้อยขึ้นกับปริมาณหอมหัวใหญ่ที่มาจากจีน กล่าวคือ หอมหัวใหญ่จากจีนจะถูกส่งมาทางเรือเข้าประเทศไทยที่กรุงเทพฯ (ข้อสังเกต : แม้ว่าจะมีท่าเรือเชียงแสน แต่หอมหัวใหญ่ส่วนมากก็จะนำเข้าประเทศไทยทางกรุงเทพฯ) ทำให้ราคาหอมหัวใหญ่ ที่ อ. ฝาง มีราคาสูงกว่าหอมหัวใหญ่จากจีน เมื่อบวกต้นทุนค่าขนส่งทำให้เกษตรกรขายสินค้าไม่ได้ ต้องรอให้ผลผลิตจากจีนมีจำนวนน้อยลง จึงจะสามารถขายได้โดยเกษตรกร จะต้องเก็บผลผลิตของตนไว้รอราคาสินค้าสูงขึ้น โดยที่หอมหัวใหญ่สามารถเก็บรักษาได้ 6 เดือน การเก็บรักษา 3 เดือนแรกจะแขวนไว้ในโรงเก็บ และอีก 3 เดือนจะต้องทำการตัดแต่งผลและเก็บไว้ในห้องเย็น

ปัจจุบัน หอมหัวใหญ่ที่มีอยู่ในตลาดของประเทศไทย มาจาก 3 แหล่ง ด้วยกัน คือ หอมหัวใหญ่ที่ปลูกในประเทศไทย หอมหัวใหญ่ที่นำเข้ามาจากประเทศจีน และหอมหัวใหญ่ที่นำเข้ามาจากประเทศฮอลแลนด์ โดยทั้งประเทศจีนและฮอลแลนด์จะมีฤดูกาลปลูกหอมหัวใหญ่ที่ตรงกับประเทศไทย ทำให้ผลผลิตออกมาชนกัน ซึ่ง หอมหัวใหญ่ที่ปลูกในไทยเสียเปรียบในทุกด้าน ทั้งทางด้าน ราคาและคุณภาพ ที่ราคาหอมจากจีนและฮอลแลนด์เมื่อรวมค่าขนส่งก็ยังถูกกว่าหอมของไทย นอกจากนี้คุณภาพก็ดีกว่า ลูกใหญ่กว่า แม้ว่าหอมจากฮอลแลนด์จะมีสีที่สวยงาม หอมหัวใหญ่ของไทยไม่ได้ แต่ผู้บริโภคไม่ได้คำนึงถึงสีแต่คำนึงถึงราคามากกว่า

เกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างมากจาก FTA ไทย-จีน เพราะราคาหอมจากจีนถูกกว่า เกษตรกรไทยจึงอาศัยช่องว่างทางตลาด กรณี ผลผลิตจากจีน มีน้อยหรือหมดฤดูกาลของจีน จะเร่งระบายสินค้า แต่ในอนาคตถ้าสินค้าจากจีน เข้ามาเป็นจำนวนมาก และต่อเนื่อง ก็จะทำให้เกษตรกรไทยไม่มีช่วงจังหวะในการระบายสินค้าเลย ทำให้ไม่สามารถขายได้ ต้องปล่อยให้ผลผลิตเน่าเสียไปทั้งหมด และก็มีแนวโน้มที่จะเป็นเช่นนั้น เพราะหลังจากการเปิด FTA ไทย-จีน สัดส่วนผลผลิตที่เน่าเสียจากการรอจังหวะการขายเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2548 ผลผลิตที่เน่าเสียจากการรอจังหวะของตลาด สูงถึง ร้อยละ 30 ของผลผลิตทั้งหมด

จากการสำรวจข้อมูลพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง FTA ไทย-จีน ในระดับปานกลาง แต่ในกรณีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหอมหัวใหญ่ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงกับตน เกษตรกรจะรู้ข้อมูลเป็นอย่างดี และเห็นว่าข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีน มีผลกระทบอย่างมากกับตนและไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรก็ยังไม่มีการวางแผนปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เนื่องจาก การขาดความรู้ ความเข้าใจ การขาดอำนาจต่อรองกับภาครัฐ.

เมื่อสอบถามเกษตรกรพบว่า เกษตรกรก็ได้คิดจะหันไปปลูกพืชอย่างอื่น เนื่องจาก ราคาหอมหัวใหญ่ยังถือว่ามียาคาดีอยู่เมื่อเทียบกับการปลูกพืชชนิดอื่น และยังมีมาตรการปลูกของทั่วประเทศ ทำให้แม้ว่าจะมีผลผลิตจากจีนมาตีตลาด แต่ก็ยังมีช่วงจังหวะของตลาดที่สามารถระบายของได้ จึงยังคงปลูกต่อไป

บทที่ 10

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากการผลการสำรวจและศึกษาถึงผลกระทบของการค้าชายแดนภาคเหนือจากข้อตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรี ที่ได้กล่าวไปในบทที่ 1-10 แล้ว ในบทนี้จะสรุปประเด็นสำคัญของการศึกษาว่า จากการที่ รัฐบาลไทยและจีนได้มีการลงนามในข้อตกลงเร่งลดภาษีศุลกากรสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีนให้เหลือร้อยละศูนย์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ข้อตกลง เอฟทีเอ ไทย-จีน” เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2003 โดยครอบคลุมสินค้ากลุ่มผักและผลไม้ตามพิกัดศุลกากร HS 07-08 รวมทั้งสิ้น 116 รายการ (ตามพิกัด 6 หลัก) และมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 (2003) โดยอาศัยกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน ภายใต้ Early Harvest Program เพื่อต้องการศึกษาว่า (1) ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีนส่งผลดีและผลเสียต่อการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนอย่างไร โดยเฉพาะการค้าชายแดนระหว่างไทย –จีนตอนใต้ โดยเน้นหนักไปยังสินค้าเกษตรกรรมของทั้งสองประเทศ (2) ศึกษาว่าการเปิดการค้ากับจีน (ตอนใต้) จะทำให้มีปริมาณสินค้าเข้าจากจีนไหลทะลักเข้ามาในไทยมากกว่าสินค้าออกจากไทยที่ส่งออกไปยังจีนหรือไม่อย่างไร อุปสรรคการค้าอื่นๆ(non-trade barriers)ที่ยังทำประเทศไทยเสียเปรียบแม้ว่าจะมีการทำข้อตกลงการค้า (3) ประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนได้รับผลได้จากข้อตกลงการค้ามากน้อยเพียงใด (4) หน่วยงานของรัฐ เอกชน และผู้ประกอบการโดยทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของข้อตกลงการค้าเสรีอย่างไรบ้าง (5) รูปแบบการค้าชายแดนมีลักษณะการค้าชายแดนยังคงเป็นการค้าในระบบที่ผ่านพิธีการศุลกากรหรือไม่ เมื่อเทียบกับการค้านอกกระบวนและสัดส่วนของการค้านอกกระบวนลดลงหรือไม่ (6) รูปแบบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนของไทยมีการปรับตัวอย่างไรต่อข้อตกลงการค้าเสรี และ (7) การค้าชายแดนด้านเชียงรายมีศักยภาพเพียงพอหรือไม่สำหรับข้อตกลงการค้าเสรีมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าชายแดนอย่างไรบ้าง

10.1 การค้าชายแดนภาคเหนือตอนบน

การค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอดีตนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างท้องถิ่นของประชาชนในเขตชายแดนที่ติดต่อกันเท่านั้น แต่หลังจากที่ความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ติดต่อกันทางด้านการเมือง และการค้า ทำให้ปริมาณการค้ามากขึ้น ก่อนที่จะมีข้อตกลงเปิดเสรีการค้า (FTA) นั้น ปัญหาการค้าชายแดน โดยเฉพาะการประกอบการค้าชายแดนระหว่างภาคเหนือกับประเทศ

เพื่อนบ้านยังมีปัญหาและอุปสรรค เช่น ปัญหาประเทศเพื่อนบ้านปิดด่านชายแดน ปัญหาการสูญเสียตลาดสินค้าสำคัญบางประเภทให้ประเทศอื่น เช่น จีน สิงคโปร์ และมาเลเซีย ปัญหากฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า การชำระเงินค่าสินค้าผ่านระบบธนาคารยังไม่เป็นที่นิยม ปัญหาระเบียบพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเดินทางเข้า-ออกประเทศ ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งทางน้ำ

ลักษณะของการค้าต่างประเทศของภาคเหนือตอนบนนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นการค้าผ่านด่านศุลกากรท่าอากาศยานเชียงใหม่และด่านศุลกากรนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน (2) การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน มูลค่าการค้าต่างประเทศของภาคเหนือมากกว่าร้อยละ 80 เป็นการค้าผ่านด่านศุลกากรนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน สินค้าสำคัญคืออุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ขณะที่ด่านศุลกากรท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นช่องทางส่งออกสินค้าเกษตรแปรรูปและแช่แข็ง และสินค้าหัตถกรรม ส่วนการค้าชายแดนเป็นการค้ากับพม่า ลาว และจีน (ตอนใต้) มากกว่าร้อยละ 60 เป็นการค้ากับพม่า รองลงมาได้แก่ จีนตอนใต้ และลาว ตามลำดับ โดยมีสินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ยางรถยนต์ และวัสดุก่อสร้าง ส่วนสินค้านำเข้า ได้แก่ โค กระบือ และไม้แปรรูป เป็นสำคัญ สภาพการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยทั่วไปนั้นสามารถแบ่งรูปแบบการค้าออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ (1) การค้าในระบบ (2) การค้าผ่านแดน คือ การส่งสินค้าออกจากประเทศไทยผ่านเขตแดนของประเทศเพื่อนบ้านหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง เรียกว่าการค้าผ่านแดนไปยังประเทศที่สาม (3) การค้าระดับชาวบ้านการค้าทั้งส่งออกและนำเข้าที่ไม่ผ่านพิธีการศุลกากร เป็นลักษณะของการค้าที่ประชาชนของทั้งสองประเทศข้ามไปมาระหว่างชายแดนเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อไปใช้ หรือการค้าในท้องถิ่นของตนเอง จะต้องกระทำการค้ากัน ณ จุดผ่านแดนที่บริเวณชายแดนประเทศซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) จุดผ่านแดนถาวร (2) จุดผ่านแดนชั่วคราว (3) จุดผ่อนปรน และยังมีช่องทางเข้า-ออกธรรมชาติซึ่งเป็นช่องทางบริเวณชายแดนเพื่อการเดินทางเข้าออกของประชาชนที่เดินทางไปมาหาสู่กันฉันท์เครือญาติ

(1) การค้าชายแดนไทย-พม่า

การค้าชายแดนไทย-พม่าพบว่ามีจุดการค้าใหญ่ที่สุด คือ อำเภอแม่สาย-เมืองท่าขี้เหล็กของพม่า ในปัจจุบันพบว่าผู้ประกอบการค้าเดิมที่มีอยู่มากรายนั้นในปัจจุบันลดลงไปเหลือเพียงไม่กี่ราย เนื่องจากมีกิจการที่ออกจากตลาดจำนวนมาก เหลือเพียงผู้ประกอบการค้าส่งรายใหญ่เท่านั้น สภาพการแข่งขันมีน้อยและมีลักษณะของผู้ขายน้อยราย การกำหนดราคาสินค้าจึงตกลงกันที่จะกำหนดราคาในกลุ่มได้ และผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่ดำเนินธุรกิจมานาน และมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ยาวนานกับลูกค้ารายใหญ่ในประเทศจีนและพม่า ซึ่งการที่จะมี

คู่แข่งรายใหม่ที่มีความเสี่ยงสูงจะเข้ามาชิงตลาดในพื้นที่มีน้อย และไม่สามารถแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาดได้

การส่งออก ส่วนใหญ่จะเป็นการรวบรวมซื้อและส่งออกสินค้าโดยกลุ่มพ่อค้าชายแดนท้องถิ่น หรืออาศัยพ่อค้าชายแดนในลักษณะการเป็นนายหน้าคอยช่วยติดต่อกับคู่ค้าพม่า เนื่องจากการค้าชายแดนบริเวณนี้ยังต้องอาศัยความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อค้าเป็นสำคัญ การส่งออกสินค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าส่งมากกว่าการค้าปลีก โดยมีรูปแบบการค้าในหลายลักษณะ คือ

(1) พ่อค้าชายแดนเป็นผู้รวบรวมสินค้าทั้งจากกรุงเทพและในท้องถิ่น ตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าพม่าและส่งมอบสินค้าที่ด่านชายแดน

(2) พ่อค้าชายแดนทำหน้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าให้กับบริษัทผู้ผลิตจากส่วนกลาง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อค้าที่ติดต่อกับชายแดนมานาน และเป็นพ่อค้ารายใหญ่ในท้องถิ่น

(3) บริษัทในกรุงเทพเป็นผู้ผลิตและส่งออกเองโดยตรง รวมถึงมีคู่ค้าพม่าเข้ามาติดต่อกับบริษัทผู้ผลิตในส่วนกลางเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าชายแดน ส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดของพ่อค้าชายแดนในอำเภอแม่สายลดลง

(4) การจำหน่ายตรงจากร้านค้าในอำเภอแม่สาย กรณีนี้คู่ค้าพม่าหรือประชาชนพม่าจะข้ามฝั่งเข้ามาซื้อเองโดยตรง ลักษณะนี้จะมีทั้งการค้าปลีกและการค้าส่ง

การนำเข้าขึ้นอยู่กับประเภทสินค้าเป็นสำคัญ โดยหากเป็นการค้าชายแดนบริเวณชายแดนส่วนใหญ่เป็นการค้าของป่าต่างๆ และสินค้าประเภทพืชไร่ โค-กระบือมีชีวิต และอัญมณี ซึ่งเป็นสินค้าต้องห้ามที่กระทรวงพาณิชย์พม่าได้ออกประกาศห้ามส่งออกตามแนวชายแดน ส่วนการค้าผ่านแดน ได้แก่ สินค้าจากจีนที่นำมาจำหน่ายในตลาดชายแดนที่จังหวัดท่าขี้เหล็ก และข้ามเข้ามาขายในฝั่งไทย สินค้าดังกล่าวเริ่มมีบทบาทอย่างมากในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่ประเภทของสินค้าในอดีตนั้นมักเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่ อำนาจในการต่อรองของลูกค้าไม่มี สำหรับการนำเข้าสินค้าจากประเทศพม่ามีผู้ประกอบการนำเข้าน้อยราย เนื่องจากความแน่นอนของสถานการณ์ในประเทศพม่า และรูปแบบการกระจายสินค้าของผู้ประกอบการในประเทศพม่าเปลี่ยนแปลงจากเดิม มีการส่งผู้ค้าปลีกหาบสินค้ามาจำหน่ายที่ตลาดในฝั่งไทยจำนวนมาก

ส่วนการชำระเงินของพ่อค้าชายแดนไทย-พมามักนิยมการชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์สำหรับการค้าชายแดน การเลือกวิธีการชำระเงินมีเพียงวิธีเดียวคือ การชำระเงินสด โดยจะใช้เงินสดบาทในการซื้อขายสินค้าเท่านั้น เนื่องจากค่าเงินจัตของประเทศไทยไม่มีเสถียรภาพ โดยมีวิธีการในการชำระเงินค่าสินค้าส่วนใหญ่การชำระเงินค่าสินค้าที่ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ เกือบทั้งหมด และการชำระเงินค่าสินค้าผ่านระบบธนาคารพาณิชย์

โดยรูปแบบการชำระเงินหลักทั้งสองสามารถจำแนกออกเป็นลักษณะเฉพาะได้อีก 6 รูปแบบ ได้แก่ (1) การชำระเงินผ่านระบบการหักบัญชี (โพลีกวัน) (2) การชำระค่าสินค้าด้วยเงินบาท (3) การชำระค่าสินค้าด้วยเงินจัด (4) การชำระค่าสินค้าด้วยวิธีหักกลบลบหนี้ระหว่างบริษัทในเครือ (5) การชำระค่าสินค้าด้วยการเปิด L/C และ (6) การชำระค่าสินค้าผ่านบัญชีเงินบาททั่วไป

(2) การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้

การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้จะแบ่งเป็นการค้าผ่านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และผ่านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

(2.1) การค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน

อำเภอเชียงแสนเป็นศูนย์กลางการค้าชายของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในแถบกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศพม่า โดยปัจจุบันประเทศจีนเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของอำเภอเชียงแสน ในระยะเริ่มแรกของการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้นั้นผู้ประกอบการค้าชายแดนอำเภอเชียงแสนเป็นกลุ่มที่ทำการค้าชายแดนมาก่อน ทั้งที่อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน เกือบทั้งหมดมีประสบการณ์ในการค้าขนาดจำกัด วงเงินซื้อขายไม่มากนัก การค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสนมีลักษณะของการแข่งขันสูง เนื่องจากมีผู้ประกอบการจากพื้นที่อื่น เข้ามาทำกิจการค้าผ่านแดนในอำเภอเชียงแสนมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทในเครือหรือมีหุ้นส่วนกับผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าจากประเทศจีน ผู้ประกอบการจากพื้นที่อื่นโดยเฉพาะจากกรุงเทพฯ จะเข้ามาทำการส่งสินค้าผ่านพิธีการทางด่านศุลกากรเท่านั้น แต่ไม่ตั้งสถานประกอบการในอำเภอเชียงแสน

ทั้งนี้พ่อค้าชายแดนหรือคู่ค้าชาวจีนนั้นมีความสามารถในการต่อรองสูงแม้ว่าสินค้าที่สั่งจากพ่อค้าส่งออกไทยจะเป็นสินค้าจำเป็นและขาดแคลนที่ แต่เนื่องจากมีคู่แข่งจำนวนมาก รายและสามารถติดต่อกับลูกค้าได้โดยตรง การกำหนดราคาสินค้าจะกำหนดโดยคำนึงถึงจำนวนสินค้าที่สั่ง หากสั่งในปริมาณมากก็จะได้ส่วนลด การกำหนดราคาสินค้าจะรวมค่าขนส่งและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปด้วย การแข่งขันมีผลต่อการกำหนดราคาสินค้าและลูกค้ามีความสามารถในการต่อรอง เนื่องจากมีคู่แข่งจำนวนมาก ราคาสินค้าขึ้นอยู่กับประเภทสินค้าและปริมาณความต้องการของลูกค้า วิธีการค้าชายแดนของผู้ประกอบการค้าด้านอำเภอเชียงแสน มีรูปแบบการขนส่งเช่นเดียวกับการค้าชายแดนไทย-พม่า

คู่ค้าจีนส่วนใหญ่มาจากมณฑลยูนนาน นครคุนหมิง เมืองเชียงรุ่ง และเมืองในมณฑลอื่น เช่น มณฑลกว่างตุง เสินเจิ้น นครเซี่ยงไฮ้ เมืองฟู่โจว มณฑลฟู่เจี้ยน เป็นต้น โดยผู้ส่งออกจีนมีทั้งเป็นบุคคล ร้านค้า โรงงาน และตัวแทนจำหน่าย ขึ้นอยู่กับประเภทสินค้า การติดต่อกับชายแดนระหว่างกันมีทั้งผู้นำเข้าไทยเข้าไปติดต่อรวบรวมสินค้าจากตลาดหรือแหล่งผลิตใน

จีนโดยตรง กรณีเป็นคู่ค้าประจำ สามารถสั่งซื้อทางโทรศัพท์หรือโทรสาร หรือพ่อค้าจีนขนส่งสินค้ามาให้พ่อค้าไทยที่ท่าเรือเชียงแสน สามารถแบ่งลักษณะการนำเข้าสินค้าได้ 4 ลักษณะ คือ

1) ผู้นำเข้าไทยให้บริษัทที่มีหุ้นส่วนในจีนเข้าไปรับซื้อสินค้าจากคู่ค้าในจีนโดยตรง และทำการส่งออกและดำเนินการขนส่งในนามบริษัทดังกล่าว โดยมีการกำหนดราคาสินค้าเป็นเงินสกุลหยวน

2) ผู้ส่งออกจีนรวบรวมสินค้าจากแหล่งผลิตในจีนและนำสินค้าเข้ามาขายโดยตรงที่ฝั่งไทย และพ่อค้าไทยเข้าไปรับซื้อที่ทำเรือเชียงแสน/ด่านอำเภอแม่สาย หรือ ผู้ส่งออกจีนนำเข้าสินค้าตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าไทย การค้าส่วนใหญ่ในกรณีนี้ส่วนใหญ่ราคาสินค้าถูกกำหนดเป็นเงินสกุลบาท อย่างไรก็ตาม พ่อค้าสามารถชำระเงินได้ทั้งสกุลเงินหยวนและเงินบาท

3) ผู้นำเข้าไทยจ้างโรงงานผลิตสินค้าในจีน และขนส่งทางบกเพื่อนำเข้าผ่านด่านชายแดนอำเภอแม่สาย อาทิ สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การกำหนดราคาเสนอขายมีทั้งสกุลบาทและหยวน

4) ผู้นำเข้าไทยจ้างโรงงานผลิตสินค้าในจีน และขนส่งทางบกเพื่อนำเข้าผ่านด่านชายแดนอำเภอแม่สาย อาทิ สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การกำหนดราคาเสนอขายมีทั้งสกุลบาทและหยวน

ทั้งนี้การค้าส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารทางการค้าอย่างเป็นทางการ มีเพียงใบกำกับสินค้าเท่านั้น และมีเพียงบางรายเท่านั้นที่มีการทำสัญญาซื้อขาย และสกุลเงินที่คู่ค้าเสนอขายให้พ่อค้านำเข้าไทย ส่วนใหญ่เป็นเงินบาทและหยวนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำหรับระยะเวลาในการขนส่งขึ้นอยู่กับระยะทางจากเมืองต้นทาง ช่องทางการกระจายสินค้าขึ้นอยู่กับประเภทสินค้า กรณีสินค้าเกษตรผู้นำเข้าจะจำหน่ายต่อยังพ่อค้าขายส่งในประเทศ หรือหากเป็นสินค้าประเภทอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า จะเป็นการจำหน่ายปลีกให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางข้ามพรมแดนด่านอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายไปยังตลาดสินค้าที่อำเภอท่าลี่ สหภาพพม่า หรือสินค้าอุปโภคบริโภคจากจีนซึ่งผ่านแดนพม่าเข้ามาเช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารแห้ง จะมีกลุ่มพ่อค้ารายย่อยชาวไทยนำสินค้าดังกล่าวเข้ามาจำหน่ายที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อขายต่อให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

(2.2) การค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงของ

อำเภอเชียงของมีการค้ากับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศจีน โดยมีความสำคัญในการเป็นประตูการค้าทางบกระหว่างประเทศ จากสภาพที่ตั้งของอำเภอเชียงของซึ่งมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ที่มีระยะทางเดินทางไปประเทศจีนไม่ไกลนัก โดยห่างจาก อ.เชียงของ ถึงประเทศจีนตอนใต้ คือ เมืองเชียงรุ่ง มณฑลยูนนาน ประมาณ 344 กม. ตามเส้นทางเชียงของ - เมืองห้วยทราย (แขวงบ่อแก้ว) - หลวงน้ำทา - บ่อเต็น - เมืองลา - เมืองเชียงรุ่ง - กุนหมิง ซึ่งในอนาคตตามแผนการพัฒนาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นจะมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง เพื่อเชื่อมการเดินทางของอำเภอเชียงของกับแขวงบ่อแก้ว เพื่อเดินทางไปกุนหมิง ประเทศจีน โดยทางหลวงหมายเลข 3 ของ สปป.ลาว (R3E) ข้อดีของอำเภอเชียงของก็คือ ฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำโขงเป็นเมืองห้วยทราย (ระดับอำเภอ) ซึ่งเป็นที่ตั้งของแขวงบ่อแก้ว (ระดับจังหวัด) ของสปป.ลาว ทำให้มีประชาชนลาวอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น การติดต่อที่เป็นการค้ากับ สปป.ลาว ที่อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของจะต้องผ่านเมืองดังกล่าว ทำให้อำเภอเชียงของมีความได้เปรียบในแง่

จุดการค้าเชียงของ เป็นจุดส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทย มูลค่าการส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 96 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภค ประมาณร้อยละ 65 ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและสิ่งจำเป็นในการครองชีพ เช่น ผงซักฟอก รองเท้าแตะ ถ่านไฟฉาย เสื้อผ้า รองลงมาได้แก่ ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม เช่น ผงชูรส ข้าวสาร บะหมี่สำเร็จรูป นมข้นหวาน โอวัลติน และสินค้าประเภทอื่น ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง เครื่องสำอาง ผ้าพลาสติก ยารักษาโรค สำหรับสินค้าดังกล่าวมีการส่งไปยัง 6 แขวงในภาคเหนือของ สปป.ลาว ซึ่งแต่ละแขวงมีความต้องการสินค้าแต่ละประเภทมากน้อยแตกต่างกันคือ แขวงหลวงน้ำทาต้องการสินค้าประเภทวัสดุก่อสร้าง แขวงพงสาลี ต้องการสินค้าประเภทรองเท้าแตะ และแขวงหัวพันต้องการสินค้าประเภทผงชูรสสำหรับสินค้าประเภททุน ประมาณร้อยละ 10 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด ได้แก่ เครื่องยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องปั้มน้ำ ส่วนสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 25 เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น การชำระค่าสินค้าจะชำระเป็นเงินสดทั้งหมด

10.2 ผลกระทบของการค้าชายแดนภาคเหนือจากข้อตกลงจัดตั้งการค้าเสรี (Free Trade Area: กรณีความตกลงเร่งลดภาษีผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน (Early Harvest))

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งเน้นด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลัง ๆ นั้น รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (services) และการลงทุนด้วย และปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ก็ได้ขยายขอบเขตของ FTA ให้ครอบคลุมการค้าและบริการ การท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล การสื่อสาร การขนส่ง ฯลฯ พร้อมกับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น การลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกทางการค้าด้วย

- (1) ให้ประเทศลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ลงให้เหลือ ร้อยละ 0 ทันที ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546
- (2) สินค้าที่จะลดภาษี ครอบคลุมสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ (พิกัดศุลกากร 07-08)
- (3) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า กำหนดให้ใช้หลัก Wholly obtained โดยเป็นสินค้าที่เพาะปลูก และเก็บเกี่ยว

สรุปผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนที่มีต่อสถานการณ์การค้าผักและผลไม้หลังจากที่มีการจัดทำข้อตกลงเปิดเสรีล่วงหน้าก่อน (Early harvest) พบว่าปริมาณการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน เพิ่มขึ้น ทั้งการส่งออกและนำเข้า โดยไทยยังเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า สินค้าส่งออกที่เพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง ทุเรียน มังคุด ลำไย ส่วนสินค้านำเข้าที่เพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ แอปเปิ้ล แพร์และควินซ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางตรงข้ามมูลค่าการค้าระหว่างไทย-จีนที่ผ่านด่านศุลกากรในภาคเหนือลดลง เนื่องจากการค้าเริ่มเข้าสู่ระบบสากลมากขึ้นโดยการค้าไทย-จีนจะใช้บริการส่งออกและนำเข้าทางกรุงเทพฯ มากกว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการขนส่งสินค้า จากเดิมต้องขนส่งทางลำน้ำโขงผ่านชายแดนพม่าและเข้าสู่จีน เพื่ออาศัยสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีก่อนส่งต่อไปยังมณฑลยูนนานเพื่อกระจายไปยังผู้บริโภคมณฑลทางภาคตะวันออก โดยในกรณีที่จีนนำเข้าจากพม่าหรือลาวจะเสียภาษีนำเข้าจีนในอัตราการค้าชายแดน (ต่ำกว่าภาษีนำเข้าอัตราปกติทั้งหนึ่ง) และขนส่งไปยังเมืองคุนหมิงเพื่อกระจายสินค้าไปยังเมืองปลายทาง ซึ่งต้องขนส่งหลายขั้นตอนกว่าจะถึงปลายทาง แต่หลังจากมีการลดภาษีผักและผลไม้เหลือร้อยละ 0 ทำให้สามารถขนส่งผักและผลไม้เข้าจีนได้โดยตรง ผ่านท่าเรือกรุงเทพฯ ถึงเมืองปลายทางเซี่ยงไฮ้ กวางโจว ฯลฯ จึงไม่

จำเป็นต้องขนส่งผ่านชายแดน นอกจากนั้นการขนส่งทางทะเลยังมีขั้นตอนการขนส่งน้อยกว่าขนส่งผ่านชายแดน

ผลการศึกษาความคิดเห็นจากผู้ประกอบการค้าชายแดนและเกษตรกรในพื้นที่

สรุปผลการศึกษาในส่วนของผู้ประกอบการค้าชายแดนพบว่าจากกลุ่มออกแบบสอบถามกับตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 128 คนพบว่า ส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นคนในพื้นที่มากที่สุด โดยผู้ประกอบการที่เป็นเพศหญิงมีสัดส่วนที่มากกว่าเพศชาย มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด มีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาท และสูงสุดไม่เกิน 70,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,448.25 บาท ทั้งนี้สินค้าส่วนใหญ่จำหน่ายภายในประเทศมากที่สุด โดยเฉพาะสินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่มหรือสิ่งทอมากที่สุด ส่วนช่องทางการติดต่อในการประกอบธุรกิจนั้น ส่วนใหญ่ผ่านอำเภอเชียงแสนมากที่สุด การขนส่งสินค้าไม่ได้ส่งสินค้าออกทางน้ำ โดยในการขนส่งทางบกนั้นใช้เส้นทางไทย(แม่สาย) - พม่า - จีนตอนใต้ (R3W) หากเป็นการขนส่งสินค้าทางน้ำผ่านแม่น้ำโขงไปยังจีนตอนใต้ ในกรณีของสินค้าออกจากไทยไปจีน ยังกระทำผ่านท่าเรือเชียงแสน-เชียงรุ่ง (จิ่งหง) ในกรณีของการนำเข้าสินค้า เนื่องจากคนที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในส่วนของผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ทำการค้าด้านอำเภอแม่สาย ดังนั้นสินค้าส่วนใหญ่ไม่ได้นำเข้าสินค้าเอง กล่าวคือ มีพ่อค้าคนกลางนำสินค้ามาส่งให้ หรือบางส่วนก็ไปเอาสินค้าเองจากจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้นำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขาย คิดเป็นร้อยละ 84.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ทั้งนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจมาเป็นระยะเวลา 5- 10 ปีมากที่สุด จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการรับชำระเงินและการชำระเงินของผู้ประกอบการค้าชายแดน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.6 เป็นเงินสด ทั้งนี้พบว่าสินค้าหรือธุรกิจการค้าชายแดน ร้อยละ 50.4 มีมูลค่าต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท มี ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ เก็บสินค้าไว้ในร้านมากที่สุด **เหตุผลหลัก**ที่ทำให้พื้นที่บริเวณชายแดนอำเภอแม่สาย กลายเป็นจุดขายที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการขายสินค้า เนื่องจากเป็นอำเภอที่คนมาท่องเที่ยวจำนวนมาก และมีชื่อเสียงในด้านสินค้าที่มีราคาถูก ประกอบกับสามารถข้ามชายแดนไปยังประเทศพม่า ได้อย่างสะดวกกว่าด่านในเขตจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าจำนวนมากในอำเภอแม่สาย จึงเป็นเหตุให้เกิดการขยายตลาดในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ผู้ขายส่วนใหญ่ไม่ใช่คนไทย แต่เป็นชาวพม่าที่มีการหาบสินค้ามาขายที่ตลาดในตอนเช้าและกลับเข้าพม่าในตอนเย็น สินค้าที่จำหน่ายในบริเวณชายแดนอำเภอแม่สายฝั่งไทย จะเป็นสินค้าทั้งอุปโภคและบริโภค ซึ่งหากดูผิวเผินแล้วเหมือนว่าสินค้าเหล่านี้ได้นำมาจากจีนและจากฝั่งพม่า ในความเป็นจริงแล้วสินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากในประเทศไทย

ในเรื่องของความรู้-ความเข้าใจเรื่องข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีนนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการในพื้นที่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) และไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) เนื่องจากการค้าชายแดนเป็นลักษณะของการซื้อมาขายไป ที่ไหนให้ราคาต่ำกว่าก็ซื้อ และจำหน่ายสินค้าตามความต้องการของลูกค้า เป็นหลัก ผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญกับสภาพเศรษฐกิจว่าในช่วงไหนมีสภาพเศรษฐกิจดีหรือเป็นช่วงวันหยุดที่มีนักท่องเที่ยวมากเพื่อเตรียมตัวรับมือมากกว่า อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการคิดว่า FTA ไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง เพราะไม่ว่าก่อนหรือหลังการมีข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ก็สามารถค้าขายได้ตามปกติ สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีการส่งสินค้าผ่านชายแดนพม่า นั้น จะเป็นผู้ประกอบการคนกลางที่รับสินค้าจากบริษัทใหญ่หรือโรงงานที่กรุงเทพฯ และบางครั้งจะเป็นบริษัทใหญ่จากกรุงเทพฯ มานำส่งสินค้าเอง ทั้งนี้ผู้ประกอบการเกือบทั้งหมดไม่ทราบว่า มีข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน แม้จะมีบางส่วนที่ทราบก็ไม่รู้ในสาระสำคัญ เช่น มีความเข้าใจว่าข้อตกลงการค้าเสรี คือ เขตปลอดภาษี โดยจะเข้าใจว่าการค้าขายไม่ต้องเสียภาษี

การค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จากการศึกษายังพบว่าการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน กลุ่มของผู้ประกอบการค้าชายแดนนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ทำการค้า ไม่มีการตั้งบริษัทนำเข้าและส่งออกแต่อย่างใด ส่วนมากเป็นสาขาของบริษัทชิปปิง (Shipping) ที่มาจากภายนอกพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการที่นำเข้าและส่งออกจะอยู่ที่อื่นและใช้บริการของบริษัทชิปปิงในการอำนวยความสะดวกการนำเข้าและส่งออกแทน ซึ่งหากพิจารณาจากการศึกษาของนิภาวรรณ วิชัยและคณะ (2549) ที่ว่าการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน (FTA) ทำให้การค้าระหว่างประเทศไทย-จีนด้านอำเภอเชียงแสนมีมูลค่าเพิ่มขึ้น แต่ประชากรในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการนำเข้า-ส่งออกสินค้าหมวด FTA (07-08) เนื่องจากสินค้าที่ส่งออกไม่ได้มีแหล่งผลิตอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน สะท้อนให้เห็นได้ว่าผลกระทบของ FTA ส่งผลต่อภายนอกพื้นที่มากกว่าภายในพื้นที่

เช่นเดียวกันกับอำเภอเชียงของบริเวณท่าเรือไม่มีผู้ประกอบการที่นำเข้าและส่งออก แม้จะมีแต่ก็เป็นผู้ประกอบการที่นำเข้าและส่งออกส่วนมากค้าขายกับประเทศลาว ประเทศเดียว ดังนั้นผู้ประกอบการจึงให้ความเห็นว่า FTA ไทย - จีนจึงไม่น่ามีผลกระทบต่อธุรกิจของตน

ส่วนสรุปในส่วนของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่พื้นที่จังหวัดเชียงรายในเขตอำเภอพาน ร้อยละ 33.5 อำเภอเทิง ร้อยละ 15.3 อำเภอเชียงของ ร้อยละ 15.0 อำเภอเวียงเชียงรุ้ง ร้อยละ 11.3 และจังหวัดเชียงใหม่ในเขตอำเภอฝาง ร้อยละ 25.0 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นคนในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 94.0 เป็นคนต่างจังหวัด โดยในจำนวนเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 ตัวอย่างพบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.3 เพศหญิง ร้อยละ 42.8 และอยู่ในช่วงอายุ 41- 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 1,000 บาท และสูงสุดไม่เกิน 30,000 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,448.25 บาท

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรภายหลังจากการมีข้อตกลงเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) โดยภาพรวม สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตและปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะทางการค้า โดยเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย พบปัญหาในด้านต้นทุนการผลิตมากกว่าปัญหารูปแบบหรือลักษณะทางการค้า ส่วนเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาในด้านรูปแบบหรือลักษณะทางการค้ามากกว่าปัญหาในด้านต้นทุนการผลิต และยังพบปัญหาเกี่ยวกับการตลาดเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ทั้งนี้เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงจัดตั้งเขตเสรีการค้ากับจีน คิดเป็นร้อยละ 90.0 และร้อยละ 69.0 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ต่างก็ไม่เห็นด้วยกับการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย-จีน คิดเป็นร้อยละ 62.7 และร้อยละ 92.0 ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมากเป็นผู้ปลูกหัวหอมใหญ่ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำข้อตกลงการค้าเสรีอย่างมากโดยมีหัวหอมราคาถูกจากจีนจำนวนมากเข้ามาตีตลาดไทย ทำให้เกษตรกรเชียงใหม่ส่วนมากไม่เห็นด้วยกับการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีมากกว่า

เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีความคิดเห็นว่าการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย-จีน ไม่มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้า ขณะที่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ กลับเห็นว่าการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย – จีน มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้าระดับมาก

เกษตรกรทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) โดยเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

10.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษานี้ มีข้อจำกัดที่สำคัญ ดังนี้

(1) การวิจัยเลือกวิเคราะห์ข้อมูลแบบข้อมูลภาคตัดขวางโดยใช้ข้อมูลปี 2549 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ข้อตกลง FTA ใช้บังคับได้เพียง 3 ปี ความจำกัดบางประการ เช่น การไม่ได้นำเอาผลกระทบในช่วงเวลา ก่อน-หลังปี 2549 มาพิจารณาประกอบมากไปกว่าการพิจารณาถึงอัตรา การเปลี่ยนแปลง หรือการพยากรณ์ผลกระทบที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต เป็นต้น

(2) ผลกระทบของการค้าชายแดนภาคเหนือจากข้อตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีมุ่งที่จะวิเคราะห์ผลที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ ผู้ประกอบการ และเกษตรกร จึงได้ใช้วิธีการศึกษาแบบเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามการค้าชายแดนในประเภทสินค้าที่แตกต่างกันออกไปมีลักษณะที่หลากหลาย ซึ่งอาจต้องการวิธีการวิเคราะห์เจาะจงสำหรับประเภทสินค้าหรือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ผู้บริโภค เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนในพื้นที่ เช่น ศุลกากร ด่านตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และ

ปกครอง สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและแรงงานจังหวัด ตัวแทนทางการเงินและสถาบันการเงิน กลุ่มแรงงานในพื้นที่และแรงงานต่างด้าวที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน เป็นต้น

(3) การศึกษานี้ไม่ใช้การประเมินผลกระทบในลักษณะมหภาค ซึ่งต้องมีการใช้เครื่องมือทางสถิติขั้นสูง เช่น Computable General Equilibrium ซึ่งต้องมีจำนวนข้อมูลหรือรายละเอียดของข้อมูลที่มากกว่าการศึกษาในครั้งนี้

(4) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีระยะเวลาในการศึกษาและงบประมาณที่จำกัด จึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำกัด เช่น การจัดระบบ ในการสำรวจข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถาม จำนวนตัวอย่างและพื้นที่ที่เก็บตัวอย่างไม่เพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างครอบคลุมทั่วภาคเหนือ

ด้วยเหตุผลข้างต้นการศึกษาผลกระทบของการค้าชายแดนภาคเหนือจากข้อตกลงการค้าเสรี จึงอาจมีประเด็นในการศึกษาที่สามารถหาได้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้นหากพิจารณาโดยใช้กลุ่มประชากรในพื้นที่ หรือกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น และเทคนิคทางสถิติที่วิเคราะห์ที่แตกต่างไปจากการศึกษาในครั้งนี้

10.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

(1) ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ในกลุ่มของผู้ประกอบการค้าชายแดนนั้นอาจต้องให้การสัมภาษณ์ในลักษณะเชิงลึก (Dept interviews) เนื่องจากผู้ประกอบการค้าชายแดนมักไม่ค่อยให้ความร่วมมือเนื่องจากมีผู้มาสัมภาษณ์บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และมักให้เหตุผลว่าไม่ค่อยมีเวลา ประกอบกับการเปิดเผยตัวเองจำเป็นต้องใช้ผู้ที่ความสนิทสนมหรือสายสัมพันธ์ที่ต้องรู้จักกันมาเป็นเวลานาน ข้อมูลที่ได้รับจึงอาจมีส่วนรายละเอียดที่ยากในการเข้าถึง ดังนั้นการนำผลการศึกษาไปใช้ในการอ้างอิงจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยตระหนักถึงข้อจำกัดในการศึกษาที่ได้กล่าวไป

(2) ในการศึกษาครั้งนี้มีการกำหนดขอบเขตในการศึกษาเน้นไปในกลุ่มของผู้ประกอบการค้าชายแดนและเกษตรกรเท่านั้น หากมีการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต ควรมีการขยายขอบเขตของกลุ่มประชากรให้มากขึ้น เช่น การพิจารณาแยกกลุ่มประชากร ที่อยู่ใน ภาคการเงิน การธนาคาร ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง ในระดับภาคและประเทศ เป็นต้น

(3) ในการสำรวจภาคสนาม เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาและงบประมาณ รวมถึงความร่วมมือของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้จำนวนตัวอย่างและพื้นที่ที่เก็บข้อมูลอาจมีไม่เพียงพอที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการเพิ่มจำนวนตัวอย่างและพื้นที่ที่เก็บข้อมูลให้ครอบคลุมมากขึ้นเพื่อให้เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร

(4) การศึกษาไม่สามารถครอบคลุมไปถึงผลกระทบของแรงงานต่างด้าวในเขตแนวชายแดนจังหวัดเชียงราย เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงและความปลอดภัยของผู้สัมภาษณ์เนื่องจากการสำรวจในเบื้องต้นประสบปัญหากับความลำบากในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยเฉพาะตัวของผู้ประกอบการและความลำบากในการสื่อสารกับแรงงานต่างด้าวแต่อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบการเคลื่อนย้ายแรงงานจำนวนมากที่ไป-มา ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเป็นไปอย่างคึกคัก ดังนั้นหากมีการศึกษาในอนาคตที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศไทย จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ

(5) การศึกษาถึงบทบาทของพ่อค้าปลีกระหว่างประเทศโดยเฉพาะในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายซึ่งมีพ่อค้าปลีกจากประเทศพม่า หาบสินค้าเข้ามาจำหน่ายในตลาดจำนวนมาก รวมถึงพ่อค้าชาวจีนในอำเภอเชียงแสน ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้ในอนาคตอาจจะเป็นแหล่งที่มีแต่ผู้ประกอบการจากประเทศเพื่อนบ้าน ควรทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(6) การศึกษาถึงผลกระทบที่ผู้บริโภคได้รับจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) และการสำรวจเกษตรกรในเขตที่มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ทั่วประเทศ ไม่เฉพาะภาคเหนือเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) การวิเคราะห์ผลกระทบในระดับมหภาคถึงผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการสำรวจความคิดเห็นในระดับประเทศหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชากรในพื้นที่

(2) การกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจส่วนมากไม่ทราบถึงข้อตกลงการค้าเสรีหรือ ดังนั้นควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้เข้าถึงชุมชนระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง

(3) เร่งปรับระบบการผลิตเกษตรปลอดภัยเพื่อเตรียมการรองรับความเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดอย่างแน่นอนจากมาตรการด้านสุขอนามัยที่เข้มข้นมากขึ้นในอนาคตสำหรับสินค้าเกษตรที่จะนำเข้าไปยังจีน รวมทั้งต้องพัฒนาเกษตรกรให้สามารถพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคากับสินค้าระดับเดียวกับจีน รวมทั้งต้องมีมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับสินค้าเกษตรนำเข้าด้วยเช่นกัน

(4) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาให้สินค้าเกษตรไทยสามารถปรับตัวและสามารถแข่งขันกับจีนได้ ซึ่งอาจส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรให้กลายเป็นสินค้าหลากหลายชนิดที่มีคุณภาพสูง ทำให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการขายสินค้าในตลาดล่าง เช่นเดียวกับจีน เช่น ภาครัฐควรมีมาตรการอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจาก การปลูกพืชทดแทน ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถทำให้เกษตรกรได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของสภาพการแข่งขันของสินค้า โดยเฉพาะพืชที่สำคัญ เช่น หอมหัวใหญ่ เพื่อเตรียมตัวรับมือกับการที่มีผลผลิตจากจีน หรือ ฮอลแลนด์ เข้ามาภายในประเทศเพิ่มความหลากหลายในผลผลิต หรือทางเลือกให้กับผู้บริโภคภายในประเทศมากขึ้น

(5) ควรมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ภาคเหนือในการเจาะตลาดจีนตอนใต้ อันได้แก่ มณฑลยูนนานอย่างจริงจัง เพื่อทราบความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าในตลาดดังกล่าว และแสวงหาสินค้าเกษตรที่โดดเด่นในพื้นที่ภาคเหนือเพื่อทดสอบตลาดและสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

(6) การบังคับใช้หรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าในหมวดสินค้าอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหมวดผักและผลไม้ ทั้งนี้ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การค้าที่เปลี่ยนแปลงไป รวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันสินค้าที่ไม่มีคุณภาพและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรวรรณ สังขกร และคณะ. ผลกระทบจากการเป็นเมืองท่าของอำเภอเชียงแสนและอำเภอ
เชียงของ จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2547.

กรมการค้าต่างประเทศ. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องเปิดประตูเชื่อมเศรษฐกิจชายแดนไทย
ไปจีนตะวันตก วันที่ 13 สิงหาคม 2545 ณ โรงแรมปรีณัฐพาเลซ. กรุงเทพฯ:
กรมการค้าต่างประเทศ, 2545.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. **เส้นทางอนาคต ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย - จีน.**
กรุงเทพฯ: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545.

กรรณิกา เพชรแก้ว. “การค้าและการขนส่งทางเรือในแม่น้ำโขง: ผลกระทบต่อผู้ประกอบการ
ไทย”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2547.

กรรณิการ์ ธรรมรัตน์. “ผลกระทบของการปิดด่านชายแดนต่อการค้าชายแดนไทย-พม่า: ศึกษา
กรณีอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

กาญจนา โชคदार. **ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน.**
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

"การค้าไทย-จีนปี 2545: ไทยขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น 100%." **กระแสรศรศน์** 8, 1281 (2545).
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tfrc.co.th> (25 มกราคม 2545).

กองบรรณาธิการอนุสาร อสท. **เส้นทางสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ไทย-เมียนมาร์-จีนตอนใต้.**
กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2535.

เครือข่ายแม่น้ำเอเซียตะวันออกเฉียงใต้. **คำให้การของคนทำนน้ำ.** เชียงใหม่: วนิตาเพรส,
2549.

คณะกรรมการเพื่อโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ หอการค้า 10 จังหวัดภาคเหนือ. **จุดประกาย
สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ.** เชียงใหม่: คณะกรรมการเพื่อโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ
หอการค้า 10 จังหวัดภาคเหนือ, 2547.

คณะทำงานร่วมธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว. **ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว (นครพนม-คำม่วน และเชียงราย-บ่อแก้ว)**
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2539.

- ชูศักดิ์ ไตรศรีศิลป์. สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (ไทย-พม่า-จีน-ลาว) ยุทธศาสตร์ห้าเชียงใหม่ (เชียงราย เชียงใหม่ เชียงตุง เชียงตุง เชียงรุ้ง เชียงของ). เชียงราย: ไม่ระบุปีที่พิมพ์.
- ชูศรี เทียศิริเพชร. การเพิ่มศักยภาพการกระจายสินค้าระหว่างภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยและจีนตอนใต้โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS). เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ซีโม โอม. "การปฏิสังขรณ์ร่องน้ำแม่น้ำโขงตอนบน". วารสารแม่น้ำโขง 2, 14 (มิถุนายน): 29. 2546.
- จิตติวรรณ ศรีเจริญ. ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ดวงกมล สุนทรขันธ์. การศึกษาผลกระทบต่อไทยเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก โดยใช้แบบจำลอง GTAP. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ด้านศุลกากรเชียงใหม่. รายงานผลการปฏิบัติงาน ปี 2548. เชียงราย: ด้านศุลกากรเชียงใหม่, 2548.
- ด้านศุลกากรแม่สาย. การกิจและผลการดำเนินงาน ปี 2548. เชียงราย: ด้านศุลกากรแม่สาย, 2548.
- ด้านศุลกากรเชียงใหม่. ข้อมูลการลักลอบหนีศุลกากร. (เอกสารไม่เผยแพร่), 2545.
- ดิเรก พงศ์มพัฒน์ และคณะ. ผลกระทบของการเปิดเสรีต่อแรงงานไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ธนวัฒน์ ภัทมูข และคณะ. "การประเมินมาตรการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้ากระเทียมของกรมศุลกากร โดยศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่จังหวัดเชียงราย". รายงานการศึกษาวิชา รศ.870 (การศึกษาตามแนวทาง). กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. มณฑลยูนนาน. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2546.
- _____. มณฑลยูนนาน. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2548.
- _____. ลาว. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2548.
- _____. สหภาพพม่า. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2548.

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. คณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยวิชาการ สาขาภาคเหนือ กับฝ่ายวิชาการและฝ่ายการต่างประเทศ. รายงานผลการศึกษาศึกษาการค้าชายแดน ไทย-พม่า(อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และอำเภอเมือง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2537.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาค และสาขาย่อยนโยบายการเงิน. การค้าชายแดนไทยกับเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ: มาเลเซีย พม่า จีนตอนใต้ ลาวและกัมพูชา. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคเหนือ. รายงานเศรษฐกิจพม่า จีนตอนใต้ และโครงการ GMS ฉบับที่ 2/2548 (เมษายน-มิถุนายน 2548). เชียงใหม่: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548.
- _____. รายงานเศรษฐกิจพม่า จีนตอนใต้ และโครงการ GMS ฉบับที่ 3/2548(กรกฎาคม – กันยายน 2548) เชียงใหม่: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548.
- _____. รายงานเศรษฐกิจพม่า จีนตอนใต้ และโครงการ GMS ฉบับที่ 1/2549 (มกราคม – มีนาคม 2549) เชียงใหม่: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549.
- นิจดา เตชะเจริญวิกุล. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อธุรกิจบริเวณชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- นิพนธ์ ไชยมงคล. “การศึกษาสถานการณ์การค้าเสรีไทย-จีน”. เชียงใหม่: รายงานวิจัยประจำปี 2547. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการหลวง, 2547.
- นิภาวรรณ วิชัย และคณะ. โครงการศึกษาภาพรวมธุรกิจท้องถิ่นอำเภอเชียงแสน: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. เชียงราย: 2549.
- นิสิต พันธมิตร. “ปัญหาการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย, เชียงใหม่, น่าน, แม่ฮ่องสอน”. รายงานวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- บุญสวาท พฤทธิกันนท์ และคณะ. การขยายสู่ทางการค้าระหว่างประเทศจีนตอนใต้กับภาคเหนือของประเทศไทย. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2547.
- บริษัททีเอ็มคอลล์ดิงแอนด์แมเนจเม้นท์ จำกัด. “การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง”. รายงานฉบับสมบูรณ์ (รายงานหลัก) เสนอต่อสำนักงานนโยบายและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2547.

- ปัญญา คูอาริยะกุล. “ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้าชายแดนในจังหวัดน่าน”. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ประคอง รักษ์วงศ์. “อุปสรรคการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ”. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- พิษณุ เหริยภูมิหาสาร และคณะ. **ถอดเก๋ิดมังกร ตอน ลัดร่ายรายมณฑล**. กรุงเทพฯ: 2548
- ประคอง รักษ์วงศ์. “อุปสรรคการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ”. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- พัฒนา ช้วนรักษธรรม. “การลักลอบหนีศุลกากรและปัญหาการป้องกันและปราบปราม”. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักบริการคอมพิวเตอร์ และสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI). **แผนการลงทุนจังหวัดเชียงราย**. 2537.
- มานัส เรื่องจิตชัชวาล. “พฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของพ่อค้าชายแดนในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- ยุทธนา หิยมการุณ และคณะ. “การประเมินมาตรการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้ากระเทียมของกรมศุลกากร โดยศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่จังหวัดเชียงราย”. การศึกษาตามแนวพระราชดำริศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- ลือชัย จุลาสัย และคณะ. **เศรษฐกิจภาคเหนือประเทศไทย: ปัจจุบันและอนาคต**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2538.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. **เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. **สารานุกรมเศรษฐกิจจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ, 2548.
- วารินทร์ วงษ์หาญเขาว์ และคณะ. **ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง**. กรุงเทพฯ: สถาบันยุทธศาสตร์การค้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์. **นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของมณฑลยูนนาน: เอกสาร**

ประกอบการสัมมนาเรื่องเส้นทางและโอกาสการค้าการลงทุนของไทยในจีนตอนใต้ วันที่ 20 ธันวาคม 2545 ณ อาคารอเนกประสงค์ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ. เชียงใหม่: ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ, 2545.

วินัส ฤชาชัย และคณะ “ผลกระทบการสร้างทาง R3A ต่อการค้าและการลงทุนในเขตภาคเหนือ – ตอนบน – สปป.ลาว. (อยู่ในระหว่างการจัดพิมพ์) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2550

สถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการดำเนินการตามความตกลงด้านการขนส่งทางถนนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.** กรุงเทพฯ: สถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สมมะโน ณ เชียงใหม่. ศูนย์กลางการค้าและเส้นทางการค้าในอาณาจักรล้านนาไทย ช่วง พ.ศ. 1839 - 2442. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศูนย์พัฒนาภาคเหนือ. **แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนภาคเหนือ.** เชียงใหม่: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **การศึกษาความเหมาะสมการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544.

_____. **เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชียงราย: ประตูลู่สู่เงินตะวันตก.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/econSocial/spetialDev/attachment/data12.doc>.

(16 พฤศจิกายน 2547).

_____. <http://www.nesdb.go.th/econSocial/macro/NAD.htm#gpp>. (พฤศจิกายน 2547)

_____. http://www.nesdb.go.th/Portals/0/eco_datas/account/gpp/book/bookgpp_2548.pdf (20 กรกฎาคม 2548)

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย. **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี**

2542. เชียงราย: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2542.

_____. **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี 2543.** เชียงราย: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2543.

_____. **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี 2544.** เชียงราย: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2544.

_____. **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี 2545.** เชียงราย: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2545.

_____. **สถิติมูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำเดือน มกราคม - กันยายน 2546.** เชียงราย: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2546.

_____. **สถิติมูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำเดือน มกราคม - กันยายน 2546-2549.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://skyd.norg/html/sekhi/60/028-kong.html>. (26 พฤษภาคม 2549).

สุรเกียรติ์ เจนวนวนศิริชัย. “ความต้องการของนักธุรกิจท้องถิ่นต่อการลงทุนในเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2547.

สุรศักดิ์ เลี่ยมเลิศ. “การค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย : ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า และการป้องกันและปราบปรามของกรมศุลกากร”. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

สุทธิศักดิ์ ปวรวิสันต์. “ประวัติการบุกเบิกเส้นทางแม่น้ำโขง” หนังสือเชียงราย “เชียงราย 2000” ฉบับที่ 24 ปีที่ 1 เดือนมกราคม 2538.

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์. **การพัฒนาพื้นที่ของการค้าและบริการเมืองชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชา ภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

ศุภริดา อติศรศุภพงษ์. “การค้าชายแดนในอำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

อารดา มงคลโรจน์สกุล. “การดำเนินธุรกิจของผู้นำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนบริเวณชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2546.

_____. แม่น้ำโขง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://skyd.norg/html/sekhi/60/028-kong.html>. (26 พฤษภาคม 2549).

องอาจ สุขุมลวรรัตน์. “การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ : กรณีศึกษาอำเภอแม่สายและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

อำเภอเชียงของ. “บรรยายสรุปผลการดำเนินงานอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย”. 2548 (อัดสำเนา).

อำเภอเชียงแสน. “รายงานสรุปผลการดำเนินงานอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย”. 2548. (อัดสำเนา).

อำเภอแม่สาย. “บรรยายสรุปผลการดำเนินงานอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”. 2548. (อัดสำเนา).

จังหวัดเชียงราย. บรรยายสรุปจังหวัดเชียงราย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: www.chiangrai.go.th (2547).

ภาษาอังกฤษ

Andrew Walker. **The Legend of the golden Boat: Regulation, trade and Traders in the borderlands of Laos, Thailand, China, and Burma**, University of Hawaii Press. Honolulu, USA. 1999

Chuthatip Maneepong. “**Dynamics of Industrial Development in Border Towns; Case Studies of Thailand**”. Doctoral dissertation. University of New SouthWales, 2003.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ภาคผนวกที่ 1.1

จุดผ่านแดนและการค้าชายแดน

จุดผ่านแดน หมายถึง ช่องทางที่ทางราชการกำหนดขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์สำหรับให้ประชาชนเดินทางผ่านเข้า-ออก เขตแดนทางบกระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนรวมทั้งทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน

ประเภทของจุดผ่านแดน เมื่อพิจารณาตามสภาพภูมิศาสตร์ ความเหมาะสม ความสำคัญและสถานการณ์ในพื้นที่ประกอบ แบ่งจุดผ่านแดนเป็น 5 ประเภท คือ

1. จุดผ่านแดนถาวร (Permanent Crossing Point) เป็นจุดผ่านแดนที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลของประเทศที่มีพรมแดนเป็นเขตแดนทางบกติดต่อกัน ประกาศเปิดให้มีการสัญจรไป-มาทั้งบุคคลและสิ่งของและยานพาหนะ มีการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพิธีการศุลกากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ของไทยและดำเนินการตรวจคนเข้าเมือง และพิธีการศุลกากรตามกฎหมายของประเทศที่มีพรมแดนเป็นเขตแดนทางบกติดต่อกัน เพื่อการค้าและการท่องเที่ยว เช่น จุดผ่านแดนแม่สาย

2. จุดผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Crossing Point) เป็นจุดผ่านแดนที่ทางราชการไทยประกาศเปิดให้มีการสัญจรไปมาของบุคคลและ/หรือยานพาหนะของประเทศไทยกับประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันทางบก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใดการหนึ่งโดยเฉพาะในห้วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน เมื่อครบกำหนดเวลาหรือบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะแล้วจะประกาศปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวทันที เช่น นำเข้าและส่งออกสินค้าบางอย่าง การส่งผู้อพยพกลับประเทศ การส่งสิ่งของช่วยเหลือประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันขององค์การระหว่างประเทศ เป็นต้น

3. จุดผ่อนปรนการค้า (Check Point for Border-Trade) เป็นจุดผ่านแดนที่จังหวัดชายแดนจะประกาศเปิด โดยมีวัตถุประสงค์ผ่อนปรนให้มีการค้าขายบริเวณชายแดนในพื้นที่ที่มีเขตแดนทางบกติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกำหนดประเภทสินค้าที่ทำการค้าขายและจำนวนวงเงินได้ที่ทำการค้าขายผ่านจุดผ่อนปรน เท่าที่จำเป็นต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ ปัจจุบันผ่อนปรนให้ทำการค้าขายได้ในวงเงินไม่เกิน 500, 000 บาทต่อคนต่อวัน

4. ทางอนุมัติเฉพาะคราวตามกฎหมายศุลกากร เป็นช่องทางการค้าที่เปิดสำหรับนิติบุคคลกระทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนทางบกติดต่อกันโดยไม่จำกัดมูลค่าทางการค้า โดยมีหน่วยงานของกรมศุลกากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ที่รับผิดชอบกำหนดช่องทางและเส้นทางขนส่งสินค้าไปยังท่าทำการศุลกากรเป็นการเฉพาะคราวนอกเหนือจากช่องทางและเส้นทางปกติที่กำหนดไว้โดยกฎกระทรวงการคลัง ณ จุดผ่านแดนถาวร

5. ช่องทางตามธรรมชาติ เป็นช่องทางผ่านแดนบริเวณชายแดนที่ประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศที่มีพรมแดนเป็นเขตแดนทางบกติดต่อกันสำหรับใช้เดินทางผ่านแดนเข้า-ออกต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตปัจจุบัน เพื่อไปมาหาสู่ระหว่างญาติพี่น้องรวมทั้ง จุดผ่านแดนตามข้อ 2 และ 3 ที่ได้ประกาศยกเลิกแล้ว เมื่อหมดภารกิจหรือหมดความจำเป็น แต่ประชาชนยังคงใช้เส้นทางเข้า-ออกอยู่

การเปิดจุดผ่านแดน การเปิดจุดผ่านแดน การยกฐานะจุดผ่านแดนที่เปิดอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับมติที่ประชุมของคณะกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการเปิดจุดผ่านแดนแต่ละประเภทได้ดังนี้

1. จุดผ่านแดนถาวร (Permanet Crossing Point) เป็นนโยบายเพื่อการค้าและการสัญจรของบุคคล ยานพาหนะ รวมทั้งการเดินทางเข้า-ออก ของบุคคลจากประเทศที่สาม ให้เป็นไปตามระบบสากลด้วยความตกลงในการสัญจรข้ามแดนระหว่างรัฐบาลไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนเป็นเขตแดนทางบกติดต่อกัน โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์และแนวทางดังต่อไปนี้

(1) มีปริมาณการค้าและการเดินทางเข้า-ออกของบุคคลมากและสม่ำเสมอ หรือเป็นพื้นที่พรมแดนที่มีโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจการค้าหรือด้านอื่นที่สำคัญของทั้งสองประเทศ

(2) มีความพร้อมด้านคมนาคม เป็นจุดหรือช่องทางเชื่อมโยงด้านคมนาคมกับเมืองหลักของแต่ละประเทศ หรือในระดับภูมิภาคหรืออนุภูมิภาค

(3) มีความพร้อมของส่วนราชการ และหน่วยงานดูแลอำนวยความสะดวกและปฏิบัติงาน

(4) เป็นการตกลงในระดับนโยบายของรัฐบาล ที่เห็นพ้องต้องกันทั้งสองประเทศอย่างเป็นทางการ

(5) ไม่มีปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงทั้งก่อนและหลังเปิดจุดผ่านแดนถาวร หากมีต้องได้รับการแก้ไขจนไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป

(6) พิจารณาประกอบกับการพิจารณาจุดอื่นๆ ที่ใกล้เคียง หรือมีความเกี่ยวพันกันในภาพรวม เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด หรือการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(7) การก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ บริเวณจุดผ่านแดนต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน

2. จุดผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Crossing Point) เป็นนโยบายเปิดเพื่อการใด การหนึ่งโดยเฉพาะและมีกำหนดเวลาและวัตถุประสงค์แน่นอน โดยพิจารณาหลักเกณฑ์และแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) เปิดเป็นการเฉพาะกิจเพื่อเหตุฉุกเฉินจำเป็นเฉพาะชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการค้า และในบริเวณนั้นหรือบริเวณใกล้เคียงไม่มีจุดผ่านแดนประเภทอื่น หรือมีแต่ไม่สามารถใช้หรือไม่เหมาะสมกับการใช้ด้วยเหตุผลต่างๆ

(2) อำนาจการเปิดเป็นของกระทรวงมหาดไทย โดยการประสานกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวเป็นอำนาจของกระทรวงมหาดไทยจะประกาศเปิด โดยปกติจะเสนอให้คณะอนุกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดน สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ มีมติเห็นชอบก่อน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

3. จุดผ่อนปรนการค้า (Check Point for Border Trade) สภาพความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดเป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการเปิดจุดผ่อนปรนการค้าเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกจังหวัดชายแดน และพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง จะไม่มีการเรียกเก็บภาษีอากรสินค้าที่นำเข้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในปริมาณเล็กๆ น้อยๆ ณ จุดผ่อนปรนการค้า แต่กานนำเข้าสินค้าที่มีลักษณะเป็นการค้าเพื่อเอากำไร จะต้องเสียภาษีอากรตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) เปิดตามเจตนารมณ์ของการเปิดจุดผ่อนปรนการค้าอย่างแท้จริง กล่าวคือเพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคเล็กๆ น้อยๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ประกาศเปิดและพิจารณาความเหมาะสมในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ วัน เวลา ประเภทและมูลค่าการค้าของการผ่อนปรนการค้าและหลักเกณฑ์วิธีการเข้า-ออก

(2) ถือเป็นนโยบาย ในการส่งเสริมให้มีจุดผ่อนปรนการค้านอกจากเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้าระดับประชาชนกับประชาชนแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศด้วย

(3) การก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ บริเวณจุดผ่านแดนต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน

ช่องทางตามกฎหมายศุลกากรหรือทางอนุมัติเฉพาะคราว

(1) การเปิดเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมศุลกากร ตามมาตรา 5 ทวิแห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 โดยอยู่ในขอบเขตที่เจ้าหน้าที่งานศุลกากรสามารถเข้าควบคุมและให้การนำเข้า-ส่งออกสินค้าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

(2) การปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรในพื้นที่ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคง

ภาคผนวกที่ 1.2

จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนด้านพม่า

จุดผ่านแดนถาวร

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	เวลาเปิด-ปิด
1	เชียงราย	สะพานข้ามแม่น้ำสาย เขต สุขาภิบาลแม่สาย อ.แม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	6.30 -18.30 น.
2	ตาก	บ.ริมเมย ม. 2 ต.ท่าสายลวด อ.แม่สอด	เมืองเมียวดี รัฐกะเหรี่ยง	6.30-18.30 น.

จุดผ่อนปรน

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	เวลาเปิด-ปิด
1	เชียงราย	ท่า บ.เหมืองแดง ต.แม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
2	เชียงราย	ท่า บ.ปางห้า ต.เกาะช้าง อ.แม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
3	เชียงราย	ท่า บ.สายลมจอย ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
4	เชียงราย	ท่า บ.เกาะทราย ต.แม่สาย อ.แม่สาย	เมืองท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
5	เชียงราย	บ.สบรวก ม.1 ต.เวียง อ.เชียงแสน	เมืองพง รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
6	เชียงใหม่	ช่องทางกัวผาออก บ.อรุโณทัย ม. 10 ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว	เมืองสาต รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
7	เชียงใหม่	ช่องทางหลักแต่ง บ.เปียงหลวง อ. เวียงแหง	เมืองเต๊ะ รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.
8	แม่ฮ่องสอน	อ.แม่เจ้า จ.ดอยก่อ รัฐคะยา	อ.แม่เจ้า จ.ดอยก่อ รัฐคะยา	6.30 -18.00 น.
9	แม่ฮ่องสอน	ช่องทาง บ.ห้วยผึ้ง ม.4 ต.ห้วยผา อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	รัฐฉาน	6.30 -18.00 น.

ภาคผนวกที่ 1.3

จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนด้าน สปป. ลาว

จุดผ่านแดนถาวร

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	เวลาเปิด-ปิด	หมายเหตุ
1	เชียงราย	ด่าน อ.เชียงของ	เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว (ด่านสากล)	08.00-18.00 น.	มติ ครม. 20 ธ.ค. 2531 ลาว ยกกระต๊อเมื่อ 29 ธ.ค. 2532
2	เชียงราย	ด่าน บ. เชียงแสน อ.เชียงแสน	เมืองตันผิง แขวงบ่อแก้ว (ด่านท้องถิ่น)	08.00-18.00 น.	มติ ครม. 8 เม.ย. 2532 (JC8 ฝ่ายลาวตกลงจะ ยกกระต๊อเป็นด่านสากล)
3	น่าน	ด่าน บ. ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ	บ. น้ำเงิน เมืองเงิน แขวงไชยบุรี (ด่านท้องถิ่น)	08.00-18.00 น.	มติ ครม. 21 ก.ย. 2536

จุดผ่อนปรน

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	เวลาเปิด-ปิด	หมายเหตุ
1	เชียงราย	บ.แจ่มป่อง ต. หล่างาว กิ่ง อ.เวียงแก่น	บ.ด่าน เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว	08.00-18.00 น. ทุกจุด (ฝ่ายลาวยังไม่ ได้เปิดทุกจุด)	28 ส.ค. 2537
2	เชียงราย	บ.ร่มโพธิ์ทอง (เลาเจอ) ม. 9 ต.ดับเต่า อ.เทิง	บ.ปางไฮ เมืองคอบ แขวง ไชยบุรี		16 ต.ค. 2541
3	เชียงราย	บ.สวยดอก ม. 8 ต.บ้านแซว	บ.สีเมืองงาม แขวงบ่อแก้ว		16 ต.ค. 2541
4	เลย	ด่านบ้านปากห้วย ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	เมืองแก่นท้าว แขวงไชย บุรี (ด่านท้องถิ่น)		27 ต.ค. 2541
5	พะเยา	บ.ฮวก ต.ภูซาง กิ่ง อ.ภูซาง	บ.ปางบอน เมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี	08.00 -18.00 น.	25 ม.ค. 2536 (JC8 ผ่านลาว ยกกระต๊อเป็น ท้องถิ่น)
6	น่าน	บ.ห้วยสะแดง ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง	บ.ป่าห้วย เมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี	08.00 -18.00 น. (เสาร์-อาทิตย์)	24 มี.ค. 2536
7.	น่าน	บ.ใหม่ชายแดน ต.ชนแดน อ.สองแคว	บ.เตสอง เมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยบุรี	08.00 -18.00 น. (วันที่ลงท้ายด้วย เลข 5)	5 มิ.ย. 2532
8	อุดรดิษฐ์	บ.ห้วยตาง ต.บ้านโคก อ.บ้านโคก	บ.ขอนแก่น เมืองบ่อเตน แขวงไชยบุรี	ทุกวันอังคารถึง 18.00 น. ทุกเสาร์ ถึง 18.00 น.	15 พ.ย. 2538
9	อุดรดิษฐ์	บ.ห้วยสะแหว ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง	บ.ผาแก้ง (บวมลาว) เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี	ทุกวันอังคารถึง 18.00 น. ทุกเสาร์ ถึง 18.00 น.	15 พ.ย. 2538

ภาคผนวก 2

ตารางภาคผนวกที่ 2.1 สถิตินิคมค้านำเข้า – ส่งออกทางด่านศุลกากรแม่สาย

จังหวัดเชียงรายประจำปีงบประมาณ 2544

หน่วย: บาท

รายละเอียด	สินค้านำเข้า	สินค้าส่งออก
ตุลาคม 2543	5,032,325.76	167,401,214.94
พฤศจิกายน 2543	7,001,759.35	259,020,424.06
ธันวาคม 2543	4,481,352.38	136,238,642.23
มกราคม 2544	15,548,257.00	80,178,076.38
กุมภาพันธ์ 2544	6,032,256.50	37,648,186.86
มีนาคม 2544	281,583.00	634,441.00
เมษายน 2544	341,660.50	584,675.00
พฤษภาคม 2544	252,800.56	1,358,233.04
มิถุนายน 2544	492,627.00	15,149,690.26
กรกฎาคม 2544	3,913,266.22	78,228,537.26
สิงหาคม 2544	7,936,102.40	88,635,008.68
กันยายน 2544	4,291,549.50	84,148,497.26
รวม	55,605,540.17	949,225,626.97

ที่มา: ด่านศุลกากรแม่สาย

ตารางภาคผนวกที่ 2.2 สถิติสินค้านำเข้า – ส่งออกทางด้านศุลกากรแม่สาย
จังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2545

หน่วย: บาท

รายละเอียด	สินค้านำเข้า	สินค้าส่งออก
ตุลาคม 2544	2,615,163.50	108,420,004.07
พฤศจิกายน 2544	2,093,437.17	112,539,912.06
ธันวาคม 2544	3,008,180.48	110,503,692.24
มกราคม 2545	11,284,385.40	154,029,655.38
กุมภาพันธ์ 2545	8,003,371.93	127,814,149.95
มีนาคม 2545	18,952,668.40	138,385,808.68
เมษายน 2545	27,222,050.00	134,048,063.62
พฤษภาคม 2545	8,618,129.50	80,562,770.19
มิถุนายน 2545	6,091,695.35	19,160,218.01
กรกฎาคม 2545	1,357,789.98	36,746,572.44
สิงหาคม 2545	1,481,126.00	13,183,861.36
กันยายน 2545	492,142.00	14,078,792.95
รวม	91,220,139.71	1,049,473,500.95

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สาย

ตารางภาคผนวกที่ 2.3 สถิตินิสินค้านำเข้า – ส่งออกทางด้านศุลกากรแม่สาย

จังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2546

หน่วย: บาท

รายละเอียด	สินค้านำเข้า	สินค้าส่งออก
ตุลาคม 2545	1,585,105.00	43,842,686.48
พฤศจิกายน 2545	4,963,650.50	134,716,932.05
ธันวาคม 2545	6,302,793.55	128,605,335.36
มกราคม 2546	5,688,165.00	152,135,983.15
กุมภาพันธ์ 2546	5,190,419.00	145,292,824.69
มีนาคม 2546	5,522,226.90	200,114,933.27
เมษายน 2546	4,988,865.28	170,121,239.59
พฤษภาคม 2546	8,100,336.28	159,447,049.07
มิถุนายน 2546	5,433,563.57	120,612,108.98
กรกฎาคม 2546	7,087,868.35	116,906,114.74
สิงหาคม 2546	12,320,230.69	109,791,130.48
กันยายน 2546	18,021,001.06	80,988,591.73
รวม	85,204,225.18	1,562,574,929.59

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สาย

ตารางภาคผนวกที่ 2.4 สถิติสินค้านำเข้า - ส่งออกทางด้านศุลกากรแม่สาย
จังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2547

หน่วย : บาท

รายละเอียด	สินค้านำเข้า	สินค้าส่งออก
ตุลาคม 2546	35,643,327.96	107,995,128.55
พฤศจิกายน 2546	28,044,145.84	96,772,452.96
ธันวาคม 2546	59,537,958.25	156,861,633.58
มกราคม 2547	49,554,350.19	164,098,288.16
กุมภาพันธ์ 2547	50,550,836.20	168,945,820.01
มีนาคม 2547	42,148,100.80	202,708,626.90
เมษายน 2547	39,557,760.23	182,638,607.49
พฤษภาคม 2547	38,851,518.86	211,542,739.44
มิถุนายน 2547	38,023,089.53	153,326,706.92
กรกฎาคม 2547	29,138,955.22	176,069,879.14
สิงหาคม 2547	39,125,201.11	169,494,301.98
กันยายน 2547	47,945,106.69	124,967,177.01
รวม	498,120,350.88	1,915,421,362.14

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สาย

**ตารางภาคผนวกที่ 2.5 สถิติสินค้านำเข้า – ส่งออกทางด้านศุลกากรแม่สาย
จังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2548**

หน่วย: บาท

รายละเอียด	สินค้านำเข้า	สินค้าส่งออก
ตุลาคม 2547	48,023,234.28	180,408,510.49
พฤศจิกายน 2547	47,388,608.33	121,456,015.37
ธันวาคม 2547	43,692,572.46	183,901,875.21
มกราคม 2548	49,077,977.57	121,065,344.70
กุมภาพันธ์ 2548	26,035,704.09	127,351,922.12
มีนาคม 2548	41,842,828.82	215,886,538.16
เมษายน 2548	24,850,308.46	149,225,862.93
พฤษภาคม 2548	20,342,483.53	181,865,013.35
มิถุนายน 2548	15,917,034.82	178,399,633.22
กรกฎาคม 2548	17,461,176.48	157,694,335.39
สิงหาคม 2548	31,842,125.14	147,804,132.17
กันยายน 2548	19,507,426.64	151,519,712.00
รวม	358,981,480.62	1,916,578,895.11

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สาย

ภาคผนวก 3

ท่าเรือเชียงแสน

ความเป็นมา ท่าเรือเชียงแสนก่อสร้างขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลในการปรับปรุงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การท่องเที่ยว การค้า และการลงทุน เพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลาง หรือ ประตูการพัฒนาภูมิภาคอินโดจีน รวมทั้งโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือ 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า กัมพูชา และเวียดนาม ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2546 ให้การทำเรือแห่งประเทศไทยเป็นผู้บริหารและประกอบการ โดยได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546

ที่ตั้ง ท่าเรือเชียงแสนตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ในเขตพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีเนื้อที่ประมาณ 9 ไร่ ด้านหน้าติดแม่น้ำโขง ฝั่งตรงข้ามเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านหลังติดถนนซึ่งเชื่อมระหว่างอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ

ลักษณะของท่าเรือ ท่าเทียบเรือมีลักษณะเป็นทูลอยน้ำ 2 ทูล มีสะพานเชื่อมระหว่างทูลกับเขื่อนให้รถบรรทุกลงไปทำการบรรทุกและขนถ่ายสินค้าข้างเรือได้ ตัวทูลและสะพานเชื่อมมีหลังคาคลุมกันแดดฝน จึงสามารถทำการบรรทุกและขนถ่ายได้ในขณะฝนตก

สิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านท่าเทียบเรือ ทูลเทียบเรือความยาวทูลละ 50 เมตร จำนวน 2 ทูล เทียบเรือได้ 4 ลำ รถบรรทุกสามารถลงไปรับ – ส่ง สินค้าข้างเรือได้ทูลละ 6 – 9 คัน

เขื่อนเทียบเรือความยาว 250 เมตร รับเรือพร้อมกันได้ 3 ลำ เหมาะสำหรับการบรรทุกขนถ่ายสินค้าขนาดใหญ่ น้ำหนักมากโดยใช้ปั้นจั่นเคลื่อนที่ยกขนสินค้า แต่ในช่วงเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงที่น้ำในแม่น้ำโขงขึ้นสูง เรือที่เทียบเขื่อนสามารถใช้กระดานลื่นลำเลียงสินค้าบรรทุกลงเรือได้อย่างสะดวก

ด้านเครื่องมือยกขนสินค้า

ปั้นจั่นเคลื่อนที่ขนาด	50 เมตริกตัน	1 คัน
รถยกสินค้าขนาด	5 และ 10 เมตริกตัน	2 คัน
สายพานลำเลียงสินค้า		3 ชุด

เนื่องจากเป็นท่าเรือแม่น้ำ เรือสินค้ามีขนาดบรรทุก 250 - 300 เมตริกตัน การบรรทุกขนถ่ายใช้แรงงานยกขนเป็นหลัก โดยเจ้าของสินค้าจะเป็นผู้จัดหาแรงงานเองและเพื่อเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว และความปลอดภัยของสินค้ามากขึ้น การท่าเรือได้ติดตั้งสายพานลำเลียงช่วยในการยกขนด้วย สำหรับสินค้าหนักหรือตู้สินค้า มีปั้นจั่นเคลื่อนที่ให้บริการยกขนสินค้าขึ้น - ลง สำหรับงานด้านพิธีการเอกสารนั้น การท่าเรือก็ได้เพิ่มความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการโดยได้นำระบบบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จมาให้บริการ โดยผู้ใช้บริการสามารถทำพิธีการด้านสินค้า ศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง ตรวจโรคพืชและสัตว์ และบริการอื่น ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว ณ อาคารสำนักงานท่าเรือเชียงแสน

โครงการขนส่งสินค้าภายในและต่างประเทศ

เส้นทางเดินเรือจากเชียงแสนถึงท่าเรือกว๋นเหลย (ท่าเรือใต้สุดของจีน) รวมระยะทางประมาณ 265 กิโลเมตร ระดับน้ำลึกระหว่าง 1.5 - 7 เมตร แตกต่างตามฤดูกาล โดยประเทศจีนได้ปรับปรุงลอ่งน้ำการเดินเรือ รวมทั้งได้สร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าและควบคุมระดับน้ำให้สามารถเดินเรือบรรทุกสินค้าได้สะดวกตลอดปี

การเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าภายในประเทศ

ทางถนน โดยทางหลวงหมายเลข 1 ถึงอำเภอแม่จัน แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 1016 ระยะทาง 30 กิโลเมตร จะถึงท่าเรือเชียงแสน นอกจากนี้ โครงการพัฒนาเครือข่ายการขนส่งสินค้าในระบบถนนเส้นทาง East - West Corridor เชื่อมชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย ตัดกับเส้นทาง North - South Corridor เชื่อมระหว่างประเทศจีนกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งจุดตัดกันของเส้นทางทั้งสองนี้อยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก ก็จะทำให้การขนส่งสินค้าระหว่างภูมิภาคต่างๆกับท่าเรือเชียงแสนสะดวกยิ่งขึ้น

ทางอากาศ สามารถขนส่งสินค้าผ่านสนามบินนานาชาติจังหวัดเชียงราย และในอนาคตจะมีระบบรางเชื่อมต่อมายังจังหวัดเชียงรายอีกทอดหนึ่งท่าเรือเชียงแสนจึงเป็นจุดเชื่อมโยงทางการค้ากับมณฑลทางตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งการขนส่งต่อเนื่องไปยังประเทศต่างๆ โดยผ่านท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือระนองในอนาคตได้อีกด้วย

ประโยชน์ที่จะได้รับ การพัฒนาท่าเรือเชียงแสนเป็นการสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการ เพื่อรองรับความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขงตอนบนของ 6 ประเทศ เพื่อเตรียมพร้อมรับการขยายตัวทางด้านการค้า ตามความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย - จีน ที่คาดว่าจะขยายตัวสูงในอนาคต รวมถึงสามารถเชื่อมโยงการค้า จีน - อินเดีย โดยผ่านทางท่าเรือเชียงแสนได้อีกด้วยซึ่งการให้บริการที่ท่าเรือเชียงแสนในแบบท่าเรือ

พาณิชย์สากล ทำให้มั่นใจได้ว่าได้รับบริการที่มีมาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และประหยัด

ค่าธรรมเนียมที่ทำเรือเชียงแสน (ฉบับปรับปรุง)

ท่าเรือเชียงแสนได้ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมการใช้บริการ
ตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม 2546 ถึง 31 ธันวาคม 2548 โดยลดค่าโดยสารให้คงเหลือ 50%
รายละเอียดที่ทำเรือเชียงแสนเรียกเก็บจากผู้ให้บริการ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ค่าธรรมเนียมเรียกเก็บจากเจ้าของเรือหรือตัวแทนเจ้าของเรือหรือผู้ขออนุญาต

ความยาวของเรือ	เดิม	ปรับปรุงใหม่
1. เรือยาวไม่เกิน 30 เมตร เรียกเก็บ	500 (บาท/ลำ/วัน)	250 (บาท/ลำ/วัน)
2. เรือยาว 30 – 35 เมตร เรียกเก็บ	750 (บาท/ลำ/วัน)	375 (บาท/ลำ/วัน)
3. เรือยาว 35 – 40 เมตร เรียกเก็บ	1,000 (บาท/ลำ/วัน)	500 (บาท/ลำ/วัน)
4. เรือยาวเกินกว่า 40 เมตร เรียกเก็บ	1,250 (บาท/ลำ/วัน)	625 (บาท/ลำ/วัน)
5. ค่าธรรมเนียมผู้โดยสารผ่านท่าขาเข้าหรือขาออกเรียกเก็บ	50 (บาท/คน/เที่ยว)	25 (บาท/คน/เที่ยว)

2. ค่าธรรมเนียมเรียกเก็บจากผู้นำเข้าหรือผู้ขออนุญาต

ค่าธรรมเนียมการใช้ท่า	เดิม	ปรับปรุงใหม่
ค่าธรรมเนียมการใช้ท่า สำหรับการบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้า (CARGO LOADING OR DISCHARGING FEE)		
- สินค้าทั่วไป	20 บาท/ตัน	10 บาท/ตัน
- ยานพาหนะที่ขับเคลื่อน / ลงเรือเอง	350 บาท/คัน	175 บาท/คัน

3. ค่าธรรมเนียมเรียกเก็บยานพาหนะผ่านท่า (VEHICLES ADMISSION FEE)

ค่าธรรมเนียมยานพาหนะผ่านท่า	เดิม	ปรับปรุงใหม่
1. รถยนต์บรรทุก 4 ล้อ	20 บาท/คัน	10 บาท/คัน
2. รถยนต์บรรทุก 6 ล้อ	30 บาท/คัน	15 บาท/คัน
3. รถยนต์บรรทุก 8-10 ล้อ	50 บาท/คัน	25 บาท/คัน
4. รถยนต์บรรทุก 8-10ล้อและรถลากพ่วง	100 บาท/คัน	50 บาท/คัน
5. รถยนต์หัวลากและหางลาก	100 บาท/คัน	50 บาท/คัน

ค่าเช่าใช้เครื่องมือทุ่นแรง

ค่าเช่าปั้นจั่นเคลื่อนที่ (MOBILE CRANE)

ค่าเช่าใช้ปั้นจั่นขนาด 50 ตัน 3,000 บาท/ชั่วโมง

ค่าเช่ารถยก (FORKLIFT TRUCK)

ค่าเช่าใช้ปั้นจั่นขนาด 5 ตัน 400 บาท/ชั่วโมง

ภาคผนวก 4

ข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดน (Cross Border Trade Agreement: CBTA) ปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

บทนำ

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดโครงการความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (The Greater Mekong Subregion Economic Cooperation: GMS) ตั้งแต่ 2535 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งนอกจากนี้ การประชุมระดับรัฐมนตรีกลุ่มประเทศ GMS ปี 2541 ได้ให้ความเห็นชอบร่วมกันในการดำเนินการตามกรอบกลยุทธ์การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจ (Economic Corridor) ตามที่ ADB เสนอ กลยุทธ์ดังกล่าวเป็นการพัฒนาแบบผสมผสานระหว่างพื้นที่กิจกรรมการพัฒนา และความร่วมมือที่ชัดเจนในลักษณะ Economic Corridor ซึ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย อาทิ การปรับปรุงกฎระเบียบการข้ามแดนของสินค้าและผู้โดยสาร การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและ ADB อย่างใกล้ชิดรวมทั้งการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาสนับสนุนแผนงาน

กลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางคมนาคมตามแนวพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย (1) แนวพื้นที่ตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) เชื่อมโยงเวียดนาม สปป.ลาว ไทย และสหภาพพม่า ผ่านเส้นทางดาง-ดองฮา-สะหวันนะเขต-มุกดาหาร-แม่สอด-เมียวดี-เมะละแหม่งและเชื่อมโยงเวียดนาม กัมพูชา ไทย และ สหภาพพม่า ผ่านเส้นทางรถไฟโฮจิมินห์-พนมเปญ-กทม.-ย่างกุ้ง (2) แนวพื้นที่เหนือใต้ (North-South Economic Corridor) เชื่อมโยงจีน สหภาพพม่า ไทย ผ่านเส้นทาง คุณหมิง-เชียงรุ่ง-ต้าหลัว-เชียงตุง-ท่าขี้เหล็ก-แม่สาย เส้นทางเชื่อมโยงจีน สปป.ลาว ไทย ผ่านเส้นทาง คุณหมิง-เชียงรุ่ง-บ่อเต็น-หลวงน้ำทา-บ้านห้วยทราย-เชียงของ (เชียงราย) และผ่านเส้นทาง คุณหมิง-เชียงรุ่ง-บ่อเต็น-อุดมไชย-ปากแบ่ง-ห้วยโก๋น (น่าน) สำหรับอีกเส้นทางที่เชื่อมโยงจีน และเวียดนามผ่านเส้นทาง คุณหมิง-ฮานอย-โฮฟอง แนวพื้นที่ตอนใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย กัมพูชา และเวียดนามผ่านเส้นทาง กทม.-พนมเปญ-โฮจิมินห์-วังเตา ทั้งนี้ การพัฒนาแนวพื้นที่ตอนใต้และพื้นที่แนวตะวันออก-ตะวันตกถือเป็นโครงการที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก หากโครงการ

พัฒนาพื้นที่แนวเศรษฐกิจประสบผลสำเร็จจะทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ตลอดจนประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอื่นเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่การขยายตัวของปริมาณการค้า และการลงทุนในอนาคตปัจจัยหรือกลไกสำคัญที่ทำให้การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนสามารถลดต้นทุนการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารข้ามแดนอย่างแท้จริงคือ การลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ทางกายภาพควบคู่กับการพัฒนาเส้นทางคมนาคม ข้อจำกัดดังกล่าว ได้แก่ ข้อจำกัดของยานพาหนะในการข้ามแดน การกำหนดมาตรฐานของยานพาหนะใบอนุญาตขับขี่ คุณสมบัติของผู้ขับขี่ ความปลอดภัยที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ตลอดจนระเบียบทางด้านศุลกากร การตรวจสินค้า การประเมินภาษี เป็นต้น ADB และประเทศสมาชิกจึงพยายามริเริ่มและผลักดันให้เกิดความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง คาดว่าข้อตกลงดังกล่าวสามารถมีผลบังคับใช้โดยสมบูรณ์ภายในปี 2551

ข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (The Agreement between and among the Governments of the Kingdom of Cambodia, The People's Republic of China, The Lao People's Democratic Republic of China, The Lao People's Democratic Republic, The Union of Myanmar, The Kingdom of Thailand, and The Socialist Republic of Viet Nam for the Facilitation of Cross Border Transport of Goods and People) เป็นความตกลงระดับพหุภาคีที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารผ่านแดนสำหรับประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ประกอบด้วย เวียดนาม ไทย กัมพูชา สปป.ลาว สหภาพพม่า มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้รับความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคจาก ADB สำนักงานเลขาธิการ ASEAN UNECE (The United Nations Economic Commission for Europe) ข้อตกลงฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- (1) อำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและการผ่านแดนของผู้โดยสารในกลุ่มประเทศสมาชิก
 - (2) ปรับปรุงและผ่อนคลาย กฎระเบียบ ขั้นตอนและมาตรฐานการผ่านแดนให้มีความสอดคล้องกัน
 - (3) ส่งเสริมการคมนาคมขนส่งหลายรูปแบบ (Multimodal transport)
- สาระสำคัญของข้อตกลงฯ

ข้อตกลงฯ ครอบคลุมเฉพาะการคมนาคมขนส่งสินค้าหรือผู้โดยสารจากประเทศสมาชิกหนึ่งไปยังอีกประเทศสมาชิกทางรถยนต์ (รวมถึงการข้ามแม่น้ำโดยใช้เรือขนส่งข้ามพากกรณีที่ไม่ใช่สะพาน) โดยขอบเขตในข้อตกลงเพื่ออำนวยความสะดวกการข้ามแดนครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

- การตรวจปล่อยศุลกากร ณ จุดชายแดนเดียว (Single-stop/Single-window customs inspection) โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศ สำหรับการขนส่งสินค้า เช่น พิธีการศุลกากร การตรวจสอบขออนุญาต เวลาทำการการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างศุลกากร เป็นต้น
- การอำนวยความสะดวกการผ่านแดนของผู้โดยสาร (Cross-border movement of persons) เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง/วีซ่า ใบอนุญาตขับขี่ การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การตรวจสุขภาพ เส้นทางเดินทาง การเก็บค่าธรรมเนียม
- การกำหนดที่เกี่ยวข้องกับ Transit traffic เช่น การยกเว้นภาษีศุลกากร การคิดค่าธรรมเนียมการ Transit
- การกำหนดเกี่ยวกับยานพาหนะที่สามารถใช้ในการเดินทางข้ามแดน (Requirements for the admittance of road vehicles) เช่น การจดทะเบียนยานพาหนะ การติดเครื่องหมาย/สัญลักษณ์บนยานพาหนะที่สามารถใช้ผ่านแดน มาตรฐานของยานพาหนะ น้ำหนักบรรทุก เป็นต้น
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบการจราจรของแต่ละประเทศสมาชิก (Exchange of commercial traffic rights) เช่น การกำหนดเส้นทางเดินทางและด่านเข้าออก การออกใบอนุญาตขับขี่ผ่านข้ามแดนโดยแต่ละประเทศสมาชิก การปฏิบัติตามข้อตกลงฯ การจัดตั้งสำนักงานตัวแทนขนส่งในประเทศสมาชิก
- โครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ เช่น การกำหนดมาตรฐานของถนนที่เชื่อมโยงแต่ละประเทศ การปรับปรุงป้ายสัญญาณจราจรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ความคืบหน้า

ระยะเวลา	รายละเอียด
ก.ค. - ธ.ค. 2539	ภายใต้การสนับสนุนของ ADB ได้มีหีบยกประเด็นการขนส่งข้ามพรมแดนใน GMS รวมทั้งศึกษาข้อตกลงการค้าคมนาคมขนส่งที่ใช้อยู่ปัจจุบัน
ธ.ค. 2539	ที่ประชุม GMS ครั้งที่ 6 ด้านการคมนาคม เห็นชอบให้มีการร่างกรอบ ข้อตกลงฯ
ม.ค.- ก.ย. 2541	ยกร่างกรอบข้อตกลงฯ
ธ.ค.2541 – พ.ย. 2542	เริ่มมีการเจรจาระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกเกี่ยวกับกรอบข้อตกลงฯ
พ.ย. 2542	สปป.ลาวไทยและเวียดนามได้มีการลงนามในกรอบข้อตกลงฯ
พ.ย.2542 – ธ.ค. 2543	ยกร่างภาคผนวกแนบท้ายความตกลงฯ และพิธีสาร
พ.ย.2544 – ก.ย. 2546	กัมพูชา (2544) สาธารณรัฐประชาชนจีน (2545) และสหภาพพม่า (2546) เข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลงฯ
ธ.ค.2546 - ปัจจุบัน	อยู่ระหว่างการเจรจาภาคผนวกและพิธีสาร ประกอบด้วยภาคผนวก 16 ฉบับ และพิธีสาร 3 ฉบับ

กรอบระยะเวลาดำเนินการในระยะต่อไป

กรอบการดำเนินการในส่วนของภาคผนวกแนบท้ายความตกลงฯ และพิธีสารประกอบด้วย การเจรจา สรุปรายละเอียดและการลงนามในภาคผนวกแนบท้าย ความตกลงฯ และพิธีสารซึ่งมีทั้งหมด 3 ระยะด้วยกัน ระยะแรกเป็นเพียงการลงนามกรอบความเข้าใจร่วมกันเพื่อประกาศการมีผลบังคับใช้ข้อตกลงฯ ซึ่งได้มีการลงนามแล้วเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2547 ระยะที่สองได้มีการลงนามภาคผนวกและพิธีสารแนบท้ายความตกลงขนส่งข้ามพรมแดนจำนวน 4 ฉบับ ประกอบด้วย (1) การขนส่งสินค้าอันตราย (2) การออกใบอนุญาตขับขี่ (3) การออกใบอนุญาตการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ และ (4) ใบอนุญาตผู้ประกอบการขนส่งข้ามพรมแดน โดยมีการลงนามเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2547 และระยะที่สาม หากมีการเจรจาแล้วเสร็จภายในปี 2548 และผ่านการให้สัตยาบันจะทำให้ความตกลงฯ มีผลทางในทางปฏิบัติในการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนของสินค้า และคนในอนุภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับการเริ่มดำเนินการในระยะแรกตามข้อตกลงฯ เป็นการประชุมคณะทำงานด้านการคมนาคมขนส่งครั้งที่ 8 เมื่อเดือนสิงหาคม 2545 ที่กรุงเทพมหานครเพื่อประเทศกัมพูชา และที่ประชุมเห็นชอบให้มีโครงการนำร่องตามข้อตกลงฯ ณ จุดผ่านแดนจำนวน 6 แห่ง (จากทั้งหมด 15 แห่ง ตามข้อตกลงฯ) ประกอบด้วย (1) เมียวดี (พม่า) – แม่สอด (ไทย) (2) บาเวต

(กัมพูชา) – มอคบาย (เวียดนาม) (3) แตนสะหวัน (ลาว)-ลาวบาว (เวียดนาม) (4) ปอยเปต (กัมพูชา)-อรัญประเทศ (ไทย) (5) แม่สาย (ไทย)-ท่าขี้เหล็ก (พม่า) และ (6) มุกดาหาร (ไทย)-สะหวันนะเขต (ลาว) ภายหลังมีการเพิ่มเติมจุดผ่านแดนเหอไซว (จีน)-ลาวฉาย (เวียดนาม) โดยได้เริ่มทยอยลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในระดับทวิภาคีระหว่างประเทศ ตั้งแต่ เดือน มีนาคม 2548 คาดว่าสามารถเริ่มดำเนินการประมาณกลางปี 2549

ตารางที่ 1 แสดงกรอบการดำเนินงานตามข้อตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการผ่านแดน

กรอบการดำเนินงาน	ระยะเวลา
1. การเจรจา สรุปรายละเอียดและลงนามภาคผนวกแนบท้ายความตกลงฯ และพิธีสาร	2546 - 2548
2. การให้สัตยาบันสำหรับภาคผนวกแนบท้ายตกลงฯ และพิธีสารจากกลุ่มประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ	2547 - 2550
3. การดำเนินการในระยะเริ่มแรกตามความตกลงรวมถึงภาคผนวกและพิธีสาร	2548 - 2550
4. การดำเนินการอย่างสมบูรณ์	2550 - 2551

อย่างไรก็ดี ในอนาคตคาดว่าจะความตกลงฯ ดังกล่าวจะขยายผลครอบคลุมการคมนาคมขนส่งทางด่านอื่น ๆ รวมถึงการเชื่อมโยงกลุ่มประเทศ GMS กับประเทศอื่น ๆ ในทวีปเอเชีย

สรุป

แม้ว่าหนทางการบรรลุข้อตกลงฯ จะยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นช่องว่างของการพัฒนาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศสมาชิก ความแตกต่างกฎหมายรูปแบบและทัศนคติในการดำเนินนโยบายบริหารประเทศ การขาดงบประมาณเพื่อพัฒนาเส้นทางการคมนาคม ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลหลังจากการเชื่อมโยงระดับประเทศยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนยังมีน้อย เนื่องจากการขาดความมั่นใจในการเข้ามาลงทุน การขาดแคลนทรัพยากรบุคคลากรที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับความตกลงฯ ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวต้องพึ่งพาทั้งงบประมาณและระยะเวลาพอสมควร แต่ปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงประสบผลสำเร็จสามารถทำได้ โดยความร่วมมือของกลุ่มประเทศสมาชิกอย่างจริงจังในการ พัฒนาศักยภาพของประเทศ (Capacity Building) ทั้งในระดับประเทศและ

ระดับชายแดนพัฒนาระบบการบริหารจัดการชายแดนและบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นบริเวณจุดผ่านแดนและเส้นทางถนนที่เชื่อมโยงกับจุดผ่านแดนดังกล่าว รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบและออกกฎหมายภายในประเทศในทิศทางที่สอดคล้องกับข้อตกลงฯ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกข้ามพรมแดนระดับพหุภาคี เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงดังกล่าวจึงจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยผลักดันการเชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคมให้กลายเป็นแนวพื้นที่ทางเศรษฐกิจ (Economic Corridor) อย่างสมบูรณ์ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ GMS อย่างแท้จริง

ตารางที่ 2 สถานะของภาคผนวกแนบท้ายความตกลงฯ และพิธีสาร (Annexes and Protocols)

	รายละเอียด	สถานะ
ภาคผนวกที่ 1	การขนส่งสินค้าอันตราย	ลงนาม 16 ธ.ค. 2547
ภาคผนวกที่ 2	การจดทะเบียนยานพาหนะ	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 3	การขนส่งสินค้าที่เสียหายง่าย	อยู่ระหว่างเจรจา
ภาคผนวกที่ 4	พิธีการอำนวยความสะดวกข้ามพรมแดน	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 5	การข้ามแดนของประชาชน	อยู่ระหว่างเจรจา
ภาคผนวกที่ 6	ระเบียบศุลกากรว่าด้วยการผ่านทางและการตรวจปล่อยสินค้าในประเทศ	อยู่ระหว่างเจรจา
ภาคผนวกที่ 7	ระเบียบจราจรทางรถยนต์และสัญญาณ	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 8	การนำเข้าพาหนะเป็นการชั่วคราว	อยู่ระหว่างเจรจา
ภาคผนวกที่ 9	การออกใบอนุญาตผู้ประกอบการขนส่งข้ามพรมแดน	ลงนาม 16 ธ.ค. 2547
ภาคผนวกที่ 10	เงื่อนไขการขนส่ง	อยู่ระหว่างเจรจา
ภาคผนวกที่ 11	การกำหนดมาตรฐานการออกแบบและก่อสร้างถนนและสะพาน	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 12	การอำนวยความสะดวกและการบริการข้ามแดน	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 13a	ระเบียบว่าด้วยภาระความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 13b	การออกใบอนุญาตการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ	ลงนาม 16 ธ.ค. 2547
ภาคผนวกที่ 14	ระเบียบศุลกากรว่าด้วยการขนส่งด้วยตู้คอนเทนเนอร์	อยู่ระหว่างเจรจา
ภาคผนวกที่ 15	ระบบการจัดประเภทของสินค้า	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
ภาคผนวกที่ 16	การออกใบอนุญาตขับขี่	ลงนาม 16 ธ.ค. 2547
พิธีสาร 1	การกำหนดจุดผ่านแดน	ลงนาม 30 เม.ย. 2547
พิธีสาร 2	การกำหนดค่าธรรมเนียมผ่านทาง	อยู่ระหว่างเจรจา
พิธีสาร 3	การกำหนดโควตาและการอนุญาตให้บริการขนส่ง	อยู่ระหว่างเจรจา

ที่มา: Asian Development Bank (ADB), GMS Business Forum, กระทรวงต่างประเทศ

ภาคผนวก 5

ความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง - แม่โขง ระหว่างรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

สหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรไทย

รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรไทย (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ภาคีสัญญา”)

มุ่งหมายที่จะพัฒนาการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าระหว่างประเทศ ในแม่น้ำล้านช้าง - แม่โขงในภาคีสัญญา และปรารถนาที่จะส่งเสริมอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว กระชับความร่วมมือในการเดินเรือพาณิชย์ บนพื้นฐานของการเคารพในอธิปไตย ความเสมอภาค และผลประโยชน์ซึ่งกันและกันจึงได้ตกลงกัน ดังต่อไปนี้

ข้อ 1

เพื่อวัตถุประสงค์ของความตกลงฉบับนี้

- 1) คำว่า “เรือ” หมายถึง เรือพาณิชย์ใดๆที่ชักธงชาติของภาคีสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและจดทะเบียนในดินแดนของภาคีสัญญานั้น ๆ
- 2) คำว่า “คนประจำเรือ” หมายถึง บุคคลใดๆผู้ซึ่งได้รับการว่าจ้างแท้จริงบนเรือ และถือเอกสารแสดงตัวตามที่ระบุในข้อ 11 ของความตกลงฉบับนี้ และเป็นผู้ที่มีชื่อรวมอยู่ในรายชื่อของลูกเรือประจำเรือนั้นๆ
- 3) คำว่า “ผู้โดยสาร” หมายถึง บุคคลใดๆ ซึ่งอยู่บนเรือของภาคีสัญญาหนึ่ง ผู้ซึ่งไม่ได้รับการว่าจ้าง และไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ใดๆ บนเรือ และเป็นผู้ที่มีชื่อรวมอยู่ในรายชื่อของผู้โดยสารของเรือนั้นๆ
- 4) คำว่า “สินค้าที่บรรทุกเรือ” หมายถึง ของ หรือสินค้าที่บรรทุก อยู่ในเรือของภาคีสัญญาใดๆ เพื่อตอบสนองตามทางปฏิบัติของประเทศ
- 5) คำว่า “เงินที่หาได้” หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการดำเนินการของวิสาหกิจเดินเรือและโดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมถึง แต่ไม่จำกัดเฉพาะ ผลกำไร ดอกเบี้ย กำไรส่วนทุน เงินปันผล ค่าสิทธิ และค่าธรรมเนียม

6) คำว่า “สกุลเงินที่สามารถแลกเปลี่ยนได้โดยเสรี” หมายถึง สกุลเงินที่ถูกกำหนดโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นครั้งคราว ในฐานะเป็นสกุลเงินที่สามารถใช้ได้โดยเสรีตามข้อบท ของความตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และข้อแก้ไขเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นหลังจากนั้น

ข้อ 2

ภาคีสัญญาดตกลงจะเปิดการเดินเรือพาณิชย์ในระหว่างภาคีสัญญา 4 ฝ่ายในแม่น้ำล้านช้าง – แม่โขง หนึ่งปีภายหลังการลงนามตกลงฉบับนี้ เรือของภาคีสัญญาใดๆ จะได้รับสิทธิเดินเรือโดยเสรีระหว่างชื่อเหมาในสาธารณรัฐประชาชนจีน จนถึงหลวงพระบางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยให้ปฏิบัติ ไปตามบทบัญญัติ ในความตกลงฉบับนี้ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของภาคีสัญญาที่ยอมรับร่วมกัน จะไม่ให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมกับเรือของภาคีสัญญา โดยเหตุผลเพียงว่าเป็นการผ่านเข้าไปในดินแดนของภาคีสัญญาอื่น เว้นเสียแต่เป็นการชำระค่าบริการที่ให้เฉพาะให้แก่เรือนั้น

ข้อ 3

เรือของภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย จะต้องได้รับการประกันจากบริษัทประกันซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญานั้น ข้อกำหนด และเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัย ตามวัตถุประสงค์นี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากภาคีสัญญา

ข้อ 4

ภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย จะเปิดท่าเรือสำหรับเรือของภาคีสัญญาอีกสามฝ่าย สำหรับการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง – แม่โขง ดังนี้

- สำหรับจีน ชื่อเหมา เชียงรุ่ง เหมิงหาน และกวนเหล่ย์
- สำหรับลาว บ้านไซ เชียงของ เมืองมอม บ้านคอน ห้วยทราย และหลวงพระบาง
- สำหรับเมียนมาร์ บ้านเจียง และบ้านปุง
- สำหรับไทย เชียงแสนและเชียงของ

ถ้าภาคีสัญญาใดๆ ปรารถนาที่จะยกเลิก หรือกำหนดท่าเรือหนึ่ง หรือหลายท่าเรือเพิ่มเติมสำหรับการเดินเรือพาณิชย์ ภาคีสัญญานั้นจะต้องแจ้งให้ภาคีสัญญาอื่นๆของความตกลงฉบับนี้ทราบล่วงหน้า เพื่อเตรียมการอื่นๆที่จำเป็น

ข้อ 5

ภาคีสัญญา จะให้การปฏิบัติเยี่ยงชาติ ที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง แก่เรือของแต่ละฝ่าย ในด้านพิธีการ เกี่ยวกับการเข้าและออกของเรือ พิธีการด้านศุลกากร และการออกของ และพิธีการอื่นๆ การใช้ท่าเทียบเรือสำหรับการขนส่ง และปล่อยสินค้าออกจากเรือ การใช้จุดจอดเรือ และคลังสินค้า และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ของท่าเรือ การจัดหาวัตถุดิบและการเก็บค่าธรรมเนียมของท่าเรือ

ข้อ 6

เรือของภาคีสัญญาใดที่จอดอยู่ที่ท่าเรือของภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จะได้รับเพียงสิทธิที่จะรับจ้างขนส่งสินค้า และผู้โดยสารเข้า และขาก่อระหว่างสองประเทศ ภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง อาจจะดำเนินการรับส่งสินค้า และผู้โดยสารระหว่างท่าเรือของภาคีสัญญาฝ่ายที่สอง และท่าเรือของภาคีสัญญาฝ่ายที่สามได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากภาคีสัญญาฝ่ายที่สองและท่าเรือของภาคีสัญญาฝ่ายที่สามได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากภาคีสัญญาฝ่ายที่สอง

ข้อ 7

ความตกลงฉบับนี้ จะไม่บังคับใช้กับการค้าชายฝั่ง ซึ่งหมายถึงเรือของภาคีสัญญาใดๆ จะไม่รับจ้างขนส่งสินค้า และผู้โดยสารระหว่างท่าเรือระหว่างในประเทศ ของภาคีสัญญาอีกฝ่ายถ้าเรือของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง แล่นระหว่างท่าเรือของภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อปล่อยสินค้าเข้าและ/หรือ ปล่อยผู้โดยสารขึ้นฝั่งจากนอกประเทศ หรือขนส่งสินค้าขาออก และ/หรือบรรทุกผู้โดยสารลงเรือ แล่นออกนอกประเทศ ให้ถือว่าไม่เป็นการค้าชายฝั่ง

ข้อ 8

เรือและคนประจำเรือและผู้โดยสารของเรือภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ในระหว่างที่จอดและแล่นผ่านดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องเคารพข้อบังคับการเดินทางเรือร่วมและกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของประเทศของภาคีสัญญานั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านศุลกากร การตรวจคนเข้าเมือง การควบคุมสิ่งแวล้อม และความสมดุลทางนิเวศวิทยา และกฎหมายและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนและความมั่นคงแห่งชาติ ภาคีสัญญาจะดำเนินการเผยแพร่กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับดังกล่าว

ข้อ 9

ภาคีสัญญาไม่ว่าฝ่ายใดจะไม่แทรกแซงกิจการภายใน ของเรือของภาคีสัญญาอีกฝ่ายระหว่างที่จอดในหรือแล่นผ่านดินแดนและท่าเรือของภาคีสัญญานั้น ยกเว้น

- 1) เมื่อการกระทำของเรือ คนประจำเรือ และผู้โดยสาร กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือสิทธิของคนชาติของภาคีสัญญานั้นๆ
- 2) เมื่อได้รับการร้องขอจากนายเรือ หรือจากเจ้าหน้าที่ทางทูต หรือกงสุล ของประเทศที่เรือนั้นชักธง
- 3) เมื่อต้องใช้มาตรการ เพื่อปราบปรามและป้องกันการลักลอบขนการกระทำที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด และสินค้าที่ถูกต้องห้าม รวมทั้งการลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายภาคีสัญญา จะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะประสานงานร่วมกัน เพื่อกำหนดมาตรการสำหรับการป้องกัน ข้อขัดแย้งและข้อพิพาทที่เป็นไปได้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ตามความตกลงของข้อนี้

ข้อ 10

เรือของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ซึ่งแล่นอยู่ในภาคีสัญญาอีกฝ่าย จะได้รับการยกเว้นจากข้อบังคับการนำร่องของท้องถิ่นภายใต้สภาพการณ์ปกติ อย่างไรก็ตาม หากนายเรือหรือเจ้าของเรือร้องขอการช่วยเหลือการนำร่อง ภาคีสัญญาฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดหาให้เมื่อการร้องขอได้กระทำไว้แล้วล่วงหน้า

ข้อ 11

ภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง จะยอมรับเอกสารแสดงตัวของคนประจำเรือ ซึ่งออกให้โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ของภาคีสัญญาอีกฝ่าย เอกสารแสดงตัวเหล่านี้ ได้แก่

- สำหรับคนประจำเรือของเรือจีน สมุดประจำตัวคนเรือของสาธารณรัฐประชาชนจีน
- สำหรับคนประจำเรือของลาว สมุดประจำตัวคนเรือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- สำหรับคนประจำเรือของเมียนมาร์ สมุดประจำตัวคนเรือของสหภาพเมียนมาร์
- สำหรับคนประจำเรือไทย สมุดประจำตัวคนเรือของราชอาณาจักรไทย

ข้อ 12

ผู้ที่ถือเอกสารประจำตัวของคนประจำเรือ ของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ตามที่ระบุอยู่ในข้อ 11 ได้รับการอนุญาตให้พำนัก เป็นการชั่วคราวบนฝั่ง ในเมืองใหญ่ หรือในเมืองที่ทำเรือตั้งอยู่ระหว่างเรือของภาคีสัญญานั้นๆ จอดอยู่ที่ท่าเรือ ของภาคีสัญญาอีกฝ่าย คนประจำเรือของเรือของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์ ในดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่ายจะได้รับการอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญานี้ ยังคงพักอยู่ในดินแดนของภาคีสัญญา ตลอดระยะเวลาที่จำเป็นต่อการรักษา

ข้อ 13

ผู้ที่ถือเอกสารแสดงตัวของคนประจำเรือ ของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ตามที่ระบุอยู่ในข้อ 11 จะได้รับการอนุญาตให้เข้ามาในดินแดน ของภาคีสัญญาอีกฝ่าย หรือผ่านแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง โดยไม่ต้องรับการตรวจลงตราในฐานะเป็นผู้โดยสาร ไม่ว่าโดยประเภทพาหนะขนส่งใดเมื่อไปสมทบกับเรือลำอื่น หรือถูกส่งกลับ หรือ ย้ายจากเรือลำหนึ่ง ไปสู่เรืออีกลำหนึ่ง

ข้อ 14

ภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย สงวนสิทธิที่จะปฏิเสธ การให้เข้ามาในประเทศของคนประจำเรือ หรือผู้โดยสารคนใด หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นบุคคล ไม่พึงปรารถนาภายใต้กฎหมายของภาคีสัญญานั้น

ข้อ 15

ภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย จะยอมรับสัญชาติของเรือของภาคีสัญญาอีกฝ่าย บนพื้นฐานของใบสำคัญการจดทะเบียน ซึ่งออกให้อย่างถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญาอีกฝ่าย ภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย จะยอมรับใบสำคัญระวางบรรทุกของเรือ ซึ่งออกให้หรือรับรองอย่างถูกต้องโดยภาคีสัญญาอีกฝ่าย โดยไม่จำเป็นต้องวัดระวางเรือนั้นๆใหม่ ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายของท่าเรือทุกชนิด จะได้คำนวณบนพื้นฐานข้างต้น หรือบนพื้นฐานของใบสำคัญระวางบรรทุกของประเทศที่สาม ซึ่งภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ไม่มีข้อคัดค้าน และซึ่งได้รับการยอมรับจากภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 16

ในกรณีที่เรือของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ไม่สามารถเดินเรือได้ตามปกติในน่านน้ำอาณาเขตของภาคีสัญญาอีกฝ่าย เนื่องจากเหตุต่างๆ อาทิ การเกยตื้น การชนหิน การเผชิญกับกระแสน้ำเชี่ยว ภาคีสัญญาที่เกี่ยวข้อง จะอนุญาตให้คนประจำเรือและผู้โดยสารบนเรือขึ้นฝั่งและเดินทางไปจนสุดระยะที่การเดินเรือปกติไม่สามารถกระทำได้ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญาที่เป็นเจ้าของน่านน้ำ อาณาเขตที่คนประจำเรือ และผู้โดยสารผ่านเข้ามา จะต้องได้รับแจ้งโดยเร็ว เท่าที่จะเป็นไปได้

ข้อ 17

เพื่อความปลอดภัยในชีวิต สุขภาพ และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม จะไม่อนุญาตให้มีการรับขนวัตถุอันตราย อาทิ สารพิษเคมี วัตถุระเบิด และสารกัมมันตภาพรังสีภายใต้ความตกลงนี้ อย่างไรก็ตาม การรับขนชนิดและประเภทของสิ่งค้าอันตรายบางชนิด และมาตรการรักษาความปลอดภัยของการรับขนสินค้าดังกล่าว อาจได้รับความเห็นชอบร่วมกัน โดยปรึกษาหารือ ระหว่างภาคีสัญญา

ข้อ 18

ถ้าเรือของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ประสบกับวินาศภัยทางเรือหรืออุบัติเหตุอื่นๆในดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่าย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญานี้ จะริเริ่มปฏิบัติการค้นหาและช่วยเหลือโดยทันที และให้ความช่วยเหลือและดูแลในทุกๆด้าน ได้แก่ เรือ คนประจำเรือ ผู้โดยสาร และสินค้าที่ประสบเหตุ เท่าที่เป็นไปได้ และจะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญาที่เกี่ยวข้องทันที

ในกรณีที่สินค้า ซึ่งได้รับการกู้จากเรือที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุ ต้องการที่พักเก็บชั่วคราว ในดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง สินค้าดังกล่าวจะได้รับการยกเว้นจากการเรียกเก็บภาษีทุกชนิด เว้นแต่ได้นำไปใช้เพื่อการบริโภคหรือขายในดินแดนของภาคีสัญญานั้นๆ

คนประจำเรือและผู้โดยสารที่ประสบอันตราย ต้องเคารพกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของภาคีสัญญาอีกฝ่าย ในระหว่างที่พักอยู่บนฝั่งในดินแดนของภาคีสัญญานี้ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีสัญญาดังกล่าว จะดำเนินมาตรการเท่าที่จำเป็น ตามทางปฏิบัติระหว่างประเทศเพื่่อำนวยความสะดวกแก่คนประจำเรือ และผู้โดยสารที่ประสบอันตราย เพื่อให้เดินทางไปสู่จุดหมายปลายทาง

ข้อ 19

เงินที่หาได้จากรัฐวิสาหกิจเดินเรือทั้งปวง ของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่ง ในดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่าย จะสามารถแลกเปลี่ยนเป็นสกุลเงินที่สามารถแลกเปลี่ยนได้โดยเสรี ตามกฎหมายและระเบียบของการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ที่ใช้บังคับอยู่ในภาคีสัญญานั้น เงินที่หาได้ดังกล่าว สามารถใช้ในการชำระราคาในดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่าย หรือส่งเงินออกไปได้อย่างเสรีจากประเทศนี้

ข้อ 20

หากวิสาหกิจเดินเรือของภาคีสัญญาประเทศหนึ่ง ประสงค์จะจัดตั้งสำนักงานตัวแทนในดินแดนของภาคีสัญญาอีกฝ่าย วิสาหกิจเดินเรือ นั้น จะได้รับอนุญาตตามคำขอ ภายใต้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับของฝ่ายหลัง

ข้อ 21

เพื่อส่งเสริมวัตถุประสงค์ของความตกลงฉบับนี้ และเพื่อแก้ไขปัญหานั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามความตกลง ผู้แทนของภาคีสัญญาจะจัดประชุมอย่างน้อยปีละครั้งสลับกันไป ตามประเทศของภาคีสัญญา หรือเมื่อใดก็ตามที่มีความจำเป็น ตามคำร้องขอของภาคีสัญญาใดๆ เพื่อปรึกษาหารือ และส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้ อาทิ

- (1) การรักษาและปรับปรุงสภาพเพื่อให้สามารถเดินเรือได้ของแม่น้ำ
- (2) มาตรการเพิ่มความปลอดภัยในการเดินเรือ และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- (3) การแลกเปลี่ยนข้อสนเทศว่าด้วย ช่องทางการเดินเรือ อุปสรรค และการกีดขวางเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินเรือ
- (4) การปรับปรุงและการขยาย สิ่งอำนวยความสะดวกของท่าเรือ
- (5) ความร่วมมือและการประสานในด้านศุลกากรและการตรวจคนเข้าเมือง และเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- (6) ความร่วมมือในการปล่อยน้ำ และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อวัตถุประสงค์ของความปลอดภัย และการเดินเรือที่ราบรื่นโดยเฉพาะในฤดูแล้ง
- (7) ความร่วมมือและการปรับปรุงเครือข่ายโทรคมนาคมสำหรับวัตถุประสงค์ข้างต้น
- (8) การวางแผนกฎเกณฑ์ และปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมที่เกี่ยวข้องเนื่องกันเพื่อการปฏิบัติตามความตกลงอย่างมีประสิทธิภาพ
- (9) เรื่องอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตีความ และการใช้ความตกลงฉบับนี้

ข้อ 22

เพื่อวัตถุประสงค์ของความตกลงฉบับนี้ หน่วยงานประสานของแต่ละภาคีคู่สัญญาได้แก่

- สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน	กระทรวงคมนาคม
- สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	กระทรวงคมนาคม ขนส่ง
ไปรษณีย์ และก่อสร้าง	
- สำหรับสหภาพเมียนมาร์	กระทรวงขนส่ง
- สำหรับราชอาณาจักรไทย	กระทรวงคมนาคม

ข้อ 23

ความตกลงฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ลงนาม หลังจากนั้นจะมีผลบังคับต่อไปโดยอัตโนมัติเป็นคราวๆคราวละ 3 ปี เว้นแต่ภาคีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแจ้งยกเลิกความตกลงฉบับนี้ เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเวลา 3 เดือน ล่วงหน้าก่อน วันหมดอายุของความตกลง

ข้อ 24

การเปลี่ยนแปลง หรือการแก้ไขเพิ่มเติมความตกลงฉบับนี้ จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ภาคีคู่สัญญาอื่นๆ ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 3 เดือน เพื่อการปรึกษาหารือ ระหว่างภาคีคู่สัญญาทั้งหมด การเปลี่ยนแปลง หรือการแก้ไขเพิ่มเติมใดๆ จะต้องได้รับความยินยอมร่วมกันจากภาคีคู่สัญญาทุกฝ่าย

ข้อ 25

ข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจาก หรือ เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตาม หรือ การตีความความตกลงฉบับนี้ จะได้รับการระงับอย่างฉันมิตร โดยการปรึกษาหารือ ของภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นหลักฐาน แก่การนี้ผู้ลงนามทำขึ้น ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้อง จากรัฐบาลแต่ละประเทศได้ลงนามตามความตกลงฉบับนี้

ทำต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ 4 ฉบับ ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่2542

สำหรับรัฐบาลแห่ง
สาธารณรัฐประชาชนจีน

สำหรับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำหรับรัฐบาลแห่งสหภาพเมียนมาร์

สำหรับราชอาณาจักรไทย

ภาคผนวก 6

สถิติสินค้านำเข้าและส่งออก

ณ ท่าเรือเชียงแสน ปีงบประมาณ 2548

เดือน	ด้านศุลกากร เชียงแสน	ท่าเรือ เชียงแสน	คิดเป็น %	ด้านศุลกากร เชียงแสน	ท่าเรือ เชียงแสน	คิดเป็น %
	นำเข้า (เมตริกตัน)	ส่งออก (เมตริกตัน)		นำเข้า (เมตริกตัน)	ส่งออก (เมตริกตัน)	
ตุลาคม 2547	17,973	3,712	20.65	9,322	4,658	49.96
พฤศจิกายน 2547	16,167	5,267	32.57	12,042	9,651	80.14
ธันวาคม 2547	13,123	3,226	24.58	13,936	9,747	69.94
มกราคม 2548	6,505	2,543	39.09	12,675	11,439	90.24
กุมภาพันธ์ 2548	2,663	2,313	86.85	6,702	4,502	67.17
มีนาคม 2548	3,414	3,067	89.83	14,467	14,615	-
เมษายน 2548	4,098	3,164	77.20	9,483	9,034	95.26
พฤษภาคม 2548	4,570	3,500	76.58	10,150	9,172	90.36
มิถุนายน 2548	4,815	4,226	87.76	6,107	5,873	96.16
กรกฎาคม 2548	3,846	3,387	88.06	11,879	11,031	92.86
สิงหาคม 2548	5,496	2,848	51.81	28,305	22,506	79.51
กันยายน 2548	12,528	2,868	22.89	19,600	14,185	72.37
รวม	95,198	40,121	42.14	154,668	126,413	81.73

ปีงบประมาณ 2549

เดือน	ด้านศุลกากร เชียงแสน	ท่าเรือ เชียงแสน	คิดเป็น %	ด้านศุลกากร เชียงแสน	ท่าเรือ เชียงแสน	คิดเป็น %
	นำเข้า (เมตริกตัน)	ส่งออก (เมตริกตัน)		นำเข้า (เมตริกตัน)	ส่งออก (เมตริกตัน)	
ตุลาคม 2548	11,554	1,904	16.48	21,968	16,699	76.01
พฤศจิกายน 2548	12,635	1,680	13.30	18,474	10,675	57.78
รวม	24,189	3,584	-	40,442	27,374	-

Outputs:

Panthamit, N., "*The Affect of Free trade Agreement on Border trade in Northern Thailand*" The Symposium on Economic Cooperation in Greater Mekong Subregion (GMS): Potential for Trade and Investment Promotion, 2006, Chiang Mai, Thailand. 264-285.